

Lansare la Centrul Internațional
de Cultură și Arte
„George Apostu” din Bacău

O carte spectacol la „Spectacolul cărții”

pagina 2

Cronica literară de Adrian Jicu

Daniela Zeca - istoria romanțată a unei cărți

pagina 3

Violeta SAVU

Viața începe în timpuri romantice

pagina 5

Proză de Ioan Radu Văcărescu

Bibliotecarul

pagina 10

Escrocherie ministerială, ipocrizie arogantă și brigandism pseudointelectual

(observații asupra așa-zisei probe de competențe lingvistice
la română, bacalaureat 2010)

pagina 13

O carte spectacol la „Spectacolul cărții”

Vineri, 5 martie 2010, la Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” din Bacău, a avut loc, în cadrul manifestării „Spectacolul cărții”, lansarea volumului *Omar Khayyām și „complexele” mitului european*, semnată Gheorghe

Iorga. În prezența unui public numeros, au vorbit despre această carte criticul literar Constantin Călin, profesorul universitar Vasile Spiridon, de la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, și profesorul universitar Constantin Dram, directorul Editurii „Universitas XXI” Iași, unde a fost tipărit volumul.

Primul dintre ei, Constantin Călin, a evidențiat valoarea cărții, atrăgând atenția asupra importanței momentului atât pentru lumea intelectuală a Bacăului, destul de subțire de altminteri, cât și la nivel național, unde sunt puțini persanologi și puțini adevărați cunoscători ai operei lui Omar Khayyām. Remarcând calitățile incontestabile ale lucrării, istoricul literar (cunoscut prin intransigența judecăților sale de valoare) a propus recomandarea cărții pentru un premiu al Academiei Române, ceea ce vorbește de la sine pentru felul în care apreciază această apariție. În continuare, criticul Vasile Spiridon a punctat contribuțiile importante pe care le aduce cartea în domeniul studiului vieții și operei scri-

• Gheorghe Iorga (dreapta) și criticii săi (de la stânga la dreapta) Constantin Călin, Constantin Dram și Vasile Spiridon

foto: Anca Mihăilă

itorului oriental, punctând dificultățile care au stat în calea autorului. Constantin Dram, postfațătorul volumului, a sintetizat astfel calitățile cărții: „...o apariție întru totul remarcabilă, nu doar prin faptul că aduce o contribuție cu totul singulară în domeniul cunoașterii culturii orientale, ci și prin faptul că astfel se

realizează o primă cercetare monografică de amploare de gen...” În final, Gheorghe Iorga a vorbit despre avaturile acestei cărți, mulțumind celor care au contribuit la apariția ei. Ca de obicei, amfitrionul manifestării a fost actorul Geo Popa, directorul centrului.

Adrian JICU

România și relațiile ei diplomatice

Există o categorie de cărți despre care se crede că sunt ușor de realizat: cele strict informative, rezultate din colanționarea de documente, fotografii, eventual scurte comentarii. Așa pare a fi și seria „Relații bilaterale”, coordonată de prof. univ. dr. Dumitru Preda, sub egida Comisiei Naționale pentru Publicarea Documentelor Diplomatice din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României. Din 1999, când a fost inițiată, au fost publicate – în condiții grafice foarte bune – mai multe volume, dedicate relațiilor diplomatice dintre România și Israel (1948-1969), Vatican (1920-1950), Polonia (1918-1939), R.F. Germania (1966-1967), urmând să apară volume similare pentru relațiile cu S.U.A. (1912-1918) și Turcia (1923-1938). Ultimul volum, consacrat începutului relațiilor diplomatice cu R.F.G., a fost desemnat ca fiind una dintre cele mai valoroase cărți de istorie apărute în 2009 și, în consecință, coordonatorului și autorilor li s-a acordat Premiul „Grigore Gafencu” al Fundației Culturale „Magazin istoric”.

Structura volumelor este în general aceeași: după un cuvânt-înainte, o introducere și o notă asupra ediției, „Lista documentelor” ne informează cu privire la conținutul propriu-zis al cărții, urmată de documente diverse: rapoarte, telegrame, comunicate, note de convorbire, scrisori, decrete, convenții, jurnale, memorii, circulare etc. Fiecare dintre volumele citate, de referință, este o față istorică în nuce a României ultimelor două secole.

Ioan DĂNILĂ

Un muzician aristocrat

Peisajul nostru muzical este cu certitudine foarte divers. Și e normal să fie așa. Mai greu este să fii în situația de a discerne și a cerne. Ca peste tot, impostorii au apărut ca ciupercile după ploaie. Oameni care se imaginează în vârful unor piramide de nisip, care se tem de iminența prăbușire a Universului pe care-l confundă cu propria persoană...

Trufia nu face bine în artă, tupeul e ușor de detectat, formele fără fond sunt la putere și originalitatea a devenit mod de ființare, de parcă cineva ar trebui să invente mereu cele preabine știute.

Țâncii nu mai vor să fie struniți de dascăli, puberii se cred genii, cei atinși de scleroză nu se mai dau duși, nesuportând a nu mai fi în centrul atenției, cei care au ceva de spus sunt ridiculizați sau marginalizați, maeștrii sunt ignorați.

La începutul lunii, Emanuel Elenescu ar fi împlinit 99 de ani. Născut în 8 martie 1911 la Piatra-Neamț, a studiat cu George Georgescu, Antonin Ciolan și Ion Vasilescu la Conservatorul din Iași. Se perfecționează în arta dirijorală cu Theodor Rogalski și Wilhelm Mengelberg. Cântă la fagot în Orchestra Radio și predă la Conservatorul ieșean. Dirijor al Orchestrei Simfonice a Radioteleviziunii, Elenescu a condus fără

întrerupere această orchestră timp de 55 de ani, în diverse repertorii de muzică universală și românească, realizând sute de prime audiții.

Compozițiile lui Emanuel Elenescu dezvăluie profunzimea spiritului, expresia sensibilității autorului. Primește Mențiunea I în 1937 cu *Variațiunile simfonice pe o temă românească* și *Premiul III de compoziție „George Enescu”* un an mai târziu cu *Rapsodia Română* pentru vioară și orchestră.

Fost elev la Colegiul Ferdinand, cetățean de onoare al Bacăului, a dirijat în orașul nostru peste 40 de

concerte.

Un maestru, seniorul baghetei, a fost, înainte de orice un om normal, conștient de valoarea sa, căruia gloria nu i-a încetoșat gândul. Un model pentru mai multe generații. Să fie oare un model uitat?

A conviețuit cu muzica peste 80 de ani, într-o viață plină de farmec și deloc lipsită de reliefuri.

Emanuel este nume biblic ce înseamnă în traducere „Dumnezeu este cu noi”. Grația divină l-a înzestrat cu talent și noblețe. Nu arborele genealogic ni-l recomandă ca aristocrat, ci ținuta, demnitatea, verticalitatea, în ultimă instanță, întreaga sa viață.

Ozana KALMUSKI ZAREA

La pomul lăudat...

Primit cu elogii, recenzat și comentat superlativ, inclus în obișnuitele topuri de sfârșit de an și propus spre ecranizare ori premiere, recentul roman al Danielei Zeca, *Istoria romanțată a unui safari* (Iași, POLIROM, 2009), ar merita discutat la rece, fără inflăcări partinice, care, în realitate, nu-i fac bine. Din corul lăudătorilor se remarcă Alex. Ștefănescu, care prevede un viitor strălucit cărții, bazându-se pe închipuite asemănări: „Romanul poate fi considerat o replică feminină și postmodernă a lui *Maitreyi* și este foarte probabil că va deveni, pentru multă vreme, asemenea romanului lui Mircea Eliade, un best-seller.”

Să revenim la lucruri serioase. S-a apăsât atât de mult asupra exotismului încât *Istoria romanțată a unui safari* riscă să treacă drept o simplă carte de succes, ca multe altele. Ceea ce este neadevărat, întrucât substanța romanului e de găsit în zonele de profunzime ale textului, cele care depășesc aparentele contururi exotice. Plasarea întâmplărilor într-o Tunisie contemporană, numele unor localități și onomastica sunt, în definitiv, pretexte pentru a dezvolta o problematică de profunzime, aceea a feminității, înfățișată într-un decor atipic. Avantajul este evident: relația identitate-alteritate capătă prospețimea unei pete de culoare, povestea unei europence în lumea arabă facilitând investigarea multiplă, din perspectiva unei alte civilizații și mentalități. Tocmai acesta este și rolul inserării unor așa-zise mailuri ale unei colege din Europa, cu ajutorul cărora este potențată tocmai prăpastia dintre două lumi. Aceste mesaje venite parcă dintr-un neant, dintr-o societate supercivilizată, supertehnologizată și super-rutinată sporesc, printr-un efect invers, de oglindire, misterul lumii orientale și fascinația experienței pe care o trăiește Darriele, protagonistă cărții. În definitiv, cele două scurături (una a naratorului, alta împrumutată din mesaje online) pot fi percepute ca voci interioare ale personajului, iar apelurile repetate ale colegei de birou din multinaționala de unde a plecat eroina, ca o chemare a lumii occidentale.

În căutarea feminității (pierdute?)

Dincolo de întâmplările exterioare, romanul este o metaforă a prăbușirii în sine, a căutării feminității și a identității. Iar înfruntarea se poartă, de fapt, între Occidentală și Orientală, între confortul civilizației și sălbăticia pustului. Perioada magrebiană (incluzând aici peregrinările în diversele zone învecinate Magrebului) echivalează cu o călătorie interioară, cu aspirația regăsirii de sine. E o căutare febrilă, sacrificială, pe care Darriele o simte cu toată ființa sa. Scena drumului la Douiret, prin pustiul nemilos, înfruntând furtuna deșertului, echivalează cu înfruntarea propriilor angoase, cu o încercare de autocunoaștere. Punctul culminant îl reprezintă fuga din calea furtunii, într-un decor fantasmatic, cu încărcătură simbolică: „Nisipul vibra, îți lua ochii ca sticla pisată. Zări chica lui Ronaldo încalcă sub lună și corpul învelit în burnous al bărbatului ce era al doilea în șir. Văzu culele dunelor sifonându-se ca mătasea și falduri de aur și de polen stându-le înainte. *El Sultan* nu era nimic, aici era vraja și capătul lumii.” (p.174) Continuarea lămurește sensurile rătăcirii prin deșert: „Darriele își scoase din

Daniela Zeca - istoria romanțată a unei cărți

cărpe un bulgăr de jad pe care mereu îl duce cu ea și inima i se încălzi. Auzi cuvintele lui Zaouf, în arabă, care o îndemna: «să nu pleci!» și-ale mamei ei, care mai trăia și-i spunea fără vorbe: «să vii acasă!». (pp.175-176) Iar finalul scenei echivalează cu un nou început, cu o re-naștere, după experiența alterității Totul, evident, în chip simbolic: „Uite popul alb!”, îi spuse Sabir călărind lângă ea dromaderul cel mai în vârstă. Animalul formă cu putere și îngenuche pe nisip. Unchiul ei prin adopție părea un călugăr care iese dintr-o corabie de misionari pe un pământ nou. Îl văzu cum descalcă, orientându-se către popolul chelid de trăsnet, un schelet alb. O troiță de fildeș de pe marginea unui sat sub nisipuri.” (p. 176) Ideea redempțiunii, într-un cadru

aproape neverosimil, se nuanțează printr-o subtilă combinare a recuzitei lumii arabe și a simbolisticii creștine, care se contopesc în sufletul frământat de neliniști al Darrielei.

Questa identității este, de altfel, precizată explicit într-unul din dialogurile cu Sousse Anne, un fel de mistagog, care îi lămurește Darrielei misterele acestei aventuri spirituale: „Nu mă bramburi, pe asta de unde ai mai scos-o? M-am dus singură, ca și tine...” «Nu, eu am fost cu Abrah!...» «Ei, aș! Abrah e o închipuire ca toți bărbații... Darriele, ce vrei tu, nu-ți aduci aminte când m-ai întrebat, mai demult, ce îți place aici, ce mă ține legată și eu ți-am răspuns: vânătoarea Numai tu te complici. Înțeleg să fii tulburată după moartea lui Rhyme, dar eu cred că...» Darriele zise brusc: «Noapte bună!», și îi închise.” (p. 205)

Între vis și realitate

Dimensiunea onirică a cărții este izbitoare. Pe aeroportul care o va aduce înapoi, Darriele are un vis premonitoriu care închide semnificațiile acestei experiențe africane: „Revăzu aieva frunzele albe de secetă și pe Mehria pășind printre dune ca un eschimos prin zăpadă. (...) Dogoarea rămânea vie până târziu. Luna smălțuia pietrele și arbuștii de ficus, somnul o ametea, dar voia să stea trează. Acea fusese Africa ei, sora ei mulțră și vitregă, încât nu știa pe cine iubise definitiv: pe Mehria sau pustiul deșertului, pe doica amantului sau luntrea cu cele două sirene a lui Sta Ali, înfruntând marea la Kerkennah. (...) Încălzea în sine otrava acelei imbrățișări, gustul de

• Dumitru Macovei

Adrian JICU
jicquadrian@yahoo.com

lemn crud al gingiilor, refuzând să creadă că se sfârșise. Dar nu se mai temea ca la început. Măcar atât învățase de la Sousse Anne: să se simtă întărită pentru tot ceea ce avea să urmeze, ca o cruciată a vânturilor, ca o femeie care vânașe.” (pp. 240-241).

Un vis visează și Karima (de care se îndrăgostește chiar medicul, care o va cere de soție), în momentul în care suferă o operație de himenoplastie: „La clinică, în rezerva de trei sute de dinari, Karima avu un vis de mireasă. Cât stătu pe spate, o oră, cu picioarele vlăguite întinse pe pat și cu o pielită nouă la gura peșterii, visă un bărbat care apăruese acasă la maică-sa.” (p. 225) Mirajul lumii musulmane se dovedește adesea un miraj, un luci care ia ochii, dar care ascunde mizeriile umanității de oriunde. Dincolo de iluzii, realitatea e tristă. Decăderea acestei lumi o deplânge, de altfel, bătrâna doică Zaouf: „... pe locul prăvălioarelor cu firma *Jadis*, pline de nasturi de baga și de nimicuri, făceau hoteluri. (...) Lui Zaouf începură să-i curgă lacrimi. După asta, Mehria a povestit că doica nu mai plânse de cincizeci de ani.” (p. 70)

Poema singurătății

Istoria romanțată a unui safari nu este un roman exotic propriu-zis, ci un roman poetic, de atmosferă, despre mirajul Africii musulmane. Dincolo de titlul cu rezonanță comercială, rămâne o poemă a căutării, axată pe metafora vânătorii, care trimite la epoca matriarhatului și la ritualuri preistorice. Imaginea lui Mehria, care plânge moartea Rhyme, cea pe care o lăsase însărcinată, provoacă Darrielei o asociere cu lumea animală, dominată de instinctualitate: „Se gândi la Mehria, ascuns printre smârcuri și lingându-și rănila ca un animal. Ea nu-și găsea locul nicăieri între toate astea. Ea fusese singură totdeauna, într-un fel de coridă a vântului, dar acum piesa se jucase. Întâlnise Africa și deșertul, misterul Islamului, dar fără ambiția că le și pricepuse. Altceva era cu Sousse Anne, cu Rhyme, cu femei din Magreb, care își făceau cuib ca păsările.” (p. 205) Cartea devine, din această perspectivă, o frumoasă poemă a singurătății. Rătăcitoarea Darriele e o ipostază a feminității trăind posibilitatea regresivității în timp, prin contactul cu altă civilizație.

Tapiseria unei lumi

La finalul lecturii, din prezentarea acestei lumi și povestea de dragoste a Darrielei rămâne imaginea tapiseriei străni la care lucrează Sousse Anne, un adevărat puzzle, în care fiecare piesă echivalează cu o bucată identitară. Odată jocul completat, odată experiența epuizată, protagonistă se poate întoarce în lumea ei. Iar cititorului îi rămâne parfumul unei povești de Șeherezadă. Un farnec poetic misterios, care învăluie o splendidă căutare a sinelui.

Carletta - Elena BREBU

Resemantizarea lumii sau despre proza lui Dumitru Ignat

Vorbind despre creativitate în gândirea critică, Anthony Weston susține că există o anumită suficiență, că stă în natura umană (mai ales când intervine competiția) să te oprești după o mare împlinire, ca și cum ai trecut un examen și ai nevoie de o relaxare, dar – din punctul său de vedere – încă mai facem primii pași, abia învățăm să gândim diferit.

Cu certitudine, observația este aplicabilă tuturor registrelor culturale, fără să includem-desigur-unele probleme de fond.

Și pentru că proza contemporană românească își dispută încă granițele devenirii prin creativitate, sau poate pentru că îngustărează urcușii și coborâșii greu de anticipat, este nevoie în permanență să-i identificăm tendințele, indiferent de poliile estetice sau de contextul generic și generic prin care s-a ivit în spațiul scris.

După cum preciza Vasile Morar la una dintre conferințele de estetică, este ușor să identifici valoarea acolo unde drumul e bătut de alții, sau unde mai multe „voci se ridică pentru a susține un autor, o operă de notorietate. Dificultatea și marea probă o au de dat aceia care riscă să identifice – fie și doar prin raportare la categoriile estetice-valorice, în creațiile mai puțin aplaudate la rampă.

Firește, ca un modest punct de vedere, consider că marele neajuns al criticii literare actuale îl constituie această îndelungă tatonare, această intenționată evitare a unor autori, pe care desigur, sau chiar scrisul lor, i-a scos din lumina rampei, ca să mă exprim mai metaforic.

A nu se înțelege că îl consider pe Dumitru Ignat, cel despre a cărui creație epică voi dezbate în aceste rânduri, un defavorizat. Cel puțin nu în totalitate. Îmi rezerv opinia, conform căreia timpul (marele timp) va decide și va decanta cu adevărat valorile, mai ales când și dacă umanitatea se va întoarce la realele criterii de evaluare... Vremurile sunt încă tulburi, din păcate...

Dacă prin volumul „Un bărbat din Nazaret”, Dumitru Ignat și-a propus cu adevărat să transmită un mesaj contemporaneității, acesta este – cu siguranță – unul ce implică o reevaluare a mitului, o întoarcere spre „Biblie”, o aducere în prim plan a unor fapte mărunte de viață cotidiană, transpuse pe pânza semiotică ancestrală... Revelația are rolul unei resemantizări a universului cotidian prin sacru: „Iisus s-a ivit la Botoșani la poarta bisericii Adormirea Maicii Domnului, de pe Strada Veche. Era Ziua Înălțării, ora nouă și jumătate. Cei din preajma bisericii l-au crezut venind din stradă; trecătorilor li s-a părut că tocmai ieșise din curtea așezământului. Dar această ambiguitate n-a avut urmări. Nici acelea care i-au succedat. Înfașșurarea lui a atras însă atenția. O femeie între două vârste s-a apropiat, i-a privit palmele, cicatricile și a șoptit:

- Ești Iisus, nu-i așa?

- Adevăr zici, i-a răspuns, iar vocea lui a sunat melodios, oarecum exotic, în urechile celor din apropiere. Și s-a îndreptat spre miezul orașului (...)

Nedumeririle s-au făcut murmur, murmurul s-a făcut larmă. Dar Iisus ajunsese de acum în Grădina Publică, la alunșele de bustul de bronz al poetului. A privit versurile incizate în piatra soclului. „Toate s vechi și nouă toate...” ! Adevărat, adevărat, dar așa se vede numai din Înalt, de la Fereastră Susă! (...) Oamenii se mișcau într-un sens și-n celălalt.” (Cf. Dumitru Ignat, Un bărbat din Nazaret, Ed.Dionis, Botoșani, p.9 – 11)

Poate că serii de istorioare ce frizează suprealismul li se poate imputa brevitățile, tot așa cum e posibil ca unii sau alții să considere că e un deficit de consistență epică.

Un aspect este cert, însă: Dumitru Ignat creează o proză interesantă printr-o tehnică postmodernistă a conturării absurdului, straniului dintr-un material aparent comun. Întrebările retorice, personajele-simbol, personajele-pretext, contextele smulse din palpabil, dintr-o materialitate „jucată”, conferă, fără puțință de tăgadă, un plus de enigmatic. Povestioarele, ca să le numim astfel, au ca prim scop problematizarea unei lumi scăpate de sub controlul transcendentului, iar întoarcerea sacrului în profan se realizează aproape imperceptibil, ca un soi de normalitate bolnavă.

Autorul radiografiază societatea, trădând spiritul ziaristului de profesie, aducându-și personajele rând pe rând la un soi de interviu, ceea ce îl poate deservi în ceea ce ține de stil, deoarece păgubește cumva spontaneitatea... Mecanismul epic este astfel sesizat ca artificial, plasat în formulatitatea unui soi de parabolă, sau chiar la granița aforismului pletoric...

Și Odiseu, ca și Iisus, este ipostaziat mai curând ca filosof. Smuls din parametrii sacralității, personajul reface sentimentul de vid, de dezolare, de deziluzie din poezia „Paradis în destrămare” a lui L. Blaga: „Imbrăcat ca pe lângă casă, Odiseu lucrează la un cal de lemn, așezat pe roți. Îl ocolește, privindu-l din unghiuri diferite. Din când în când, se așază, dus pe gânduri. Poarta se deschide și în curte intră negustorul Filipos, zămbitor și gata de taifas.

- Salut, Odiseu!

- Să fii sănătos, Filipos!

- La ce mai cugeți? Vreo poză nouă?

- Foarte nouă. Sau foarte veche.

Odiseu se ridică, face pași, mai dai cu un soi de rindea. Filipos îl urmărește, încercând să-i înțeleagă planurile. (...)

Și părinții noștri, zeii, sunt limitați. E adevărat, marginile puterii lor sunt de necuprins pentru noi; dar ei nu sunt, până la capăt stăpânii destinului lor. Deasupra-le sunt alți zei, despre ale căror existențe și putere se pot înjgheba doar palide bănueli. (...) Părinții din

La nicio altă specie nu întâlnim o așa mare aservire a corpului față de funcția reproducătoare, scrie celebra Simone de Beauvoir în cartea sa **Al doilea sex**, Editura Univers, București, 2004, două volume, în traducerea Diane Crupenschi și a Deliei Verdes: „criză a pubertății și a menopauzei, «blestem lunar», sarcină lungă și adesea periculoasă, boli, accidente – iată caracteristicile femeiei umane”. Și asta în măsura în care, prin comparație, „masculul apare extrem de privilegiat”, fiindcă realitatea sexului său nu-i contrazică, în general, existența, manifestarea lui ca bărbat este continuă, fără crize și, de obicei, fără accidente care să-i pună în pericol viața. Pe Simone de Beauvoir o interesează de ce este femeia, în raport cu bărbatul, Celălalt. Altfel spus, de ce ea se definește doar în relație cu bărbatul, ca și cum n-ar fi o ființă autonomă? Mentalitatea lumii oamenilor, din preistorie până astăzi, a îndemnat-o pe autoare să se întrebe, simplu, ce este o femeie. Cartea, excepțională în fond, inclassificabilă ca gen, este o cercetare „neliniștită” și „rece” în același timp, nu lasă loc pentru iluzii. Ea studiază femeia, femeia și feminitatea în raporturile lor cu masculul, bărbatul și masculinitatea. Apărută în 1949, **Al doilea sex** a fost pusă la index de Sfântul Scaun, iar autoritățile comuniste au stocat-o în fondul secret al bibliotecilor, deși celebra autoare a folosit cu simpatie și suplete intelectuală materialismul dialectic și istoric al lui Marx și Lenin, pe care-i citează cu generozitate. A fost o carte „damnată”, cum scrie în prefața Deliei Verdes. Primul volum schitează în linii ferme o istorie critică a articulării conceptelor, din perspectivă masculină, a feminității. Pe baza modulului (masculin) de a vedea femininul ca sex și gen, cultura și civilizația umană a conturat, pornind de la mituri, dar și de la știință în etapele ei, o imagine a femeii și feminității și a postulat „adevăruri” despre acestea, ajungând, în forme evident peiorative, până în zilele noastre. O mare parte a celor care au gândit despre femeie și feminitate, fiind, au fost și sunt instituții ca Autoritate. Al doilea volum ia în seamă „femeiescul” nu ca model sau esență, ci drept „fond comun al oricărei existente

Comicul grotesc, comicul absurd, ironia, paradoxul, straniul – categorii estetice ce ar putea să se constituie ca temelie pentru ceea ce consider eu că și-a propus autorul, sunt minimalizate (din păcate!) de impresia generală de haos. Ezitarea este evidentă, mai ales când tendința scriitorului oscilează ba spre „talerul” genului dramatic, ba spre cel al genului epic, într-o balanță mereu inegală, în dezechilibru...

Nu e vorba de lipsă de talent, de absența imaginației..., ci de modul în care acestea sunt fructificate... O mai mare aplecare asupra cuvântului, o mai atentă elaborare a frazelor, poate chiar o infratexualitate mai lucrată – ar aduce beneficiul spontaneității sau măcar cea fluentă ce salvează orice creație literară de „beția de cuvinte”.

Din volumul în discuție așa consideră ca au un plus (ținând seama de observațiile anterioare) textele „Fantoma regelui”(pp.48-66), „Casă,dulce casă”(pp.85-94), „Îmbătrânește, dacă poți” (pp.116-134) și „Lumea de vis”(pp.146-164). Dacă ar fi să îmi pot rezuma observațiile la acestea, ar rezulta că există potențial - lucru vizibil parțial și în volumul anterior discutat - ceea ce ar putea constitui o motivație pentru încercările viitoare.

Și pentru a nu lăsa loc de echivoc, voi preciza că admir creația poetică a lui Dumitru Ignat, mai ales volumele „Radiografia îngerului” (din 2002) și „Astfel” (din 2007), tot așa cum îi apreciez munca de publicist, dar ca prozator, personal, îl văd încă în perioada de „cochetare”, de „tatonare”, până la momentul când, sperăm, va da măsura realei sale valori.

Și, dat fiind contextul generat, fac apel în finalul acestei cronici la o observație a lui Laurent Jenny, cel care în lucrarea „Rostirea singulară” afirma: „Un discurs, mai cu seamă unu epic, trebuie să conțină substanță și mesaj. De fapt, o propoziție figurată nu eșuează niciodată, ci doar, într-ansa eșuează subiectiv. Chiar neînțeleasă, aparent fără viitor, ea rămâne, dar numai ca o rezervă formală a limbii, ca un loc deschis subiectivității. De oricât de departe ar veni, ea este mereu susceptibilă de a-și găsi destinatarul, de a-și lovi circumstanța. Iar noi interogăm dureror, în neînțelegera figurii, tocmai această rezervă a rostirii. Ea sau noi, cineva nu sosește la timp și din cauza neînțelegerii se desface lumea” (op.cit, Ed.Univers, București, 1999, p. 103)

O operă literară autentică trebuie să aibă și un mesaj (explicit, implicit, metaforizat, ezoteric, filosofic etc.), iar scopul este de a transmite, profund, o idee, mai multe, sisteme de gândire și de imaginare... Plăcerea lecturii e doar efectul.

Bărbatul e subiectul, absolutul;

feminine singulare”. Actualizarea, concretizarea situației de fapt a femeii în lume, în societate, în familie, însoțite de o informație coplesitoare din religie, mitologie, sociologie, filozofie, biologie, fiziologie, psihologie, psihanaliză etc. sunt cu atât mai tulburătoare cu cât toate sunt susținute prin studii de caz și statistici, excepționale pentru lumina ideilor. Până la data apariției acestei cărți, Simone de Beauvoir absolvise facultatea de filozofie, fusese profesor la Rouen, scrisese trei romane, o piesă de teatru și nenumărate eseuri. Locuia într-o lume în care, în cerc mic, bărbății erau nu toleranți, ci „democrați”, considerând femeile ca pe niște egale ale lor. La nivelul culturii și civilizației universale, semnele inegalității dintre bărbat și femeie erau și sunt deja susținute de tradiție. Celebra doamnă declara că nu avusese niciodată un sentiment de inferioritate în raport cu bărbății, până când, stimulată de cel mai apropiat bărbat din viața ei, Jean-Paul Sartre, a înțeles că n-a fost educată la fel ca un băiat, că întreaga copilărie îi fusese hrănită cu mituri construite de bărbăți și față de care nu reacționase. A reflectat asupra miturilor făurite de bărbăți „prin intermediul cosmologilor, religiilor, superstițiilor, ideologiilor, literaturilor”. A înțeles în cele din urmă că „bărbatul se postula ca Subiect și considera femeia ca pe un obiect, ca fiind Celălalt.” De asemenea, „complexul” dureros al autoarei a conștientizat ca adevărată și formularea lui Kierkegaard: „Și totuși, cea mai mare nenorocire pentru o femeie este să nu înțeleagă că este femeie”. La această idee se asocia și aceea a apropiatului ei, Sartre, care afirma că femeile, din pricina lor de cele mai multe ori, sunt „Pe jumătate victime, pe jumătate complice, ca toată lumea.” În mare parte, locul femeii în societate este fixat de mituri, de religie, de postulatele unor Autorități pe care autoarea le citează „rece” și care au creat o istorie a oamenilor în care femeia este „al doilea sex”, un obiect așadar, este

Violeta SAVU

Viața începe în timpuri romantice

Construind un roman „sempolitișt”, Ioana Pârvulescu își plasează recenta carte *Viața începe vineri* (București, Editura „Humanitas”, 2009), într-un decor cu parfum retro, desprins din „la belle époque”. Acțiunea se petrece între 19 și 31 decembrie 1897, fiind descrise, în capitole captivante, fiecare din cele douăsprezece zile dinaintea Anului Nou.

Cartea a făcut deja valvă și importanți oameni de literă care au vorbit despre ea au insistat asupra faptului că intriga polițistă este doar un pretext. Protagonistul este nici mai mult nici mai puțin decât Timpul, care domină personajele prin preocuparea lor asupra posibilității de dilatare temporală. Întregul roman se rotește în jurul unor filozofii despre relativitatea timpului și spațiului, personajele aspirând la cunoașterea viitorului și având încredere în capacitatea omenirii de a putea cândva depăși limitele fizice: „Înainte de 1900 omul credea că Dumnezeu îl vrea nemuritor, în sensul cel mai concret al cuvântului. Nimeni nu părea imposibil și nici nu era. Toate utopiile erau permise. Iar jocul cu timpul a fost întotdeauna cea mai frumoasă dintre ele. În rest, oamenii semănau destul de bine și în toate privințele cu cei care i-au precedat și cu cei care i-au urmat. Cu câțiva ani înainte de 1900 zilele erau încăpătoare și oamenii visau la lumea noastră. Visau la noi.”

Intriga polițistă, concentrată ingenios sub formă de șaradă, alcătuită din cuvintele victime rostite în agonie înainte de a-și da duhul, „Popescu, stele, lumină, Maică Precistă, sar sau dar” nu-și găsește dezlegarea decât la nivel rebuistic, în sensul că se află în ce constă cea comooară a cărei dispariție, din păcate, provoacă moartea tânărului Rareș Ochiu-Zănoagă. Este vorba de Ioana Maicii Domnului cu diamante de

stete pe umeri, „pierdută” odată cu dărâ-marea bisericii Sârindar. Prin inspirația celor doi polițiști, conu Costache Boerescu și Generalul Algju, sunt descoperite legăturile dintre personajele care au avut tangență cu acest subiect, niciunul însă implicat în cunoștință de cauză în afacere ci, fiecare în parte, folosit ca element de verigă de către o mână criminală. Criminalul însă nu este dezvăluit.

Din punctul meu de vedere, *Viața începe vineri* este un frumos roman de moravuri, deghizat în roman polițist. Autoarea a prins în această carte personaje formidabile, carismatice sau bonome, între care se înnoadă prietenii adevărate, legături sufletești indestructibile. Sunt ființe pe care este imposibil să nu ți le apropii și să nu le îndrăgești. Delicata Lulia, fiica generosului doctor Margulis, este o tânără de 21 de ani, inteligentă și talentată, cântă cu plăcere la pian acompaniată de frățiul ei. Lubitoare de literatură, ea se transpune în viața personajelor fictive, dar nu numai; profundă, este atentă la ceea ce se întâmplă în jurul ei, la oamenii și frământările lor sufletești (trăsătură care dealtfel caracterizează întreaga familie Margulis). Nu lipsește povestea de dragoste: de Lulia se îndrăgostește Alexandru Livezeanu, iar ineditul situației vine și din aceea că, până atunci, tânărul era cunoscut ca un don Juan, superficial în sentimente și atras numai de frumusețea fizică, exterioară. Odată ce o cunoaște pe Lulia, se schimbă radical, iar ceea ce îl face dominat de tandrețe este amănuntul că prima oară a văzut-o pe Lulia dormind, fără a-i ști culoarea ochilor. Și i-a închipuit albaștri sau căprui, dar în realitate erau verzi. Dragostea lor va fi împlinită și Lulia îi răspunde la sentimente. Mai mult decât

atât, i se dăruiește într-un fel naiv, dar și cu spirit de aventură. Câteva zile meditează la întâmplarea minunată, se desfată cu amintirea dragostei și se întreabă retoric cum pot minți unii că este un lucru rău dacă ea s-a simțit atât de bine?!

Desigur Lulia este și ea fascinată (cum e toată lumea în acele zile) de apariția neașteptată în viața Bucureștilor a enigmaticului Dan Crețu, găsit fără cunoștință, în câmp, odată cu tragicul personaj Rareș, de către același vizitii. Între cei doi nu erau decât câțiva pași, ceea ce face să planeze pe nedrept suspiciuni asupra lui Dan Crețu. Îmbrăcat ciudat, aparent lipsit de maniere, el este un om pasnic, educat, titrat, căci se afirmă ca un bun gazetar. Fascinația pe care o exercită, își are explicația în faptul că

provine dintr-un alt timp istoric, aparținând viitorului. El vine din timpuri ce se vor desfășura peste o sută de ani, în care tehnica avansată la care visau bucureștenii înainte de trecerea în secolul douăzeci nu confirmă iluziile despre un viitor modern cu vieți mai bune.

Meritul cărții (sau meritul acelei epoci?) este că adună caractere frumoase. Alături de aristocrați și de intelectuali de înaltă ținută, întâlnim și admirabili oameni simpli. Așa este băiatul Nicu, inimosul comisar care, la vârsta de opt ani, având în grijă o mamă cu mințile pierdute, se simte mai în largul lui cu cei maturi, decât printre copiii de vârsta lui. Este unul dintre personajele care m-au cucerit iremediabil, isteț, plin de viață, intuitiv, simpatic, ironic și autoironic (este fermecător cum își spune lui însuși „matala”, mai ales în situațiile adeseori comice când își face de unul singur morală). În noaptea de Anul Nou, personajele principale se strâng la petrecerea oferită de familia Livezeanu. Aici se va desfășura un atractiv joc de societate: „să facă fiecare o previziune pentru viitor”. Partea frumoasă a fost că mulți dintre ei nu au încercat să „prezică”, ei și-au mărturisit dorințele dintre care cea mai înduioșătoare a fost a lui Nicu; el nu s-a referit la drama personală având conștiința marilor suflete că suferința proprie își atinge sublimul în discreție, iar mărturisirea ei publică o coboară în desuet. Ce a prevăzut Nicu în acea seară? „Pe fereastra viitorului e domnu’ Dan și ceva mai încolo e Jacques (fratele mai mic al lui Lulia – n.m.), care merge la plimbare, fără cârjă...”

Viața începe vineri abia și-a început viața. Ritmul alert al romanului, intriga ușor polițistă te determină să nu lași cartea din mână. Dar farmecul cărții e, în primul rând, cel al aromelor subtile, al „atmosferei” create, care te cheamă să te întorci la lectură, al acordurilor ce ies din cutia muzicală a lui Jacques (surpriza lui când descoperă că ele sunt din menuetul lui Händel), al magiei care învaluiie personajele, al gândurilor frumoase păstrate în intimitate, al forței din redacția cotidianului „Universul” sau tihna degajată din vorbele conului Costache. Autoarea intră în mintea personajelor, dezvăluindu-ne gânduri cum ar fi acestea ale lui Dan Crețu: „Parcă vedeam cerul, după ce ani de zile nici nu mai știusem că există. Parcă trăiam iar, după ce murisem de viu. Parcă eram sub aripă. Un sentiment bun, de dragoste pentru tot ce vedeam m-a strâns de gât. Inima mi-a bătut dezordonat și am simțit durerea care mă făcuse să mă obișnuiesc de mult cu gândul sfârșitului. Se petrecuse ceva fără știrea mea. N-am înțeles ce, dar mi-au dat lacrimile”.

Apariția și existența acestui roman de excepție nu poate decât să ne bucure. Dincolo de faptul că este foarte bine scris, încheșat, caracterele construite rămânând în memoria cititorului, oferind modelul, romanul Ioanei Pârvulescu mi-a adus în inimă un sentiment al plenitudinii, tandrețe și încredere că lumea poate fi mai bună. *Viața începe vineri* e un roman puternic despre care am toată convingerea că va fi considerat una din piesele de rezistență ale literaturii actuale. Iar forța prozatoarei Ioana Pârvulescu constă în talent, erudiție, perseverență (s-a depus pentru acest roman o intensă muncă de documentare) și, nu în ultimul rând, frumusețe sufletească. O lectură care înnoiește și cucerește!

femeia este celălalt

Celălalt, pe când bărbatul este „Subiectul, el e Absolutul”, este verticala absolută din vechime în raport cu care se definea linia oblică. Pitagora spune: „Există un principiu bun, creator al ordinii, al luminii și al bărbatului, și un principiu rău, creator al haosului, al tenebrei și al femeii”. Aristotel însuși scrie că „Femeia este femelă în virtutea unei *lapse* a unor calități. Trebuie să considerăm caracterul femeilor ca suferind de o imperfecțiune naturală.” Sfântul Toma considera femeia „un bărbat ratat”, o ființă „de ocazie”. Sfântul Augustin spunea despre ea că „este o lighioană care nici tărie, nici statornicie nu are”. Este, ca în Geneză, ideea că femeia ia naștere, cum afirma Bossuet, „dintr-un „os suplimentar al lui Adam”. Michelet, prietenul lui V. Alecsandri, definea femeia drept o „ființă relativă”. Nu vom ști niciodată ce „amănunte” semnificative au generat astfel de ziceri, dar putem intui că, măcar în parte, Simone de Beauvoir știe ce spune atunci când afirmă că „nimeni nu este mai arogant față de femeie, mai agresiv și mai disprețuitor, decât un bărbat nesigur, neliniștit de virilitatea sa”. Deși este vorba de un caz particular, psihologic el cuprinde multe milioane de bărbați. Asta îmi amintește de o întâmplare din evul mediu relatată de naratorul din **Doctor Faustus**, capitolul al treisprezecelea. Un bărbat, foarte îndrăgostit de o femeie, dintr-o prea mare dorință, nu putea s-o pozeze, așa că a considerat-o vrăjitoare, iar închiziția a ars-o pe rug. Pentru că trăim încă într-o lume a bărbaților, pentru înțelegere, nici nu e nevoie să mergem să căutăm prea

după atingerea cu femeia, animalele cu care trăise până atunci fug acum de el... Dincolo de mentalitatea care ne vine prin tradițiile de orice fel, Simone de Beauvoir, care e Femeie, spirit și cultură, observă că reprezentanta „sexului slab” se complă adesea „în rolul ei de Celălalt”. Pentru a distruge asimetria tradițională Subiect (bărbat) – Obiect (femeie), și a realiza o lume simetrică (Subiect–Subiect), nu sunt de ajuns congresele sterile generate de feministe lumii. E nevoie, înțelegem în subsidiar, ca femeia să-și asume condiția de Subiect așa cum, în „Banchetul” lui Platon, marele Socrate a fost obligat de neștiința lui să asculte cu luare aminte discursul preînțeleptei Diotima.

Dan PETRUȘCĂ

Constantin Dușcă

Manechin de veghe

La al cincilea volum de versuri, intitulat metaforic *Manechin de veghe* (Editura „Rafet”, 2008), după *Poezia citează poezii pe ordin de front* (2000), *Lacrima labirintului* (2001), *Poeme* (2004), *Sărutul umbrei* (2006), cititorul e frapat de concentrarea stilistică pe care o dovedește poetul vrâncean Constantin Dușcă, dar mai ales de disponibilitățile expresiei metaforice, de variabilitatea funcțiilor pe care și le asumă metafora în micropoemele sale. Acestea ar putea fi receptate – bună parte dintre ele – în cheia oferită de studiile moderne privind metafora (L. Blaga, T. Vianu, H. Wells, R. Wellek s.a.), căci autorul se străduiește constant să așeze o imagine metaforică la baza fiecărui micropoem, iar când – neori – nu reușește în plan expresiv, textul rămâne măcar o simplă consemnare denotativă; contemplarea lumii din perspectiva eului liric, cu vagi interferențe ale biografismului, constituie adesea pretexte pentru trăirea unor dileme ce rămân suspendate. Căci Constantin Dușcă e un „poet al marilor combustii, al căutărilor frenetice, dar și al gesturilor strâse, încordate dureros...” (Mircea Dinutz). În acest registru, terenul metafizic și dialogul sacru-profan e deja pregătit, iar scurtimea poemelor, ce oferă adesea finaluri în suspensie, incită la meditație, dar naște și regrete ale insatisfacției cititorului mai comod. Prefațatorul, Ioan Dumitru Denciu, îl situează, inspirat, pe Constantin Dușcă, „alături de străvechii născocitor de cimitilură, de vracul descântător, de cântărețul din frunză, de olar, de... autorii de formule gen haiku etc., de miniaturii medievale...” (p. 6).

Viziunea poetică este, adesea, animist-plasticizantă, precum în *Deasupra inimii* – primul text: „Domnește luna peste plopii străjeri de drumuri/ ducând spre planeta dragostei./ deasupra inimii, Luceafărul”. Curând, funcția estetică a metaforei își face efectul de sensibilizare pe motivul „fugit irreparabile tempus”: „În cutia de scrisori/ aud cum rontăie/ Așteptarea” (*Așteptarea*), iar propensiunea auctorială către meditație proiectează eul poetic în perspectivă reflexiv-filozofică, privind lumea de sus, pentru a putea percepe curgerea vremii: „Am intrat în alt veac/ nemaigăsindu-mi umbra./ îmi voi vinde/ dramul de gânduri/ pentru o bucată de pâine/ uitată pe-o carte” (*Toamnă* – 1). Altă dată, eul interogativ oferă însuși „spectacolul” pendulării dilematice: „Trebuie să aleg/ s-adorm, să dorm, să mor... cum o fi mai bine?” (*Să aleg, să nu...*), după cum insolitul metaforei se afirmă în *Acuarelă*: „Haiduc de trup, vinul/ și aerul jar mocnind/ Flăcările lor nasc/ fum și culoare/ pentru o acuarelă/ cu tineri tolanți/ în iarba dragostei...”. Ideea unității casnice a lumii se întrevăde surprinzător într-un modest catren în care metafora își îndeplinește funcția radical-cognitivă: „Larvă adulmecând mărul/ cu numele de... pământ./ Visează un zbor spre stele./ printre îngerii păzitori” (*Metamorfază*); o evocare trist-amară a iubirii trecute își găsește expresia metaforică într-un registru violent-intensiv ca în *Romântă*: „Palatele iubirii noastre/ digerate de gropile de gunoie/ ale vremii...”. Cele mai generoase în plan semantic-expresiv par a fi contextele în care sunt inspirat montate metafore „reflexiv-cathartice” sau „expresiv-estetică”: „Zinic/ arunc năvodul privirii/ pe ceasornic/ ca să prind timpul/ care va veni/ să mă străbată” (*Pescar de timp*); „Steaua aceea singuratică./ strălucitoare, del/ dincolo de constelații./ pare că-i steaua mea.” (*Steaua aceea...*). Când *Tărânel* e „Santinelă în inima câmpiei/ de veghe la sentimentul/ răscolirii

pământului”, cititorul pornește pe cărări argeziene, iar dacă se aude *Bocet de gorun* „în formă de cruce”, răzbat ecouri din Blaga; de efect intensiv-cathartic e metafora dualității naturii umane ca în *Poveste*: „Inima mea mai vântură încă/ sânge fierbinte de iubire/ din anii de demult./ Vor mai înflori oare/ păcatele, fructele amare?” Eul poetic devine reflexiv-revelatoriu când adie un gând de „ars poetică”: „Sunt stăpân pe un mirabil/ continent de gânduri/ încă nedescoperit.../ De-acum înainte așteaptă să vină/ navigatorii, pirații, conchistadorii/ întru cucerirea Cuvintelor” (*Continent de gânduri*); o schiță metaforică a eului poetic, situat marginal, dat la o parte, ignorat pare a fi ideea din poemul *Manechin de veghe* ce dă și titlul volumului.

Linia curbă, poemul final, în care imaginea metaforică de reprezentare a destinelor individuale în vârtejul lumii, sugerează o idee poetică de mare complexitate. Mai trebuie însă lucrat pe text: „Dac-ai pătruns înăuntru/ sărind peste linie curbă/ poți deveni orice sau/ centrul cercului -/ dirijorul cailor ce se pot/ rotească pe călăreții/ în arenă./ Și nu te poți întoarce-n lume/ decât după milenii/ sau după ce vei fi răpit/ de un descoperitor de taine”.

Constantin Dușcă ne apare drept creatorul unor micropoeme adesea convingătoare, mai ales când metafora funcționează pe unul din registrele ei preferate. Sacrul și profanul, componenta dramatic-existențială și antinomiile lumii oferă suporturi imaginare lui său metaforic conturat până acum.

Grigore CODRESCU

Constantin Leonte

Sfânta Euharistie în viața Bisericii și mântuirea creștinilor

Cel dintâi volum al preotului băcăuan Constantin Leonte are ca punct de pornire teza sa de doctorat, *Sfânta Euharistie în conștiința teantrică a Bisericii și în viața morală și în spiritualitatea credincioșilor*. Revizuită și restructurată în patru părți – „Coordonatele mântuirii și ale Bisericii ca așezământ teantric al mântuirii”, „Euharistia în constituția teantrică a Bisericii”, „Euharistia în viața morală și spiritualitatea credincioșilor” și „Moralitate și spiritualitate în Liturgia ortodoxă” –, lucrarea s-a transformat, la aproape un deceniu de la prima redactare, într-o „carte binevenită pentru teologia românească și pentru dialogul teologic bilateral și ecumenic, în general, în care Biserica Ortodoxă Română este angajată”.

Beneficiind de o „expunere cursivă, logică, axată pe o bibliografie foarte bogată și de substanță teologică, științific indicată atât în lista de la sfârșit, cât și în aparatul critic”, această îndrăzneț aprofundare teologică a unei teme rar abordată în literatura de specialitate românească devine, după cum conchide îndrumătorul tezei și prefațatorul volumului, preotul prof. univ. Dumitru Radu, o „carte de referință, ce se adresează atât celor avizați, cât și celor mai puțin avizați, dar interesați de sensurile duhovnicești ale adevărilor de credință privind Sfânta Euharistie în structura teantrică a Bisericii și în lucrarea ei misionar-pastorală, precum și în viața binecredincioșilor creștini ai Bisericii noastre Ortodoxe”.

Pomind de la adevărul că există o relație de interdependență între dogmă, cult și viața morală, vrednicul părinte deplănge criza moral-spirituală a lumii de azi și, pentru că nu dorește să rămână doar un observator pasiv, merge la rădăcina răului, încercând apoi să ne călăuzească pe coordonatele mântuirii. Și, cum trăirea omului cu Iisus Hristos se

realizează numai în Biserică, cu ajutorul Sfințelor Taine, primul pas pe care îl face este acela de a le defini și de a ne arăta care este rolul acestora în viața Bisericii, cu atât mai mult cu cât „Cresterea în virtute a credincioșilor sau progresul lor duhovnicesc depinde de deschiderea lor spre infinitatea iubirii lui Dumnezeu”.

Cel dornic să se ridice la o comuniune tot mai intensă cu Mântuitorul află în ce constă semnificația Botezului, Mirungerii, Euharistiei, Pocăinței, Preoției, Nuntii și Maslului, dar și cum pot intra în lumea vieții treimice, știut fiind că Sfânta Treime este, concomitent, Taina supremă a existenței și baza mântuirii. Chiar dacă omul nu se poate desăvârși prin propriile puteri, având nevoie de o conlucrare permanentă cu harul divin, el poate conștientiza mai bine acum că Taina originară a mântuirii este însuși Iisus Hristos și că, la rândul ei, Biserică devine Taina lucrătoare, Cel ce S-a jertfit pentru răscumpărarea neamului omenesc fiind „prezent și lucrător prin Duhul Sfânt în Biserică unde, prin Sfințele Taine, are loc întâlnirea personală a lui Hristos cu primitorul harului Sfântului Duh”.

Definind epicleza, tâlcuitorul învățăturii Sfinților Părinți ne face să ne pătrundem de înțelesul eshatologic și parusiatic al Euharistiei, de efectele sfințitoare ale Jertfei euharistice, de prestarea împărăției lui Dumnezeu și să-L înțelegem deplin pe „Hristos euharistic, centrul cosmic al celor mântuiți”. Aflând aceste învățături și înțelesuri, roadele Răscumpărării au toate șansele să apară mai devreme sau mai târziu, puterea lui Hristos prin împărțanie fiind cu adevărat miraculoasă, mai ales pentru cei care însoțesc această recompensă dumnezeiască și cu o serie de eforturi ascetice, care au drept țintă eliberarea de păcat. Or, cum mai menționează autorul, evoluția omului către Hristos „cere o spiritualitate adâncă (viața în comuniune cu Hristos) și o moralitate ireproșabilă”.

Mizând că și prin lectura volumului *Sfânta Euharistie în viața Bisericii și mântuirea creștinilor* (Editura „Studio”, Bacău, 2007) vom învăța să devenim mai buni și să punem mai des în valoare virtuțile teologice – credința, nădejdea, dragostea –, părintele Constantin Leonte ne dă la rândul lui ofranda dragostei sale și a iubirii de Dumnezeu, ne pune pe tavă „medicamentul care vindecă rănille păcatelor noastre”, îndemându-ne să-L iubim pe Hristos, „pentru că numai așa ne putem împărtași cu vrednicie de Trupul și Sângele Său, care constituie singura mâncare și singura băutură care ne dau puterea să parcurgem acest drum al transformării noastre. Fără ele, oricât am încerca, nu vom ajunge prea departe”.

Cornel GALBEN

Constantin Marafet

Rădăcina înșelată

Poet, om de cultură, editorul cel mai harnic din județul Buzău, Constantin Marafet își lansează, azi, al optulea volum de poezie *Rădăcina înșelată* (Editura „Mesagerul”, Chișinău, 2009) prin care își consolidează caracteristica de Duh, pe care i-o remarcăm și semnalăm în precedentul: franciscanismul de tip mioritic, adică adaptat la văzduhul și mitologia tăinuți, încă nedezgrățiată complet, a Râmnicului Luminat. Râmnicul Sărat a devenit, în viziunea poetului, din simplu topos laic și „vatră” a Focului Vieții („desprinsa vatră: Râmnicul Sărat” - cf. *Alean*) - topos sacru și simbol al lazului Iluminării, lazul Ascuns în Cer, al Ființei/Ființării Autentice („mi-e soră luna, soarele mi-e frate/ și

Râmnicu e basmul înecat”; „oh și ah lumânăresc/ Doamne, mă Râmniciresc” - cf. *Ravac*). Un fel de „mă grâniciresc”, „mă fac vecin, prin hotarul inițierii, cu Lumina Lui Dumnezeu”.

Adept fervent al „muzicii sferelor” platoniciene și al orfismului, poezia lui C. Marafet își alternează, firesc, pe ison când de doină, când de blestem popular, diezi și bemolii:

1-jalea lunară, pricinuită de degenerarea istorico-mundană, „văntuită” („cazi cuvânt/planând în vânt”), numărând răvășirile incrementate în ceară ale Solului Timpului Istoric, Moartea: „câte morți trec morții-n ceară?” - cf. *Înserare*).

2-precum și dragostea solară față de Creație - și, din Creația lui Dumnezeu, se trag două vesnicii vrednice, alternativ, de cântec de mustrare și de adorație: Grădina Paradisiacă și Femeia Selenar-Acvațică, amintind de jocul inițiat al știmelor, cu muritorii: „moartea în secundul rol/ (...) căzând nopții trist bemol” - sau: „cheia sol îți mai visezi/ cu bemoli și cu diezi” - toată cântarea baladescă fiind una închinată, la modul trubaduresco-balcanic, depășind păgânismul renașentist („iubito/rataleito” - cf. *Cumpăna*), pentru smerirea de iocană bizantină, creștin-ortodoxă, cu reminiscențe galileene: „pe sub pleoape arse/cade luna/cât laguna//nu-i femeia?/ speriată de furtuna/prafului din Galileea”; „cine o aprinde/floarea ca ghiocul/spovedind norocul/mirului fierbinte//grea înmiresmare/la înfluturare” - cf. *Floare de înfluturare*.

Femeia „speriată de praful din Galileea” este, de fapt, Femeia Restaurată, Femeia Marianică, extrasă din istoria-paf-prăfuire satanică, pentru a pregăti lumii, în ceruri, Mântuirea Luminătoare și Des-Prăfuitor-Purificatoare... Din păcate, istoria nu-i dă voie Femeii să transcendă definitiv decât prin Poezie... Istoria o ține prizoniera „hingerilor” și păpușarilor: „mini Eva/hăituită de hingeri” (...). „te-mbeți cu-agaheasma milei/la un teatru de păpuși” (cf. *Palimpsest*).

Sugestia Poetului este că soarta Lumii este legată de soarta Femeii: o lume în care Eva nu poate transcende definitiv, mântuitor, în ipostaza marianică (ba chiar deviază, în spirit emniscian, spre Dalia... nedepășind, prin vocala „a” multiplicată, durerea spre iluminare... - cf. *aaa*), este o lume ca „pantomimă de seisme” spirituale (cf. *Beteală*). O lume care-și reneagă esențele și-și cultiva, cu maximă ireproșabilitate, „betelle” aparentelor... Adică, recuzita Marelui Iluzionist-SATANA...

Avertismentul acestui volum: cine nu se străduiește pentru a primi, din transcendență, Revelația Grădinii (figurată prin Arborele cu Rădăcini în Stele-Cer: „rădăcini din Frunză” - cf. *Corolar*), cine nu răvășește Vinul Stelar, într-un împărtașirea cu „Cereasca Mană” - cine nu răvnește să fixeze, întru Grădina, Mireasma... - acela va fi condamnat să rămână, ființial, în zona derizoriului, a terorii/obsesiei formelor/politienescului anti-stelar, a fluviului formelor-mulaie și a zațului, ca ultimă umbră a forme, rest ființial autodez-integrator, urmărit, ca de un bocet cosmic, de starea, zădărnicită de rost transcendent, a aleanului: „scîlpăt/ radar/înserare/mulaie/mireasmă/zaț/ (...)/negușo sporește zațul... (...) ... alean/tărat cuvânt” - cf. *Corolar*.

Acest Poet este obsedat de Râmnicul Ființei. Ne semnaleză Răul din noi-ființele istoricizate întru Zaț și Mulaie, dar ne și avertizează: prin cele 33 de poeme (vârsta Răstignitului...), că, totuși, nu am depășit, încă, Limita de răbdare a Mântuitorului/Limita Șansei Mântuirii...

În stele mai avem o nădejde: cu condiția să ne căutăm, acolo, rădăcina stelară! Pentru că numai anistoria Rădăcinii Stelare ne este Autenticul Râmnic Al Ființei...

Adrian BOTEZ

Ioan Pinteau

Casa teslarului

Pentru apropiată poeziei, Ioan Pinteau ne are nevoie de o prea laborioasă prezentare. Cu siguranță însă, ultimul său volum de versuri, *Casa teslarului*, Editura „Cartea Românească”, 2009, se înscrie în lista obligatorie a cărților ce trebuie parcurse.

Dacă uneori recenzentul are misiunea de a citi cărți imposibile, în ceea ce-l privește pe Ioan Pinteau, nu am tras niciodată vreo linie care să separe. Aștept în continuare să fiu dezamăgit! Am totuși intuiția că nu se va întâmpla prea curând, tocmai datorită faptului că autorul găsește mai mereu o motivație intrinsecă de a-și motiva cititorul către o lectură vie, co-participativă. Dinamismul poeziei sale nu este dat nici pe departe de prezența verbelor – fie acestea așezate la moduri ce ar fi putut asigura predicția ori ba – ci mai degrabă de o prea înaintată știință de a alege substantivele cele mai potrivite, cu scopul de a crea un loc al cărui tone comune să vină din zona unei lumi mărturisitoare a echilibrului.

Îmi aduc aminte că, într-o conferință susținută la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Costion Nicolescu vorbea extrem de inspirat despre menirea omului simplu în lume, angajându-l de-a lungul unui traseu inițiativ către „neratarea țintei”, prin aceasta neînțelegând altceva decât experimentarea în imediat a ipostasului divin, o altfel de întoarcere acasă. Ei bine, într-o lume sfâșiată de perechi opozante, Ioan Pinteau pare a fi călătorul care își ajunge ținta, care se auto-definește doar în proximitatea certitudinii. Ideea de casă impune, în chip simbolic, și ideea unui model demn de urmat. Fără a se trăda în postura de preot paroh, autorul demonstrează prin această construcție literară o disponibilitate magistico-lexicală de invidiat. Pe nesimțite, cititorul este adus înspre zona contemplației, a meditației. Nici nu știți dacă la începutul cărții a stat cuvântul ori Cuvântul, altfel spus, planul scriiturii ori mătura și crezul preotului. *Casa teslarului* întrușează la nesfârșit un urcuș ce ne amintește de „treptele bătrânilor” din Pateric. După cum sper că am lăsat să se înțeleagă, versurile nu se cantonează într-un registru arhaic și nici într-un imaginar bătrător. Dimpotrivă, dinspre tradiție propun omului modern un alt tip de existență, din păcate uitat, dar acum, grație poetului, redescoperit sub forma unui model credibil.

Atât spațiul cât și timpul nu mai sunt definibile prin unitățile minimale de măsură ci încep a transcende realitatea. Linia orizontului pare a nu mai impulsiona curiozitatea, verticalul desfășurând înțelesurile ca într-un evantai. Interesant este că întreaga construcție mizează explicit și pe ideile despre echilibru ori armonie existente în „antichitatea elenistică”. Din dorința de a argumenta: „să-mi împlinescă Domnul Dumnezeu/ rugăciunea aceasta/ când voi pătrunde pe poarta cetății/ într-o clipită să-mi scoată în față/ un bărbat athletic și evlavios/ dacă se poate grec/ de la care să învăț/ bunătatea curății smerenia în general toate virtuțile/ și mai ales înțelepciunea” (*rugăciune*). De aici și până la trezvia cea adevărată, eul poetic ne va conduce mărturisindu-și fie temerea - prin folosirea unor sintagme precum „stihuri ocazionale”, „romanturi originale” -, fie psihozismul vieții din „călugărițe pe schiuri sau seducția gravitației”, fie chiar lupta în fața gândurilor netrebuicioase pentru înțelegerea edificului.

Disponibilitatea lui Ioan Pinteau de a remodela însăși lumea cititorului este totală! Cel din urmă nu va fi interesat nici de procedeele artistice folosite, nici de alte prețiozități literare apărute cu voia ori (mai puțin) fără voia autorului: se va redescoperi drept om curat, evlavios (*fată către fată*). Alături de prima voce, va fi cel ce va acompania bucuria supremă a regăsirii: „despre gloria prun-

cilor ucii/ vorbește plânsul rahelei/ despre gloria magilor/ despre gloria păstorilor/ vorbește Fecioara Maria/ despre gloria Pruncului născut/ ascultăți Moartea și Înviearea/ despre gloria îngerilor/ vorbesc eu cel ce scriu/ întru lauda lor/ auzi-mă Doamne” (*imn*).

Marius MANTA

Georgiana Sârbu

Istoriile periferiei

Georgiana Sârbu își dă doctoratul cu o temă nouă (și veche, la nivel fragmentar) în „arhipelagul” românesc, cea a mahalalei, cu toate că niciodată urmată cu arme bibliografice, cu referințe critice, publicistice, etc., pe un „cuprins” așa de bine susținut prin terțul tematic: 1. *Oglizile românești ale mahalalei*, 2. *Imaginea mahalalei în roman. Mărcile mahalalei*, 3. *Ciclul vieții în mahalale. Evenimente publice. Viața socială*.

Volumul său de debut, *Istoriile periferiei*, cu subtitlul explicativ *Mahalala în romanul românesc de la G. M. Zamfirescu la Radu Aldulescu*, (București, „Cartea Românească”, 2009), nu răstoarnă, dar impune romanul mahalalei ca istorie, deja, de literatură, dar din unghiuri multiple (cel sociologic dublându-l pe cel literar-istoric). Autoarea dispune ea însăși de fibră narativă, traseul monografic al celor trei romane (*Maidanul cu dragoste*, *Groapa*, *Amantul Colivăreșe*), bine selectate întru exemplificarea subiectului, are un incipit demn de un scriitor confesiv, dar cu perspectivă distantă, organică, așa spune (cum sunt și paginile descriptive ale mahalalei, pe viu, dinăuntrul studiului): „Locuiesc de opt ani într-un cartier periferic. Șoseaua Giurgiului, intersecția cu Toporași. La trei stații de ieșire din oraș și la doar o aruncătură de băț de Ferentari. Când circulația se mai domolește, noaptea, mă delectez cu manele, cântate live (de maestrul ai genului sau de diletanți) în curtea caselor din vecinătate...” ș. a. m. d.

Nu în tușele narative, descrieri și portrete aproape live, costumate și succulente în limbaj au gestică, chiar și când ar trebui să fie livrești, stă „noua critică”, dacă luăm în considerare colecția C. R., ci în alerțea și accesibilitatea lucrată cu voite adăncimii/meditații sociale, istorice, de moravuri, îndeosebi, a traseului monografic al cărților ce alcătuiesc o altă „mitteleuropeană”, internă și balcan românească a urbanismului nostru, pomind de la romanul dintâi (nu în cronologia cea scripturală, ci vizionară), al periferiei orășenești de autoființare, până la industrială margine înglobată urbanistic din romanele Aldulescu.

Segmentarea capitolelor, temeinic filigranate după teorii dintre cele mai diverse (de la studii de moravuri, tipologii, ierarhii multiple la periferiile mișcătoare ale remarcabilului Adrian Majuru, de exemplu, la multe alte bizarerii, fie și exotic-erotice, după cercetătorii aflați la „scară”) și dintre reușitele acestui volum care dispune, prin urmare, de o bună fundamentare de teorie și istorie literară, de sociologie, antropologie, fără să așeze, însă, pe fața covorului ieroglifă sau cheile documentare, ca în savanta orchestrare pe temă dată, „intimitatea” ...corpului, la Simona Sora, nici succulentele caragialiană pe motiv de „fanți” la Horia Gârbea. Empatia o conduce pe autoare la o compunere cu multe capete, distribuite după vitalitatea cea nebună a mahalalei, de aflat nu doar în cele trei opere majore, ci și în altele, relevante extrase pentru vreo constantă a habitatului ales. În studiul mahalalei literare aflăm perspectiva amplă, cea de critică literară, secundată atent de sociologie, etnografie, etologia, antropologia, psiho-patologie, demografie, etc., toate legate la temă cu o trăire împreună a G. S. la obiectivitatea unui Eugen Barbu sau narativa dublă a lui Aldulescu (cel care aduce mahalala până în pragul măntuirii, cu

o concretețe distinctă în proza românească). Judecățile de valoare sunt după formula tranșantă a diagnosticului din *Istoria* ... manolesciană. Iată o mostră: „Meritul lui Aldulescu este coexistența, pendularea între candoarea individului abrutizat de mizerie, capabil de nesfârșite gesturi de tandrețe, și brutalitatea, violența aceleiași persoane”. De fapt, după tipologia și moravurile situate la extreme, naratiunea aldulesciană se va dovedi tot dublă, în idiomul ei bine fișat într-un capitol de lingvistică, dacă nu ne-am gândi la ce ar scoate o Liliana Ruxandoiu din dialogurile și naratiunea mahalalei, care stau așa de estep pe supra-fața lumii din *Amantul Colivăreșe*, de pildă.

Cărțile despre mahalala sunt puse sub o lupă cu vederi multiple, de la alcătuirea locului la mutațiile lui urbanistice, de la aspectele banale ale lumii alcătuitoare acestui habitat, acestor mentalități, la elemente de arhitectură, de tipologie umană în pluralitatea și evoluția ei, chiar în stările ei ontice, fără a se zări complexe de tratare. Dimpotrivă, surprinde acuratețea fișărilor de moravuri și măști, de spectacol și rinocerita a unor figuri tipice din aria marginalului și undergroundului. Ba studiul are, uneori, un aer de poveste, cu senzaționalul cel scos din cărțile omologate (*Groapa* și *Amantul*...) sau neomologate artistic (*Maidanul*...) dar ilustrative la temă. Cu aceeași instrumentație documentară și de critică literară, sociologică, etnologică, psihologică, ș. a., G. S. fișează cu o alerțea și un crescendo epic aproape tipologice atât de pitorești ale mahalalei, dar și cutumele, ciclurile mari ale vieții, de parcă ar fi „mistere”.

După empatia autoarei, subiectul mahalalei pare un pretext, dar devine un bun text într-un scenariu care este povestea mahalalei, vizată prin romanele care să indice un traseu, o evoluție, un drum existențial. Analizele de roman devin și analize ale marginalului intrat, și după reflexia cea românească, într-un circuit de identitate și de înglobare urbană, în cele din urmă. Dublul efect al studiului de față e demn de semnalat. Prin temă și construcție, volumul *Istoriile periferiei* vine în întâmpinarea unui orizont de așteptare al criticii, sociologiei, ar trebui spus interdisciplinarității celei tinere, sper.

Viorica RĂDUȚĂ

Stoian G. Bogdan

Chipurile

Chiar dacă pe coperta a treia scrie altceva, *Chipurile* („Cartea Românească”, București, 2009) nu este un debut propriu-zis, ci una dintre cele mai puternice cărți de poezie din ultimii ani. Au mai fost volume remarcabile după 1989, dar parcă niciunul nu avea atâta relief. El impune un fel aparte de a scrie, un adevărat brand poetic: SGB-ul. Sau, dacă vreți, SGB-imul. Care înseamnă poză, virilitate, frustrare, umor rece și, poate surprinzător, sensibilitate. Multă sensibilitate: „m-ar împăca acum și-o bătaie/ un blestem/ o înjurătură/ un scuipat/ fiindcă îmi e atât de dor/ atât de dor/ de mama” (*Sanatoriu*).

Sunt, de fapt, în această carte, cel puțin doi Stoiani. Complementari. Dincolo de platoasă, de măști despre care vorbește Claudiu Komartin, se ascunde un timid. Într-o altă epocă el ar fi cântat serenade sub clar de lună sau s-ar fi avântat în turmuri pentru vreo domniță. Astăzi, însă, el se vede silit să-și ascundă adevăratul chip, să pozeze: în dandy, în golani, în fante, în lichea etc., pentru ca sensibilitatea să nu-i fie luată în râs, ci să o ia el însuși la mișto. Din acest motiv, finalul cărții curmă orice îndoaială: „întri/ aici te-ai blocat și parcă simți leșinul apropiindu-se din camerele goale/ cu poze arse cu păienjenisuri și mii de șobolani/ te ghemuiești într-un colț al salonului/ și-ai vrea să plângi dar parcă fuți finalul” (*acasă*, p. 70). Stoian G.

Bogdan nu se dezmințe. Lui „nu-i place s-o dea în suspine”, așa cum mărturiseste în *Scurta biografie*: „Nici n-ar putea. Conștient că prin acest volum el își construiește un chip din mai multe chipuri, îl refuză sentimentalismul, îl ascunde pe adevăratul Bogdan, cenzurând lirismul, și îl împinge pe scenă pe SGB.

Poezia lui Stoian G. Bogdan nu e construită „pe linia invizibilă dintre realitate și ficțiune”, așa cum crede Radu Andriescu, ci, pe o altă demarcație, una arhicunoscută, aceea între aparență și esență. Ea îmbracă forme de domenii evidente în *stie*: „odată am întâlnit cea mai frumoasă femeie din lume/ (...) stătea în apropierea catedralei Notre Dame de Paris/ «cum îi stă bine unei făpturi divine» am gândit/ și când am întreat-o pe românește/ (pentru că așa o femeie nu putea fi decât română)/ «Ce faci?»/ mi-a răspuns simplu, cu o voce de vată/ «Depinde cât dai.»// Și prostul de mine crezuse că stă acolo/ și mă așteaptă” (p. 34) Un alt (inter)text, *S-a luat lumina*, exprimă și el, prin intermediul unei istorioare groțeste, de provincie, falia dintre aparență și esență care guvernează întregul volum, într-o concluzie seacă: „a! realitatea are bile sub prepuț” (p. 23).

Cât despre realitate și ficțiune, conceptele operează aici în aceeași măsură în care operează la oricare alt poet. Cu precizarea (importantă de altminteri) că SGB supra-liticează și aici, acroșând elemente din propria biografie. Asemenea cărțile autoreferențiale sunt doar pretexte. Nu interesează prea mult că poemele sunt „ceva mai mult de jumătate biografem” (câtă rigoare în a măsura cantitatea de realitate!), ci intenția autorului. Iată spre exemplu *Poemele din România literară*, unde, sub aparența epicului, SGB răzună modul în care a fost primit (el și mulți alții) în prestigioasa revistă: „Eram ofițar. Îmi apăruseră niște poeme/ la rubrica post restant a Constanței Buzea/ și o asemenea apariție/ era exact ce nu vroiam. Cu atât mai mult cu cât/ poetesa îmi recenza cu precădere ce i-am scris în e-mail/ și mai deloc poemele.” (p. 36)

Pe o tramă aparent epică sunt construite și alte poeme. Dacă ținem cont și de limbajul colorat, atunci senzația de realism devine palpabilă. Pe dedesubt însă funcționează altele reguli, cele ale lirismului, pe care, oricât l-ar masca, SGB nu-l poate anula. Ca dovadă, repetatele versuri în care parodiază retorismul, sentimentalismul sau sobrietatea artelor poetice interbelice, pledând implicit pentru autenticitate. *Vând BMW 318* e o mostră, care topește intertextualitate, biografism și batjocură: „Prima mea mașină, cumetrel! / M-am luat-o la douăspatru de la un țigăno horodogit/ cu banii pe care-i strângea bunica-mea pentru în-/ mormântare./ Doi ani am condus-o pe drumurile vieții, doi ani buchiți/ prin râpi și gropi adânci./ (...) Mașina asta-i cumetrel, o treaptă!” (p. 53)

Stilistic, două sunt aspectele majore ale poeziei lui Stoian G. Bogdan. Pe de o parte, este vorba despre cultivarea unei oralități mahalagești, cu sonorități aspre, căutate. Un mixaj între vorbirea de tip țigănesc-gotic și anglicismele caracteristice vorbirii de astăzi. Un limbaj colorat, manelizat, ca realitatea din care este el inspirat. Cum însă la capitolul limbaj poetic au punctat și alții, mai relevant rămâne felul în care Stoian G. Bogdan obține denudarea realității. Chit că figurile de stil nu lipsesc (bașca: ele creează adesea imagini puternice, originale), plasticitatea versurilor vine din capacitatea de suprapunere a poeziei pe o realitate bine-cunoscută nouă. SGB are lipici.

Chipurile, poezia lui Stoian G. Bogdan rămâne una dintre revelațiile ultimilor ani. Cu condiția ca el să poată continua și să nu alunece în autopastașă sau într-un manierism păgubos. Tocmai din acest motiv sunt curios cu ce va veni la următorul volum.

Adrian JICU

Viorica
Răduță

de aproape

timpul e omul meu

nu pot să-l țin
drum de întoarcere

până când se trezește
cu zilele până la os

și murim

murim mâine!

gândul de stă cu mama

să ai culoarea apei

așa se vede salcia moartă
ce să faci cu asta faci vise

gândul e mama
crede că se uită la ea

se uită cum își spală cămașa pe trup

dar e fratele meu

îi strânge mâinile
sunt apă spune
așa de aproape
că se acoperă dimineața

mama stă la fereastră

așteptarea se duce cu ea

vânt de piatră

două vipere mușcă pământul

de dimineață vântul e mai întins decât liniștea

după care se izbește de cumpănă
o pasăre cu seara pe aripi
cu nașterea înăuntru

vântul se usucă pe ea

atunci privirea mamei din somn
nu mai are visul afară
are doar surorile moarte

tot la 8 ani le aude una câte una
ca și cum ar fi seară ar fi dimineață

se uită la vânt
se uită departe

visul nu vrea

o piele uscată
el vrea să trăiască un timp singurătatea

și de atâta așteptat
totuna e cu halta pe partea cealaltă
unde nu-i loc este ziua

cineva mă privește

visul tău nu se uită nu

mă ține doar gândul
de pământ

sunt multe ploii odată cu trupurile

pielea se spală de gând
e locul pustiu

dimineața noaptea

după cum sunt eu îngropată

sfârșitul de săptămână nu-i și sfârșitul

care se uită la cer
vine noaptea vine moartea

cade pe om

tu stai într-un veșmânt
care se uită înăuntru

e tare devreme dimineața

gândul o urnește din loc

îmbălsămați

poartă mamele pe ape

care i-au fost lăsat vii nu în viață

vântul are pielea în apă

copiii sunt jumătăți de oră

cu seara în seara cealaltă
ca o piele

de aceea nasc singuri

sunt goi în ape

valul din pasăre

o aripă mai încolo

pasărilor sunt omorâte în pasărea care
se strigă singură

cum o ia glonte pe braț și sapă în ape

îngerul pune piatra în gând
altă natură

pe hotar mâna lui stă

sunt case de apă doar piele și piele

editorial

femeia cea cu dinți albi
de urme sălbatic

pe care le ține în sticlă

femeia cea cu dinți albi își mănâncă din colții
rămași

animalele sunt expuse a doua oară
nu au privire au gheare

femeia cu dinți albi în vitrină
își pune gânduri

mâinile sunt amintiri toată săptămâna

toată săptămâna e până la moarte

lumi anglo-saxone

Elena CIOBANU

Pentru Nick

La sfârșitul lui februarie, anul acesta, prin intermediul unui blog specializat în Sylvia Plath, am putut să o ascult pe Frieda Hughes, fiica Sylviei Plath și a lui Ted Hughes, la un canal al postului de radio BBC, în cadrul unui program intitulat *Private Passions*, unde sunt invitate personalități din viața culturală care își împărtășesc, timp de vreo oră, bucățile de muzică preferate cu ascultătorii. Între o piesă muzicală și alta, realizatorul îi provoacă să răspundă la tot felul de întrebări despre viețile și realizările lor.

În primele momente mă uimește asemănarea, remarcată și de alți ascultători, dintre vocea ei și vocea Sylviei Plath. E aproape straniu să te apropii atât de mult, plus că Frieda a semănat fizic destul de bine cu mama ei în tinerețe. Acum are 50 de ani și, după cum spune ea însăși, acum seamănă din ce în ce mai bine cu bunica ei maternă, Aurelia Plath. Totuși, odată trecute primele momente, îmi dau seama că, deși Sylvia există în această voce, totuși vocea trimite la o altă psihologie decât te-ai aștepta. E sigură pe sine, rezonantă, vorbește cu ușurință despre ce o inspiră, emană o anumită putere și independență. Chiar și o anume răceală, cred. Vocea Sylviei Plath, pe care poți s-o găsești oricând pe *YouTube*, recitând poemele proprii sau dând interviuri, nu are aceeași certitudine, are inflexiuni mult mai complexe, are turnuri repezite, sfîșiiuri la capătul frazelor poetice, are un tumult gătit și o fluctuație, un tremolo și umbre derutante.

Pe la mijlocul emisiunii, Frieda este solicitată să vorbească despre legătura dintre dramele familiei sale și creația ei. Cea mai recentă lovitură o constituie pentru ea, evident, sinuciderea fratelui ei, Nicholas Hughes, în casa lui din Alaska, la 47 de ani, pe 16 martie, anul trecut. Era profesor universitar în domeniul biologiei, nu avea familie și se pare că avusese probleme cu depresia mai ales în ultima parte a vieții. Se pare că el dorise să fugă de o viață umbră de celebrității săi părinți, dovadă că a refuzat constant să apară în public în vreo împrejurare legată de viața literară a familiei sale. Frieda Hughes (ajunsă, între timp, la al treilea divorț, pronunțat la începutul acestui martie), în schimb, a profitat din plin de ascendența ei și a devenit pictoriță și autoare de cărți de poezii și de literatură pentru copii.

Ceea ce reține atenția este poezia scrisă pentru Nick, fratele mort, și pe care Frieda o citește în direct. Destul de neimpresionantă ca valoare estetică, poezia (intitulată *For Nick/Pentru Nick*) reușește totuși să emoționeze la final, la un nivel uman empatic. Textul face parte din volumul ei de poezii (al șaptelea) publicat în decembrie 2009, *The Book of Mirrors/Carte a oglinzilor*. Nick nu este subiect de poezie pentru prima dată. El a mai fost subiectul unei poezii tulburătoare scrise de mama lui pe când el nu împlinise încă un an de viață: *Nick and the Candlestick/Nick și sfeșnicul*. Ori de câte ori o citesc, îmi vin în minte pozele lui de bebeluș cu ochi mari, jucăuși, stând în brațele iubitoare ale mamei sale, ceea ce mă mișcă, mai ales acum, când știu că din acel bebeluș nu mai există nimic. Titlul e mult mai reușit în engleză, datorită muzicalității, iar poezia încfăiează emoțiile unei maternități care depășește simpla duioșie, simpla melodramă. *Persona* textului este un fel de ființă proscrisă trăind într-o peșteră umedă și întunecată, învăluită de „șaluri de aer negru de liliac”, metaforic denumite „omucideri reci”, din ale cărei degete o „religie piranha” își bea „prima împărtășanie”. Bebelușul găsit cu ajutorul unei lumânări o transfigurează, făcând-o să își transforme spațiul astfel încât el să se bucure de dragostea ei. El devine pentru ea „cel/Solid pe care se sprijină spațiile, invidioase/[...] bebelușul din iesle.”

Când Frieda Hughes scrie o poezie despre fratele ei, o face în mod covârșitor ca o soră îndurerată. Simți sfortarea chinuită de a exploata la maximum emoțional tristul eveniment. E cu totul altceva când citești poezia Sylviei Plath despre „bebelușul albastru” (cum îl numește în jurnal): acolo sensurile se adună complicat, iar viața rămâne în urma literaturii. Fapt pentru care sunt pe deplin conștientă că fiorul meu de regret la vestea morții lui Nick se datorează nu persoanei reale, ci imaginii prin care mama lui l-a făcut să supraviețuiască poetic.

Frieda va rămâne și ea în memoria culturală în primul rând ca fiică a doi mari poeți și ca subiect al unor texte lirice scrise de ei, iar abia mai apoi ca autoare de poezii și picturi. Nu e deloc un destin ușor să fii descendent al unor mari și faimoși scriitori.

Ioan Radu VĂCĂRESCU

Biblioteca

A murit stupid. Când toată suflarea satului se aștepta să aibă o moarte cât de cât demnă de viața pe care o dusesse, a murit cât se poate de stupid. Adică, zisa suflare a satului din nord aștepta o moarte cât de cât violentă, oarecum în spiritul locurilor, cum ar fi o înjunghiere adâncă venită din partea vreunui soț încornorat sau vreun accident de mașină în urma unei beții zdravene. Și când omul murise în somn. Așa, tamesam. Cel mai mare crai din sat, îndoit cu băutorul cel mai tare din zonă, și nu una oarecare, ci, probabil, regiunea cu cel mai mare consum de palincă pe cap de locuitor din Europa, bărbat sau femeie, a murit în somn, și încă treaz. Cel puțin așa susținea gazda omului, Măria lui Ilioi – căreia i se spunea încă așa, deși bărbatul ei era mort de mult, strivit de un brad bătrân la tăiat de lemne prin Banat -, cum că în ziua morții dom' profesor fusese treaz ca lumânarea. Mai rar așa ceva, dar se mai întâmpla când și când ca mortul să nu bea vreo două zile, neori chiar o săptămână. Nimeni nu știa însă care era cauza acestor neregulate pauze bahice. Măria lui Ilioi, despre care știa tot poporul că trăia cu dom' profesor – oamenii din sat îi și spuneau mereu că, vezi, dacă i-a murit omul în Banat, tot de-acolo i-a venit mai târziu iubitul - era sigură de faptul că fusese treaz, ei doi drăgostindu-se chiar în noaptea morții. După ce se drăgostiră vreo două ceasuri, povestea în stânga și-n dreapta femeia, îl lăsa să se odihnească, pentru că dimineața mortul avea treabă devreme, la bibliotecă, dom' profesor fiind anunțat că în zilele următoare va veni comisia de inventariere la bibliotecă sătească. Pentru că dom' profesor Cornelius Declin, ca dascăl de limba română, fusese pus și bibliotecar cu jumătate de normă peste mii de volume ale bibliotecii de la Căminul Cultural, în urmă cu mai mulți ani, atunci când sosise în sat ca să predea la școală, prin repartiție guvernamentală. La început nu-i prea convenise treaba asta destul de încurcată și obositoare, pentru că îi ocupa mult din timp, deși programul la bibliotecă era de numai două ore pe zi, seara. Iar cât privește cititorii, aceștia erau de ordinul a maxim zece pe zi, elevi sau intelectualitate sătească dornică să-și înscrie numele pe fișele de împrumut foarte frumos tipărite. Cu timpul însă, a început să-i facă chiar plăcere, ieșea de la orele de după-masă, intra ici-colo la un pahar, după care deschidea biblioteca. Aceasta era etajul Căminului Cultural, o clădire veche de lângă Primărie, unde erau numai două activități: cărți de împrumut în fiecare seară, la etaj, și nunți în fiecare duminică, mai puțin în multe posturi ortodoxe de peste an, în sala mare de la parter. Se simțea chiar bine la bibliotecă, îi amintea de biblioteca de la filologia clujeană unde absolvise sau de cea universitară, locuri sfinte unde petrecuse clipe de neuitat în studenție. Era aproape tot timpul

singur, clienții apărând rar și dispărând repede cu o carte-două sub braț. Mai mult, putea să citească în liniște, fără să-l bată la cap Măria lui Ilioi sau vreun părinte aflat în trecere pe la gazda lui. Mai era și o oarecare satisfacție pentru faptul că fusese numit bibliotecarul satului, pentru că postul cu pricina fusese vizat de multă lume: însă dacă nevasta veterinarului, nepoata popii Lăcustă sau sora crâșmarului Pop primiseră ore de te miri ce, la școală, nu se aranjase nicidecum ca una sau alta dintre acestea să primească slujba la bibliotecă: ordin de sus, adică nu era voie decât cu om de specialitate, învățător sau profesor cu studii atestate. Mulți ar fi dorit să facă un ban în plus pe degeaba, dar nici măcar primarul nu reușise să-și bage nevasta, pe Măria lui, zisă a lui Cotor, la bibliotecă. Deși nu avea nici o vină în treaba asta, dom' profesor Declin își făcuse multe dușmăanii în sat, dar numai pe partea bărbătească, adică aceia cu funcții care și-ar fi văzut neaurile băgate în slujbă de-a moaca. Partea femeiască era de altă părere. Dom' profesor era iubit și de copii, iar mamele cunoșteau acest fapt foarte bine, dar și de mamele elevilor, și, prin extindere, că vorbele și exemplele faptelor circulă repede de acest nivel tainic, de toată suflarea femeiască a satului. Cu acest prilej, dușmăniile au apărut repede și în restul părții bărbătești din sat, gelozii și chiorăliile către neveste fiind la ordinea zilei. De aici, sigur, și așteptările multora pentru moartea violentă destinată profesorului de română și, totodată, bibliotecarul satului. Poate că într-o altă zonă din țară, într-un alt sat, lucrurile ar fi stat altfel, dar în satul din nord unde Cornelius Declin fusese repartizat după facultate, era cea mai mare libertate de mișcare posibilă în privința femeilor, majoritatea bărbaților fiind plecați mare parte din an la câștig: pe munte, la fân și la oi, sau în alte părți din țară, mai ales în Banat și părțile mai înstărite din Ardeal, cu țapina sau drijba la pădure, la coasă sau în construcții din lemn, asta mai ales de când și pe români i-a apucat vremea de-a făcut bani și-au început a-și încropi case de odihnă, imediat după revoluție. Ba chiar și mai și, o bună parte dintre bărbați au luat, tot după revoluție, drumurile Europei, la vânzare de ziare, în construcții, la te miri ce, pe mărci și franci, apoi pe euro. Toată perioada asta de după revoluție n-a însemnat vreo schimbare deosebită pentru

dom' profesor Declin, decât că avea treabă mai puțină la bibliotecă, din două motive, adică pentru că statul nu mai cumpăra cărți ca să îmbogățească zestrea bibliotecilor sătești, iar oamenii nici nu mai citeau, pentru că se uitau la televizor, la telenovele, și în al doilea plan al ziselor schimbări faptul că și mai multe femei din sat rămăneau singure la casele lor, de la cele mai bătrâne la cele mai tinere, unele dintre acestea aveau mări-tate, dar repede lăsate în brațele vânoase ale profesorului de limba română. Încă de când se așezase în sat, dom' profesor căzuse pe placul elevilor, mai întâi, pentru că nu îi bătea și avea mare răbdare cu învățatul, pe placul femeilor mai apoi, dar nu pentru că ar fi fost un bărbat foarte chipes: era scurt la stat, extrem de vânos, om de la munte și el, cu o față rotundă și roșie, care devenea vânătă când era băut tare, cu un nas cât toate zilele implantat în mijlocul feței, dar nu lung, ci borcănă ca o sticlă de lampă. Deloc posomorât, ba chiar având o fire veselă, mai ales când era după vreo câteva pahare de țarie, cânta dumnezeiește din gură tot felul de cântări de prin Banat și Ardeal, unele cunoscute de toată lumea, alte numai de el știute, iar la ceas târziu chiar și cântece cu fel de fel de prostii lumești, de se făceau a roși chiar și cele mai regulate dintre muieri. Astfel, la chefurii era nelipsit, și chiar dacă câteodată depășea de-a-ntregul măsura pălincii, se ținea tare pe cele două picioare butucănoase și crăcănate, tipurid în gura mare: nu cânta niciodată zicând, își desfăcea brațele în lături și își bomba pieptul oricum solid, vocea măiastră de bariton umplând spațiul înconjurător cu o căldură și o vibrare de toată fala.

Mare jale se așternu astfel peste sat la aflarea veștii că dom' profesor s-a dus. Dar oarecare ușurare, fiindcă, vezi, murise în somn, după drăgoasteală, adică fericit, zice-se. Jalea era a elevilor, dar mai ales a femeilor, fie ele mame de familie, fie tineretele care abia și scosese răcoșea pe uliță. Nu era foarte limpede cam câte dintre femeile satului trecuseră prin brațele profesorului mult îndrăgît, în cei douăzeci de ani de când acesta își făcuse veacul în satul din nord. Oricum, era invers decât se pune de obicei problema: nu câte au precarvit, ci câte au scăpat, deocamdată. Și iată că unele dintre aceste scăpătate, scăpate-ori rămăne, ce să faci, n-ai ce-i face. Asta-i viața, oamenii mor. Și se jelea Măria lui Ilioi, și Măria lui Pinteau, și Măria lui Bot, și Măria popii Lăcustă, și Măria crâșmarului Pop, și chiar și Măria lui Cotor, și doamnele profesoare și învăță-

toare de la școală, că s-a dus, e bun dus, dom' profesor Cornel. S-au adunat cu toatele, dar și corpul profesoral cu toată școala de elevi, și chiar câte un bărbat mai răsărit, la înmormântare, pe lângă babele cu plângerile și moșii satului cu praporii din frunte, ștergându-și frunțile năclăite de sudoare în căldura prea mare de aprilie. Cei mai mulți bărbați din sat, și erau destul la acea vreme, că era tocmai înainte de Sfintele Paști și se întorseseră cu duimul de la munci, din țară sau de pe afară, rămăseseră acasă, dar nici multumii, că totuși, era vorba de-un om, nu de-un câine, nici nemulțumii, că, vorba cea, puteau pleca de acasă, de acum încolo, mult mai liniștiți. Dar vezi, cu muierile lor n-au avut nimic niciodată, probabil pentru că le știau foarte bine năravurile, cu nimic în afara tradiției lor nordice: cu bărbatul nu te pune, cu femeia dute-n lume. Dacă ei singuri au plecat, ce vină să aibă femeile? Cu dom' profesor era însă altceva, gândeau oamenii satului: ce dracu le făcea muierilor lor de acestea zâmbeau mereu când venea vorba de dom' profesor. Păi cum să nu zâmbească Măria lui Ilioi, când ea avea bărbat de acest soi chiar acasă? Și cum să nu fie veselă Măria primarului Cotor amintindu-și vremea când, tânăr fiind și cu copil în clasa a cincea, cu bărbatul plecat în Spania de doi ani, că acolo și-a făcut safteaua și apoi s-a ales primar independent, cum dom' profesor, întâlnind-o pe hotar la jos, acesta întorcându-se pe jos, vesel nevoie mare, din satul vecin, de la comisia pedagogică, numai că o răsturnă pe ploscoana de iarbă parfumată, ca din joacă, și o zbenگوی întreaga după-masă de-i merseră fulgii și penele toate și rămase bunătațe de fân neadunat? Iar Măria lui Bot, nevasta celui mai bogătan om din sat, dar plecat mai mereu cu echipa lui la construcții, prin toată țara, cum să nu se lase pe gânduri când își amintește dragostele iuți, în pauza mare, ea atârnată de masă, când pe față, când pe dos, în fața ferestrei, ca să vadă dom profesor când intră copiii la clasă, că ea avea casa chiar în fața școlii, dar la o oarecare depărtare și nu se auzea clopoțelul sunând, iar Cornelius Declin avea principiul sfânt de a nu întârzia niciodată la ore? Ce să mai zică Măria crâșmarului Pop, mult mai tânăr decât hoțul de proprietar, care-o ținea însă ca pe o prințesă, ea fiind cea mai frumoasă femeie din sat și din tot nordul, când pleca la orice oră de acasă ca să se iubescă pe-nedelete cu dom' profesor, iar crâșmarul tăcea mălc, că altfel nu mai pua el nimic din minunățiile femeiești și din măiestrele jocuri ale nevestei sale? Astfel se jeluiau nevestele și celelalte femei și fete ale satului, mai pe față, mai pe ascuns, de moartea profesorului de română, căinându-l pe acesta și pentru faptul că rămăsesse singur și la moarte, așa cum fusese și în zilele vieții lui. Într-adevăr, nu venise nimeni de niciieri la înmormântare, vreo rudă, vreun prieten sau vreo cunoștință. Adevărat, știau cu toții că părinții îi muriseră mai demult, ocaziile acelor înmormântări fiind și singurele plecări din sat ale lui dom' profesor vreme de douăzeci de ani. Frați sau surori nu avea, iar de prietenii nu se știa vreo vorbă, pentru că în toată acea vreme pe Cornelius nu-l vizitase nimeni, măcar în trecere, dacă nu altcumva. Așa că nici nu avuseseră, oamenii satului sau școala, pe cine să anunțe de moartea lui.

lectură în satul lor, astfel că bibliotecă va fi sigilată până la noi ordine. Era tot treaba ei, a comisiei, să se ocupe de asta. Concluziile au fost scurte și la obiect: domnul profesor Declin primise pe inventar, la preluarea bibliotecii, opt mii șapte sute paispe cărți, iar la număratoarea de acum ieșiseră nouă mii două sute cincizeci și trei de cărți, astfel că e o problemă cu surplusul despre care nimeni nu știe nimic. Totuși, mai completă domnișoara Nacu, bine că nu există lipsuri, că n-ar mai fi avut pe cine trage la răspundere. Dar așa, asta este, oricum totul va fi sigilat. Și totuși, mai arată apoi tânăra șefă de comisie, ar mai fi încă o problemă. Deschisese, la un moment dat, o ușă spre o încăpere despre care secretarul Primăriei le spusese că e goală, dar pe care ei au trebuit să o aibă în vedere, pentru că ținea tot de incinta bibliotecii, ei având în vedere nu doar cărțile, ci și încăperile, mobilele și toate celelalte lucruri. Într-adevăr, camera aceea era goală în aparență. Dar aparențele înșală, arăta domnișoara Nacu: în acea cameră au găsit mii de sticle goale. Au văzut că erau sticle de băutură, după etichetele mai mult sau mai puțin acoperite de praf. Toate băuturile existente în sat și-n țara românească. S-au gândit mult ce să facă, dar au hotărât că și acele sticle aparțin bibliotecii, din moment ce se află în acel spațiu, așa că le-au inventariat. Au ieșit zece mii patru sute douăzeci și două de sticle goale. Mai multe decât cărțile. Bine că nu trebuie să le predea mai departe unui nou bibliotecar, că altfel ce să fi făcut cu ele? Păcat însă că nu mai e ca odată, când sticlele goale erau valorificate în cadrul organizat, prin școală sau Primărie, ar fi ieșit o sumă frumusească în folosul statului.

Și zisa comisiei a și plecat, că stătuse destul aproape două zile și era deja după-amiază, imediat ce s-a semnat, de către cei îndreptățiți, procesul verbal de inventariere și de sigilare a bibliotecii, în goana Daciei Inspectoratului de Cultură, pe ulița principală a satului și-n vârtejurile de praf gros din acea primăvară secetoasă. În viteză, trecură pe lângă gardul de uluci al cimitirului sătesc și printre lăturoaiele vechi și străambe ale acestuia au putut zări, pentru o clipă, movilița de pământ proaspăt de pe locul de veci al profesorului Cornelius Declin, pe care, dacă ar fi fost mai atenți și mașina n-ar fi avut acea viteză, ar fi putut zări nenumărate buchețele de ghiocei și viorele, flori culese de elevii școlii în dimineața inormantării de la pădure și așezate cu sfială și lacrimi în ochi pe acel mormânt acum singuratic, la o margine a cimitirului, străjuit de o cruce simplă de lemn pe care erau înscrise cu căneală numele mortului și anii în care și-a făcut veacul în sat și pe pământ.

pe grătar... și-un alter ego

Dan PERȘA

Cum se amuză alter-ego în avatar sadic

Pe forumuri se practică atacul la persoană. Nu ca, pe vremuri, în *Săptămâna* lui Barbu, pentru că entuziaștii de aici nu se cunosc între ei. Nu atacă cu scopul precis de a-și distruge „adversarul”, ci pentru că se indignează. Mă amuză tare mult asta și, din când în când, arunc câte-o bombă și aștept reacțiile, ca să pot răspunde apoi. Eu nici nu mă indignez, nici nu mă supăr – mă amuz doar. Ce mă interesează aici nu e „adevărul”, ci expresivitatea. Pe ceilalți îi preocupă adevărul lor, pe care conștiințios caută să-l impună și altora. Asta se cheamă, în opinia mea, prostie. Chiar așa aș defini prostia: a căuta să impui altora părerile, încredințările tale. Probabil de asta mai demult, când întâlneam sectanți ce săreau cu gura pe mine să mă convertesc la credința lor, le-o închideam scurt pe doi. Pe de altă parte, trebuie să mai spun că nici la capitolul „adevăr”, forumiștii aceștia nu stau prea bine. Și n-o nimeresc nu pentru că nu ar fi destul de inteligenți, însă nu sunt suficient de culți. Ridică în slăvi chestii ce ar trebui să fie ridiculate, doar pentru că sunt pe gustul lor. Pentru că, nu-i așa, dacă nu se cred niște campioni ai bunului-gust, n-au făcut nici o brânză. Anul acesta mi-a dat apă la moară filmul lui Cameron, *Avatar*. Contrar opiniilor comune, admirative, mi-am zis că o provocare va scoate crema din polemiciștii indignați. Și am scris cam așa despre film, atacând pe cel mai savant dintre entuziaștii de pe forum:

M-a amuzat acel Iazarus și comentariul său. Ori a văzut 2300 filme de pomană, ori a văzut doar subproducții. I-am spus filmului *Avatar*

„film cu piele albastre”, pentru că e un soi de remixare destul de puțin originală a filmelor cu „jindieni” (piele roșii). Locurile comune caracterizează acest film. Ca idee SF, Iazarus sa găsească în „Colecția SF” din anii 70, unde semnau Vladimir Colin, Voicu Bugariu, Horia Arama ș.a. povestiri cu mult mai interesante. Filmul este un eșec. Era însă de așteptat, venind de la Cameron. Toate filmele acestui regizor sunt făcute anume pentru box-office, adică trase de păr ca să impresioneze (dar impresionează doar pe cei mai slabi cu duhul). 3D și efecte vizuale? Sunt tipice pentru timpul nostru, ba când am văzut cum începe filmul, chiar mi-am spus: Cameron a jucat cam multe jocuri pe computer. Din cele ale anilor 90!

Un anume rostas s-a agățat îndată de mine, luându-mă la întrebări (nu corectez gramatica și logica, doar pun diacritice și corejz cuvintele stălcite):

Măi @nene sau cum te-o chema pe tine, să știi că m-a „impresionat” comment-ul tău plin de răutate. Primul lucru care am să-ți spun sau să te întreb mai bine zis... trăiești în vreo groță presupun? Poate o fi filmele 3D tipice pentru vremurile tale, dar filme ca acestea nu s-au grăbit să apară de curând. Poate tu ai fi din vreo galaxie care favorizează caracterul sarcastic. Ai o elocvență cât se poate de rea, dar pentru mine poate chiar inexistentă. Vreau să mă abțin de la mai multe comentarii asupra ta, dar nu puteam rezista să îți zic ceva. Stai liniștit, nu te îngrijora, mai sunt mulți oameni ca tine, și vă puteți lua de mână:) Că doar ce naiba, astăzi filmele „3D” circulă peste tot,

• Dumitru Macovei

chiar și în casa ta cred că ai un IMAX cu „sub-producții” sau „filme de pomană”. Dacă ar fi după mine, eu nici filme de pomană nu ți-as arăta. Sunt sute de motive și nu le pot exprima în cuvinte la cât de nouă este experiența „Avatar”, deși filmul meu preferat e evident „Stăpânul Inelelor” (toate cele 3 părți de fapt), „Avatar” a captat un loc sublim în topul meu și va rămâne acolo. Să nu va așteptați prea curând la filme ca acesta. Încă un film bestial este „District 9”. Multă sănătate tuturor și la mai multe filme epocale!

Așa mi-a dat apă la moară, ca să mă pot gălcevi cu el într-un chip expresiv:

Măi Rostas, dacă ai trecut cumva prin școală, ai făcut-o ca găscă prin baltă, fără să se prindă pic de istețime de capul tău. Altfel n-ai scorie de parcă folosești laba găștei și nici nu te-ai da așa de ceasul morții când vezi că altul are altă părere decât tine. Ce ți-ai spus tu, că mă pui la punct, hai? Întâi caută-ți în traistă și când o vezi că e goală, pune-ți mai bine lacăt la gură. Bănuiesc că tot ce ai condus în viața ta n-a fost altceva decât un cărucior de la Plus sau Selgross. Caută să fii mai breaz înainte să-ți vină să te pui cu alții.

Un anume badea a luat și el apărarea filmului, dar cu ceva mai multă emoție și evitând „să mă comenteze” (fapt lăudabil la urma urmei):

Dragă @nene, nu știi de ce te-a supărat așa de tare Cameron (probabil stilul Tarantino e mult mai pe gustul tău - un stil de altfel foarte tare) încât să-l desființezi în halul ăsta. *Avatar* este o poveste frumoasă și simplă - d-aia nimeni nu putea să-mi povestească filmul, pentru că nu ai ce povesti - trebuie doar să-l vezi. Filmul TREBUIE văzut măcar o dată 3D ca să-ți „simți” (și deși am mai văzut și alte filme 3D, nu fac comparație). Mâna regizorului și volumul „buzunarului cu bani” ce au lucrat la scoaterea acestui film se pot vedea și aprecia cu ușurință. Mergeți să-l vedeți, și vă garantez că veți ieși cu un sentiment de fericire și cu o părere de rău că trăiți pe pământ și nu în lumea *Avatar*. S-ar putea de asemenea ca filmulețul ăsta să și educe un pic populația să nu mai facă atâta mizerie și să fie mai atentă cu mediul înconjurător.

Înduioșat de relevarea mesajului ecologic al filmului ce ar putea să-mi facă parte din conștientăni să arunce ambalajele de ciocolată și napolitane și guma mestecată, caldă încă și lipicioasă, la coșurile de gunoi, l-am trecut lui badea cu vederea faptul că o „poveste frumoasă și simplă” trebuie să poată fi re povestită fără efort și l-am felicitat cam așa:

Dragă @badea, după ton bănuiesc că ești fată și îți apreciez sensibilitatea ce te face să dorești a fi parte din lumea *Avatar*. Eu n-am zis nimănu să nu meargă să vadă acest film. Își are schepsul lui, dar nu e un film să-l vizionezi de mai mult de o dată, pentru că tot o dată te duci și la bălci să-ți satisfaci o curiozitate față de Rupe-lanțuri și Femeia-cu-barbă. Cum ai putea să compari filmul ăsta cu niște producții ca „Iluzia cea mare”, „Crucisatorul Potemkin”, „Andrei Rubliov” etc-etc?... Când vezi filmele lui Cameron, îți dai seama de ce e grozav Spielberg. Iau ca exemplu „The Lost World: Jurassic Park”. La o adică, de la un cap la altul un film prost și el, cu nimic mai grozav ca *Avatar*. Doar că Spielberg găsește un final genial. După toată acea ferocitate la care asistăm, imaginea finală este a unei frumuseți și tihne pământeste pe care simțind-o, ar trebui să ne dăm seama cum ar trebui să trăim ca oameni pe Pământ, bucurându-ne de viața noastră pe o planetă unică.

Doriința de a afla mai multe cu privire la atmosfera perioadei interbelice m-a determinat să iau legătura cu doamna Lena Constante, despre care am găsit câteva referiri în jurnalul lui Mihail Sebastian. Un alt motiv a fost și curiozitatea de a verifica autenticitatea celor scrise în jurnal, sinceritatea autorului.

Am ajuns la doamna Lena Constante prin sora sa, Viorica Moisil, care mi-a comunicat într-o scrisoare că îi face plăcere să mi-o prezinte și că a acceptat să-mi vorbească despre Mihail Sebastian. Pe 12 martie 2004 am mers prima dată la doamna Viorica Moisil, pe care am găsit-o impresionată de ultima expoziție de tapiserii a surorii sale, care avusese loc în urmă cu o săptămână la Teatrul Național, și fusese vizitată de însuși președintele țării. Doamna Viorica Moisil îl cunoscuse și ea pe Mihail Sebastian, însă nu așa de bine ca sora sa. Tot ceea ce își amintea despre el era doriința de a avea prieteni și faptul că era mereu trist. Am primit adresa doamnei Lena Constante și am stabilit să ne vedem la ora 16. Nu știam cum va decurge întâlnirea, nu bănuiam receptivitatea doamnei Lena Constante față de subiectul pe care doream să-l abordez și îmi era teamă să nu-i trezesc amintiri neplăcute care să-i influențeze starea sănătății. Lena Constante stă la pat de 6 ani, are 95 de ani și lucrează zilnic tapiserii. Ajung mai devreme cu o oră și sun să întreb dacă pot urca. Este volubilă și îmi spune că mă primește cu încântare. I-am luat un buchet detrandafiri de la florareasa din colț de la Universitate, de unde cumpăram de fiecare dată în studenție pentru că-mi purta noroc. Se bucură de flori și mă ceartă că am cheltuit. Apoi mă întreabă încă o dată cum mă cheamă, îmi analizează ținuta, îmi face un compliment, voind să știe câți ani am. I-am răspuns cu bucurie și am simțit că teama din suflet îmi dispăruse. Se interesează despre familia mea și mă surprinde cu o întrebare: «E bine să ai copii?» Nu am știut ce să-i răspund de teamă să nu-i trezesc regrete și i-am spus doar că mă înțeleg bine cu fiica mea.

Doamna Lena Constante îmi evocă ființe dragi din viața sa. Ține aproape de pat un tablou cu sotel ei, Harry Brauner. Este o fotografie din ultimii ani de viață. Pe spatele tabloului este lipită o fotografie din tinerețe așa cum era când l-a cunoscut. Îmi mărturisește că este singurul bărbat pe care l-a iubit. Își aduce aminte de Grigore C. Moisil, cumnatul ei, și-mi vorbește despre puterea lui de convingere. Mă invită să-i văd tapiseriile. Îmi spune că pot să mă plimb prin toata casa (un apartament cu patru camere din Drumul Taberei) și, pe măsură ce mă uit, mă întreabă unde este fiecare tapiserie așezată. Cât timp a durat expoziția la Teatrul Național a suferit că nu a avut niciuna pe perete. Lucrează o tapiserie cu dimensiunea de 40/60 în trei zile. Dimineața, pe la ora 9, i se așează un șevalet lângă ferestră, unde este mutată pentru a lucra. Doamna care o îngrijește îi trage la mașină dosurile tapiseriei. Îi place foarte mult să lucreze și-mi povestește despre motivele populare originare din Hunedoara, pe care le folosește. Încet-încet îi amintesc motivul pentru care am venit, îmi arată un scaun pe care să-l trag aproape de pat și mă întreabă dacă știu pe ce stau. Este scaunul pe care a stat președintele țării în urmă cu o săptămână. Mă simt onorată și observ că bucurie are în ochi pentru că se știe apreciată. Cer voie să înregistrez convorbirea. Acceptă fără nici o rezervă. Nu apuc să pun prima între-

Lena CONSTANTE:

bare pentru că doamna își prezintă prima amintire:

Lena Constante: Era un veșnic îndrăgostit amărât. A fost foarte îndrăgostit de Leny Caler. Ea era câteodată foarte drăguță cu el, râdea, era amabilă; nu știu dacă s-a culcat cu ea. Asta nu mă privește. Pe urmă nu îl mai vedea nu știu cât timp. Iar el, ca s-o vadă, seara colinda toate barurile din București, pentru că știa că ei îi place foarte mult să mănânce la barurile astea. Și el apărea numai s-o vadă. El era un îndrăgostit foarte nenorocit.

Gabriela Gîrmea: Vă povestea vreodată la ce lucra, ce scria ?

LC: Nu eram prieteni de genul asta. Eu îl respectam. El era mai mare decât mine. Nu știu cu cât. Și în afară de faptul că ne întâlneam duminica la Floria Capsali, când era un grup mai mare de artiști, noi eram foarte tineri, Harry și cu mine, și ne vedeam cu el mai rar. Dar îi dădusem voie să vină oricând voia, după-masă la mine, că eu stăteam în atelier și desenam, lucram, nu știu ce făceam, și el, în odaia de dincolo, din dormitor, unde aveam un foarte mare radio «Marconi», avea dreptul să vie și să asculte muzică. Și venea, se instala, aveam discurile alături și un ceas-două stătea și asculta muzică și apoi pleca. Așa că de vorbit, vorbeam extrem de puțin, pentru că noi nu eram din aceeași generație.

GG: Înțeleg.

LC: Ne respectam.

GG: În jurnal, Mihail Sebastian notează destul de des: Seară de muzică la Lena. Cum erau aceste seri ?

LC: Să-ți spui ceva. Eu aveam un număr enorm de discuri. Nici eu nu prea aveam bani, dar puteam să le plătesc în rate. Și-așa că eu cumpăram mereu discuri. Și la mine găsea muzică foarte, foarte bună. N-avea unde în altă

„Sebastian era un veșnic îndrăgostit amărât“

parte să asculte muzică. Asta a fost prietenia mea cu el. Și de aceea ținea foarte mult la mine, pentru că îi dădeam posibilitatea un ceas, două, trei chiar să se liniștească, să se bucure. El ar fi putut merge la concertele simfonice, chiar ar fi găsit bani să-și cumpere un bilet, dar i se părea că nu e demn din partea lui să dea bani unui șef de orchestră neamt. Ne vedeam aproape în fiecare săptămână. El venea la mine. Aveam un aparat de radio extraordinar de bun, pe care l-am cumpărat și l-am plătit în rate, iar în dormitor, care era un fel de salon pentru mine, instalam fotolii și scaune. Musafirii veneau acolo și ascultam. Nici nu-mi mai aduc aminte dacă serveam cu ceva. Poate cu bomboane. El fusese nevoit să predea aparatul la poliție, deoarece fusese înregistrat că are.

GG: Vă mai aduceți aminte cum l-ați cunoscut pe Mihail Sebastian ?

LC: Harry și cu mine făceam parte dintr-un grup, care, în fiecare duminică, mergeam în vizită la Floria Capsali, care stătea pe Nerva Traian, și acolo se adunau tinerii care jucau tot felul de jocuri sportive. Floria Capsali era tot o macedoneancă la fel ca tata, și era dansatoare. Și ea căuta de dansuri populare. Eram prietenă cu Floria Capsali, care avea o casă pe Nerva Traian, la București. Acolo avea o curte mare unde se întâlneau duminică toți prietenii ei. Printre ei erau Mihail Sebastian, Mircea Vulcănescu, în fine, toată elita intelectuală a tineretului. Și sora mea, Zizi, o cunosteam mai demult. Și m-a dus și pe mine acolo. S-acolo am început să mă duc și eu duminică. Acolo l-am cunoscut eu pe Harry, pe sotelul meu. Și ne-adunam așa vreo 20 de oameni. Unii jucau tenis. Era acolo un fel de curte mare, nu parc, curte, și tot felul de lucruri. S-acolo mă duceam și eu. Dar eu și Harry eram cei mai tineri din grupul ăsta.

GG: Nu era un salon literar ?

LC: Nu. Acolo, în locul și în grupul acela, l-am cunoscut pe Sebastian. .

GG: Era un tip sportiv ?

LC: Nu. Era timid. Mi-era foarte milă de el. Mi se părea fără noroc. Se îndrăgostea de femeile care nu-l iubeau. Leny Caler se purta uneori frumos cu el. El știa că ea iese deseori în oraș și o căuta din bar în bar, din restaurant în restaurant. Și de multe ori o găsea acolo numai s-o vadă. O iubea la nebunie. El se îndrăgostea așa prosteste de oameni care nu se uitau la el.

GG: În jurnal notează că Leny a avut un proces și a apărât-o. Acest lucru îi dădea posibilitatea să facă ceva pentru ea.

LC: Eu îți spun că ăsta avea o inimă grozav de moale. Când a murit s-a zis că a fost omorât, dar n-avea niciun interes Partidul Comunist să-l omoare pentru că nu le făcea niciun rău, nu vorbea aiurea. La început, când au venit comuniștii, a fost foarte fericit că o să fie, în fine, pace și și-a dat seama foarte repede că n-avea nimic de câștigat cu venirea lor. Nu discuta, nu vorbea contra, nu făcea propagandă. El a fost călcat de mașina aia. O întâmplare stupidă.

GG: Azi se împlinesc 59 de ani de la accidentul lui.

LC: Nu mai spune! Vai de mine! 59 de ani?! Eu am 94 de ani.

GG: Mulți înaintei!

LC: Uple-ți gura cu oțet! E o vorbă aromânească. Asta spun eu foarte des când mi se spune «La mulți ani!». După ce că am stat 12 ani la pușcărie, din care 8 ani singură, acum stau nemiscată în pat. După 8 ani nu mai știam să vorbesc. Câteodată, foarte rar, mă chemau la anchetă. Pe mine mă anchetau numai ca să mă sperie, pentru că ei știau că eu nu știu nimica. Eu n-am fost comunistă, nu m-au amestecat în politică. Pe mine m-au arestat numai pentru că lucram cu doamna Pătrășcanu. Pe ea nu o cunoscusem înainte, dar ea, când au venit comuniștii la putere, avea o mare plăcere: să facă un teatru de păpuși. Si-acuma putea să-l facă, pentru că avea sprijin material. Dar îi trebuiau oameni care să miste păpușile. Atunci a făcut un concurs și a invitat pe diferiți artiști, care lucrau pentru copii. Și așa m-a chemat și pe mine și mi-a dat o temă ca să fac niște păpuși pentru nu mai știu ce spectacol. Și ghinionul sau norocul, niciodată n-am să știu, e că i-a plăcut ce am făcut eu. Atunci m-a întrebat dacă vreau să colaborez la teatrul de păpuși. Or mie, plăcându-mi lucrurile mici, deci și păpușile, am fost foarte bucuroasă. La început, nici nu ne plătea. Apoi, încetul cu încetul, ne-a dat dat bani de la stat. Si am lucrat cu ea la teatrul de păpuși. Când i-a arestat pe el, Pătrășcanu avea

• Dumitru Macovei

foto: Anca Minculescu

o altă idee despre comunism, că nu trebuie să vină imediat la putere, că trebuie să vadă că ei, comuniștii sunt niște oameni care au idei foarte largi, frumoase, și să nu vină imediat la putere. Și asta a fost. Cel mai greu la acel proces le-a fost să găsească niște oameni care să nu fie comuniști, eu și Harry, și să vină să întărească minciunile lor. Noi nu voiam să mintim. Și nici nu-i cunoscusem înainte. Deci n-aveam cum să știm ce-au făcut. Și spuneam: «Nu știm.» Și ne țineau la pușcărie și ne infometau și ne băteau și ne supuneau la tot felul de chinuri ca să spunem minciunile pe care le plănuiau ei. De aia ne-au ținut atâta vreme închisi și ne-au condamnat, ca în 1961 să ne rejudece și să spună că am fost nevinovați. Dar cu asta n-am făcut nicio treabă, că nu ne-a dat niciun ban în plus. Eu am ajuns acum, după atâția ani, la o pensie mai mare, la nouă milioane.

GG: În jurnalul lui Sebastian apare notația unei excursii pe care ați făcut-o la Diham.

LC: Știi cum s-a întâmplat? Mi-aduc aminte foarte bine. Noi atunci nu-i cunoșteam pe Pătrășcani. O cunoșteam pe ea, că lucram la teatrul de păpuși. Și într-o zi, ea m-a întrebat: «Noi plecăm duminică la Predeal. Vreți să vă conducem și pe voi cu mașina?» Eu n-aș fi vrut, pentru că nu voiam să am de-a face cu oameni politici, din astia grozavi, dar când i-am spus lui Harry mi-a reproșat: «De ce ai spus nu? Facem și noi o plimbare.» Și atunci am spus că da. Iar când am ajuns la Predeal au spus: «Păi nu veniți cu noi sus, că noi avem niște odăi reținute?» Și așa am ajuns că ne-am împrietinit mai mult cu ei. Noi, când am ajuns la Predeal, nu ne-am așteptat să aibă o odăie și pentru noi și să ne poștească sus. Am zis că numai ne-au adus cu mașina până acolo. Am rămas la Predeal, având cameră, și mi-au rămas întipărite în minte: zăpada, soarele, drumul foarte frumos prin pădure, care era larg, foarte larg. Și Sebastian mergând cam cu vreo zece metri în fața noastră cu brațele întinse, plin de entuziasm, cântând Internaționala. Nu i-a trebuit însă mai mult de o lună ca să se vindece.

GG: Vreți să vă citesc ce notează Sebastian?

LC: Da.

GG: «E posibil să plec duminică dimineața spre Diham, cu Herta, Andrei și Herant.» Andrei e numele conspirativ a lui Pătrășcanu. «În ultimul moment află că echipa a crescut: Lena și Harry. Am încercat să-mi refac din resturile trecutului garderoba mea de schior. Cam rupt, cam peticit, dar merge. Mi-am regăsit cu bucurie la Alice schiurile

și bastoanele ascunse la ea în pod acum trei ani, când o ordonanță ne obliga să ne depunem schiurile la poliție.» Editorul notează că excursia de la Diham va fi evocată de acuzații în procesul Pătrășcanu ca pretext folosit de Pătrășcanu de a lua legătura cu politicieni din partidele burgheze. Condamnați în procesul Pătrășcanu au fost: Bellu Silber, Harry Brauner, Lena Constante și Herant Torosian. Cei anchetați îl menționează pe Sebastian printre participanții la excursie, dar el a murit în 1945 într-un accident.

LC: Eu am spus că el a avut mare noroc că a murit pentru că era foarte fragil. Eu eram mult mai dură și înfiorător de încăpățânată. Am avut multă voință toată viața. Încăpățânarea e voință. Dar eu eram înfiorător de încăpățânată. Și îmi părea rău, că nu voiam s-o amărăsc pe mama. O singură dată am fost bătută de tata. L-am enervat atât de tare, că pe masa din sufragerie era o perie de haine cu mânerul de lemn. A pus mâna pe ea și mi-a dat una la spate.

GG: Dar v-a ajutat încăpățânarea asta să rezistați.

LC: Foarte bine mi-a priit.

GG: Sotul dumneavoastră era un alt temperament?

LC: Dragă, eu nu pot să spun despre el decât atâtea: e cel mai fermecător om pe care l-am cunoscut. Era de o bună-tate, de o drăgălășenie... L-am cunoscut când eram foarte tânără. El avea cu un an mai mult ca mine și niciodată până a murit nu mi-a făcut nici cea mai mică critică. El a vrut să se căsătorească și eu am spus: Eu, înainte de 40 de ani, nu mă mărit. Fă ce vrei. Eu nu mă mărit înainte de 40 de ani. Nu vreau nici să țin calcule, nici să fac bucatărie, nici să spăl rufele bărbatului. Fă ce vrei. Nu m-aș simți eu însămi dacă așa face altceva decât ce vreau. Într-o seară, eram pe Calea Victoriei, și deodată îl văd în fața mea pe Harry tinând de gât o tânără, nu știu pe cine. Am mers mai încet ca să nu mă vadă. Eu știam un lucru: ce-i al meu e pus deoparte oricare ar fi fost. Dacă-l sunam la orice oră din zi și din noapte și-i spuneam: Harry, vino că mi-e urât, el sosea.

GG: Văd că în perioada interbelică lumea obișnuia să scrie jurnale. Aveți aici jurnalul tatălui dumneavoastră, Constantin Constante. Era o plăcere deosebită? Facea parte din educația fiecărui intelectual de a ține un jurnal?

LC: Nu, dar așa era obiceiul. Unele s-au publicat, altele nu.

GG: Sebastian notează că din când în când își citește jurnalul și este absorbit de ceea ce citește. Unele lucruri nu i s-au părut interesante la momentul respectiv, dar era un exercițiu foarte bun pentru a se exprima.

LC: Da, așa e.

GG: Dumneavoastră ați scris un jurnal? V-a tentat să notați niște impresii?

LC: Cred că da, la un moment dat.

GG: Și nu l-ați păstrat?

LC: Să-ți spun ceva. Când m-au arestat pe mine și m-au ținut opt ani la pușcărie, când am ieșit la termen, pentru că eu am fost condamnată la doisprezece ani și doisprezece am făcut, casa mea era goală. Furaseră vecinii și rudele. N-am avut nicio amintire, nici jurnal, nici cărți, nimic. Totul se dusese.

Gabriela GÎRMEACĂ

Escrocherie ministerială, ipocrizie arogantă și brigandism pseudointelectual

(observații asupra așa-zisei probe de competențe lingvistice la română, bacalaureat 2010)

Văzând cu ce clonă de Boc s-a ales învățământul românesc, prin persoana domnului Ministru Daniel Funeriu, euro-parlamentar PD-L, devenit, peste noapte, din inginer-tehnician, suprem specialist în educație, în problemele ținerețului și ale sportului nu ne așteptam la niscaiva lucruri bune pentru bacalaureatul 2010. Dar povestea acestui simulacru la limita (de jos, firește!) a legii are o istorie prea scandalosă și cu rădăcini mult prea vechi pentru a ne permite să tăcem.

Din 1990, tot așteptăm ca apele să se limpezească în ministerul care „gospodărește” mintile și sufletele „tineriei generații”, iar aceste ape se tulbură tot mai mult, până la obscurizare deplină. De fapt, așteptăm un „reformă”, ajunsă de răsul curcilor („Ce-a fi aceea, ducă-se pe pustii”), ci normalizarea!!! În primul rând, depolitizarea învățământului... Da' de unde! Reteaua învățământului este înțesată, ba chiar misună de yesmani politici și de politrucci sadea, de sus până jos și de jos până sus!!! Care yesmani și politrucci, bineînțeles, sunt perfect paraleli cu problemele de educație și învățământ...

Apoi, ne așteptăm la o lege care să stabilizeze, măcar pentru o jumătate de secol, învățământul românesc: asta pentru ca dascăli să se poată, în fine, apuca de instruit și de educat copiii României. În acest sens, așteptăm ca, în cadrul unui paragraf de lege sau chiar ca punct de lege separat (hai, nu în 1990 sau în 1999... dar nici în 2010?!), să se stipuleze că, măcar în cadrul ciclului liceal, nu se vor mai înregistra schimbări impetive (și, cele mai multe - aberante, creatoare de confuzii, perplexități și lehamite!), ci, odată început ciclul liceal, elevii vor fi supuși acelor proceduri și programe sub „oblăduirea” cărora au intrat în liceu! Da' de unde! Manuale alternative cu... carul (până la venirea doamnei Ecaterina Andronescu, prima care le-a mai plivit...), însă nu și megafacerile editurilor cu ministerul...! Asta neînsemnând că i-ar fi trecut, vreo clipită, prin minte, sus-numitei doamne, să se împotrivescă ideii de „alternativitate” - idee perversă, cu efecte extrem de nocive, în timp!, dar și manualelor încărcate cu... trădare națională, prin perturbarea gravă sau chiar distrugerea factorilor de identitate românească.

Acum, prin octombrie 2009 (chiar înainte de „ruptura” PSD-ului de PD-L), îi scapă doamnei Andronescu un „porumbel” din gură, că bine ar fi ca bacalaureatul din 2010 să se desfășoare „în două tranșe”: întâi probele orale, de aptitudini și competențe, și abia în vară bacalaureatul propriu-zis. Ne este greu să evaluăm motivele nașterii

acestei struțo-cămile din mintea doamnei Ministru, dar nu ne este fel de greu să înțelegem cum un pedelist ca domnul Funeriu a acceptat și aplicat o „scrânteață” pesedistă. Motivul/pretext: celebra (de-acum...) criză! Mai exact, fabricarea unei noi escrocherii (alături de atâtea altele, cu bugetarii, cu pensionarii, ba chiar cu mortii, cărora li se taie dreptul la ajutorul de înmormântare) prin care să-i ia de fraieri pe profesori (pentru a căta oară?! și să-i „întarce” de la plata a jumătate din munca de la bacalaureat! Păi, sigur, dacă sunt evaluate competențele în timpul anului școlar și, mai cu seamă, în timpul „programului de lucru” - cum să-i plătești pe „profi” de două ori?!)

Dar acest bacalaureat „cu anasăna” n-a rezultat și din consultarea lui „altera pars” - căci, dacă i-ar fi întrebat cineva pe profesori ce părere au, cei demni și buni profesioniști ar fi întrebat/replicat, scurt: „Dar materia pe care noi trebuie s-o predăm, la clasă?! Cine ne-o predă?! Tot noi. Și, atunci, de ce stricăm ritmul învățământului și al educației, numai pentru că așa aveți voi chef și pentru a ne jefui de bani?! Noi, furăți - și tot noi, înjugăți?!” Dar nimeni nu s-a „înjosit” să întrebe nici de asta, nici dacă nu cumva sunt lucruri complet diferite o zi de lucru de 3-4 ore (din oră), respectiv una de 10-12 ore, la examinarea orală de bacalaureat, nici dacă perioada de examen nu se suprapune, cumva, peste zile metodice (și, deci, efortul lor suplimentar de a veni și rămâne în program prelungit, la examen, ar trebui plătit, pentru că sunt ore suplimentare). De ce să întrebe astfel de fleacuri, când domnii ministeriali (cu unetele lor „inspectoriale și directoriale”), tot erau puși pe jefuit?! Merg și-asa! Merg oricum, când e vorba de drepturile și de demnitatea dascălilor!!!

Acum, pentru ca să vedeți că este vorba de o escrocherie îndelung premeditată vă rugăm să ciuliți urechile bine: pe „cataloge” nu există decât calificative de promovare, ba chiar „de la mediu în sus”!!! Dascălul a fost astfel aruncat în „groapa cu lei”, iar autoritatea lui era diminuată drastic, până la a fi anulată (prin faptul că elevul nu i se pune în față examenul ca „factor de risc”, ci ca „organizare”, strict formală, a unui soi de bălci, ca „obligativitate” de a-l promova pe „elevul-rege”, chit că „regele” putea să fie un golâș, care să-i rânjească, în față, „profilul”: „Ei, da, și ce poți să-mi faci?! Dacă sunt prezent în sală, ești obligat să zici/constai, oficial, că sunt competent”. Pe de altă parte, Ministrul și toți factorii de decizie din rețea, s-au pus „sub umbrelă” din partea unor eventuale proteste „paren-

tale”: „Păi, ce mai vreti?! Dacă au promovat toți copiii voștri, ce mai aveți cu noi?!” Și, pentru că trăim, din noaptea de 22 decembrie 1989, într-o Românie a lui „Mircea, fă-te că lucrezi!”, evident că nu au fost părinți mulțumiți.

Tot de domeniul escrocheriei, ține problema biletelor de examen. Văzând că, în bilete, sunt texte absolut necunoscute (pentru că, în afară de câteva rânduri din Noica ori Eliade și de rândurile Constituției - atât de sărăcuțicioase siluite, textele erau, de fapt, „rupte” de prin felurite ziare și cărți de doi bani), profesorii examinatori au solicitat, politicos, să li se tragă la xerox, și lor, un rând de bilete, ca să poată urmări mai ușor lectura și analiza elevilor examinați. Răspunsul „sefesc” a fost unul stupefiant: „Imposibil! Sunt secret național!” Deși ele puteau fi descărcate de pe site! Firește, nu trebuia scăpată vreo ocazie de a-l umili și teroriza, cu „secretomania sefească”, pe dascălul atotîndurător... (până când?)

Acum, o clipă de zăbăvă asupra subiectelor din bilete, pentru a întregi portretul ipocriziei „de partid și de stat”. Peste o treime dintre textele de pe bilete problematizau și subliniau „necesitatea mândriei naționale” și a „trădăției”, când, în realitate, nici istoria și nici tradiția nu sunt decât pre-texte politice de campanie electorală...

Iar dacă te pripocsește Dumnezeu cu un director de școală precum cel de la Colegiul Tehnic „Gheorghe Balaș” din Adjud (doamna ing. Bărlă Mariana), care, în disprețul total al muncii de 10-12 ore pe zi a profesorilor examinatori, nu catadicsește să-i întrebe pe aceștia în câte zile socotesc că-i „termină” (tradus într-un limbaj civilizată: examinează, până la ultimul candidat) pe elevii de pe listele comisiilor, ci a trimis, la I.S.J. Vrancea, termenul de „isprăvire” a examenului, atunci... Sau „dacă-i mai fac sau nu-i mai fac” (tradus, într-un limbaj civilizată: examinează...) pe ultimii 8 elevi de pe liste și îi alungă, de la usa sălii de examinare, pe cei 8 „ciraci”, atunci...

Ei bine, dacă domnul Ministru mai face rost de vreo câteva zeci de directori precum doamna, atunci... reforma e ca și încheiată! Profesorii din sistem (firește, ne referim la cei care-s încă tineri și cu dor de viață - adică vreo 80-85% dintre cadrele didactice din țară) își vor lua zborul din România, în stoluri nesfârșite, fie și spre Patagonia...

prof. dr. Adrian BOTEZ

Curajul e bun, dar dacă întrece măsura se transformă în nechibzuit. La rândul ei, timiditatea poate fi de folos, dar dacă întrece măsura devine neputință. E bine chiar să cheltuești, dar dacă o faci în exces se cheamă risipă. Așa cum și spiritul de economie este util, dar dacă e dus la extrem cade, nu-i așa, în zgârcenie. Să ne ferim, așadar, de mult și de puțin. Adică, să fim cumpătați. Și poate că cea mai anevoie cumpătare în muzică este puțința de a ascunde cumpătarea. Dimpotrivă, cel mai la îndemână este să o exhibi. Să demonstrezi cu orice preț că ții sub control hamurile compozisticii, că, vezi Doamne, poți administra și croi deopotrivă stofa și căptuseala artei sonore. Iar astăzi, mai mult ca oricând, căptuseala contează. Cu alte cuvinte, sporul de exhibiționism al gestului creator este evident. Mai puțin preocupat de mesaj, compozitorul contemporan este obsedat de etalarea interiorului laboratorului său de creație. Cu frivolitate și, nu de puține ori impudic, autorul vrea să arate că este compozitor. Nu știi dacă e neapărat o lipsă de decență, de bun simț artistic. Știi însă că seamănă a infatuare și insolență. Ori a dezechilibrul. O dată cu pierderea măsurii muzica s-a pierdut pe sine:

mondo musica

Liviu DĂNCEANU

Despre măsură

dintr-o ființă simplă, unitară, a devenit una complicată, ajungând tot mai frecvent să trăiască într-o confuzie profundă în legătură cu sine și cu lumea. Descentrării creației muzicale nu trebuie însă să i se opună centrarea în valorile tradiționale sau în experimentul incontinent, ci muzica firească, normală, care nu progresaază, nu evoluează și nu preface în mod catastrofic, ci crește și se înmulțește; adică, sporește. Reinventarea abuzivă a propriei identități nu e, de cele mai multe ori, decât o reconstrucție semantică, într-un fel abuziv. E genul de redefinire care precede sau justifică fronda de dragul schimbării, schimbarea de dragul înfruntării. Muzica vie crește, nu se

inventează. O declară unul dintre cei ce au exersat îndelung trucerile urzirii și zămisirii unor proiecte sonore inedite și, pe cât posibil, insolite. Doar obiectele mecanice se inventează. Ele nu au pedigree; nici o sorginte misterioasă, cu atât mai puțin mistică. Lucrurile vie, în schimb, au o origine ascunsă, tainică, o natură specifică, niște rădăcini, un timp și un spațiu al lor. Ingineria compozitică merge mână în mână cu lipsa de identitate personală. Nu poți să aperi ceva, dacă nu știi cine ești și pentru cine o faci. Compozitorii de astăzi par a fi uitați pentru cine scriu. Din care realitate se înfruptă și cărei realități i se adresează. Mă tem din ce în ce mai tare că muzica lor nu semnifică nici o reali-

tate, ci doar încearcă să inventeze una: o realitate convențională. În ultima vreme mi-au căzut în mână puzderie de partituri de ultimă oră, multe din ele neîntrupate încă sonor. Absența măsurii le caracterizează aproape în totalitate. Senzația cea mai acută pe care am avut-o în contactul cu ele a fost că inima lor e copios dereglată. Unele partituri prezintă semnalmamentele unei tahicardii severe: o ubicuitate cinemascopice tinde să instaureze un fel de conștiință globală (numai că perspectiva global-sincronică, exprimată prin abuzul de informație sonoră injectată fără criterii și discernământ face casă bună cu zădărnica global-diacronică, grație căreia „spălarea” identității este asigurată). Altele pulsează într-un regim brahricardic (de restrînsă activitate circulatorie, altfel spus, cu un travaliu compozitic arid, insipid), cantonat într-o paupeitate vecină cu mizeria substanțială și formală. Pe de o parte muzica globală, iar de cealaltă parte muzica de nișă. Ambele sunt făcute parcă a plafona și uniformiza. Fără măsură. De multe ori, samavolnic. Identitatea pală a compozitorului globalizat n-are însă cum să acapareze piața liberă globală. Fie și numai pentru că, fiind cu toții identici, nu mai au ce schimba între ei.

Există în partea sudică a Asiei, deasupra subcontinentului indian, un grup de mici state: Sikkim, Kașmir, Bhutan, Assam, Nepal, în fine, Tibetul (actualmente, o provincie autonomă a Chinei), care au fascinat imaginația savanților europeni încă din secolul al XVIII-lea, deoarece pe teritoriul acestor țări s-ar afla leagănul civilizației umane și al arienilor. Evident, această zonă geografică a fost vizitată în decursul veacurilor de nenumărate expediții, de călători singuratici, de misionari sau de simpli aventurieri în căutarea absolutului. În ceea ce privește evoluția conceptului arian este bine surprins de Léon Poliakov într-o carte devenită best-seller transpusă și în limba română (v. Mitul arian, Ed. EST, 2003). În fine, în primele decenii ale secolului trecut un demitar nazist, Heinrich Himmler, pasionat de științele oculte, de civilizațiile dispărute (Atlantida, apoi, teoria formării universului ca rezultat al luptei dintre foc și gheață, teorie emisă de germanul Hans Hörbiger. A se vedea în acest sens și cartea „Dimineața magicienilor” a lui Louis Pauwels și J. Bergier), de Orient, de existența arienilor, Bruno Beger, Ernst Krause, Edmund Geer și Karl Wiener – în îndepărtatul Tibet, pentru identificarea, printre altele, a locului de obârșie a arienilor. Totul se desfășura sub patronajul Germaniei naziste care dorea să-și dovedească originile rasiale superioare și performanțele științifice de excepție. Mediul intelectual german făcea propagandă extinderii teritoriale. Era vizat Estul. Se publică lucrări, se construiesc teorii care să justifice expansiunea colonială, care după Bismarck devenise o obsesie a Germaniei. Această expediție insolită ar fi rămas, în parte,

cronica traducerilor

Ionel SAVITESCU

Pe acoperișul lumii

necunoscută, dacă istoricul englez Christopher Hale nu-și dedica o parte din timpul său acestei cercetări. Dintr-o sumară notă aflăm că Christopher Hale este absolventul unei universități engleze, a lucrat la BBC, iar în momentul de față se documentează pentru o nouă carte despre Hitler. Cartea în chestiune a fost încheiată la Londra în martie 2003: „Ce ar fi putut lega o expediție în Asia Centrală de catastrofa globală dezlățită de Hitler în 1939? Puțini istorici și-au pus această întrebare. Dar adevărata poveste a acestei mici expediții, spusă pentru prima dată în această carte, arată că a fost un apogeu al Germaniei imperiale și al imaginației rasiste.” (p.32). Așadar, Tibetul, în pofida altitudinii, a condițiilor grele de viață, a căilor de comunicație aproape impracticabile, atrăgea ca un magnet, în special, prin mitul Shambalei (al Agarthei), o țară fabuloasă aflată undeva în cuprinsul munților Himalaya și unde s-ar fi găsit Regele Lumii. Printre cei care au încercat să pătrundă în Tibet, în căutarea Shambalei, este menționat și Nicolai Roerich (1874 - 1947), care fusese oprit de oficialitățile britanice: „Savanți, călători, diplomați și o mulțime de lume nebună și-au imaginat de secole Tibetul ca o fixitate spirituală, izolată, neschimbată și pură. Nu a fost niciodată ceva de felul acesta și în mod sigur nu a fost așa în 1939” (p. 299). Ceea ce ne surprinde este faptul că Christopher Hale nu menționează printre călătorii

vestiți ai acestei zone pe Ferdinand Ossendowski și Alexandra David – Néel (este totuși menționată în bibliografie), ale căror cărți sunt binecunoscute în România. Astfel Ossendowski în „Animale, oameni și zei” (Ed. Institutul European, 1994, p. 222) face următoarea mențiune despre un conducător tibetan, care dăduse peste o cavernă cu următoarea inscripție: „Această poartă conduce la Agharti”. La pagina 45, Ch. Hale îl amintește pe învățătorul maghiar Csoma de Kóros (născut, de fapt, în Transilvania), care astăzi este considerat drept întemeietorul tibetologiei – realizase un Dicționar tibetano – englez și o Gramatică a limbii tibetane. În sfârșit, Liviu Bordaș în „Iter in Indiam” dă la iveală numele multor români care s-au aventurat pe meleagurile îndepărtatei Indii. În schimb, se vorbește cu lux de amănunte despre Helena Blavatsky (1831 - 1891), care moștenise o bogată bibliotecă de cărți oculte de la un străbunic ce aparținuse Ritului Strictei Observanțe (societate germană ce pretindea că avea relații cu „superiorii necunoscuți”), în perigrinările ei ajunge în India la granița cu Tibetul. Dintre cărțile d-nei. Blavatsky, „Doctrina secretă” a influențat mult Europa, iar William Jones, prin relevarea calităților limbii sanscrite, a bulversat lumea savanților europeni, care subit fac pasune pentru cultura și istoria milenarei Indii. În acest context, Himmler pune la cale expediția

lui Schäfer în Tibet (Schäfer era născut în 1910, la Köln, ca fiu al unui afacerist bogat), care în acel moment (1938) mai călătorește în Extremul Orient și în Tibet, în 1931 și 1935. Interesul pentru Tibet îi fusese trezit de povestirile unui musafir entuziasmat de expediția tibetană a lui W. Filcher. Modelul lui Schäfer fusese exploratorul suedez Sven Hedin (1865 - 1952), care străbătuse Asia în mai multe rânduri și care era admirator al Germaniei și al lui Hitler. Expediția lui Schäfer este un pretext pentru autorul acestui masiv tom de a prezenta în detalii situația politică a Europei anterioară Primului Război, perioada interbelică, venirea lui Hitler la putere, ambițiile politice, militare și teritoriale ale noii oligarhii germane patronate de naștiști, în fine, megalomania lui Hitler a împins Europa într-o mare conflagrație cu tot cortegiul de nenorociri, Holocaustul încununând politica rasială aberantă. După o scurtă călătorie la Londra, pentru a obține vizele de intrare în Tibet, Schäfer și colegii săi au plecat spre Orient la 18 aprilie 1938. Ajung la Calcutta unde au aflat că viza tibetană nu fusese obținută. La Darjeeling, Schäfer se întâlnește cu Hugh Richardson (autor, alături de David Snellgrove al „Istoriei culturale a Tibetului”). După obținerea permisiunii de a sta în Tibet 14 zile, Schäfer s-a îndreptat spre Lhasa, notând cu scrupulozitate anumite amănunte: „chiar și satele aveau un aspect tirolez cu streșinile întâl-

nindu-se deasupra străzilor înguste” (p. 268). Sunt trecute astfel în revistă vechi tradiții, obiceiuri, relicve ale civilizației, religiei și istoriei tibetane, comportamentul oamenilor, descrierea localităților (Phari – rămâne locul „cel mai mizerabil de pe pământ”, „capitula murdăriei”), întâlniri cu persoane oficiale, inclusiv regentul Tibetului, Reting Rimpoche, cu Tsarong Dzasa, cel mai bogat tibetan care i-a sprijinit pe germani să-și prelungească șederea în Tibet etc. Sunt notate, de asemenea, amănunte asupra stării de sănătate a oamenilor, bolile venerice făceau ravagii, relațiile cu statele vecine, viața călugărilor în mănăstiri, descrierea oamenilor: „Tibetanul ca individ este inofensiv și extrem de binevoitor, dar în comunitate, mai ales când este implicat în serviciul religios, se agită foarte ușor și devine periculos.” (p. 271). În fine, Schäfer a trăit până în anul 1992, Bruno Beger mai trăia în anul 2001, iar în 2002, în Tibet se mai aflau în viață Akeh Bhutia, care păstrase documentul prin care dovedea că lucrase pentru Schäfer, și Kelsang Gyatso. După revenirea expediției în Germania, războiul a pus capăt unor noi tentative de a călători în Tibet. Lucrarea beneficiază de un set de fotografii efectuate de Schäfer în timpul expediției, de o bibliografie selectivă și de un indice de nume.

Christopher Hale „Crucea lui Himmler. Istoria expediției germane în Tibet din 1938”, traducere din limba engleză Ana T. Grim, Ed. RAO International Publishing Company, 2007 (2008).

arte & meserii

Constantin CĂLIN

Trecere
în revistă (1)

Nu am o teorie proprie despre receptare. Nu am ajuns încă să alcătuesc reguli ferme și definiții precise. Oscilez între un determinism riguros și relativism. Faptul acesta s-ar putea să nu placă aceluia ce au impresia că știu totul despre ea și prin urmare trec ușor peste nuanțe și detalii. Or, eu cred dimpotrivă că, în receptare, nu o dată, „lucrurile mici”, difuze sunt importante. Am de urmărit un autor într-un secol dintre cele mai dramatice din istorie, cu clișaje ameitore între epoci, neliniștit și accidentat. Un secol cu mize mari și cu erori mari, inclusiv în planul literar-artist. Relevându-le, nu voi sfida, nu voi ricana, nu voi condamna. Nu-mi plac dovezile de deșteptăciune retrospectivă. În acest lung interval, cursul valorilor s-a schimbat de câteva ori. Timpul le-a ridicat pe unele și le-a coborât pe altele, le-a reconsiderat apoi pe cele căzute și iarăși le-a pus în circulație. Încerc să înțeleg și să arăt de ce s-a întâmplat așa, să depistez cauzele oscilațiilor și modificărilor, să clarific procese în aparență inextricabile. Un contemporan se poate transforma în avocatul unei grupări, istoricul literar trebuie să aibă în vedere însă ansamblul situațiilor și cazurilor. Îmi place, de pildă, poezia simbolistă, dar n-o voi apăra și elogia cu argumentele partizanilor acesteia. Îmi iubesc „personajul” fără să simt nevoia de a le minimaliza pe cele ale altora. Încerc să fiu avocatul tuturor. Obstacolele care au întârziat receptarea lui Bacovia au fost mai ales „fenomenele”, „climatele”, nu persoanele. Mă voi concentra îndeosebi asupra celor dinții. Poetul a stat în mina vremurilor. El a fost respins de unele și agreat de altele, lăsat deoparte, uitat, redescoperit. Drumul său în critică ilustrează o serie de teze și antiteze, nu doar din lumea literară, ci din societatea românească. Receptarea sa e legată de evoluția acesteia în secolul trecut, de istorie, care a mers în zigzag, cu rupturi, cu reveniri; o istorie cu multe răspintii, frământată și surprinzătoare, alternând perioadele: cînd senină, cînd sumbră; cînd previzibilă, cînd absurdă. — Urmăresc cum au fost receptate volumele *Plumb*, *Scinteie galbene*, *Cu voi...* și celelalte ale sale, dar nu uit nici că soarta lor a fost influențată și de conduita celui care le-a scris. Bacovia n-a fost atașat integral de nici una din epocile prin care a trecut. El n-a fost în nici o situație un om de primă linie. A trăit departe de cei ce făceau istoria, la marginea acesteia, resimțind-o și contemplînd-o. Contemporanii vor să te angajezi fără rezerve, să te solidarizezi cu ei, vor ca glasul tău să fie unit cu al lor și inima ta să bată în ritmul inimii colective. Vor să-ți simtă cotul și să-ți audă pașii. Nu ești alături, le ești străin, ostil; în cel mai bun caz, indiferent. Nu-i aprobi, te suspectează, îi contrazici — te sfidează. Fire rezervată, solitară, Bacovia n-a vibrat la mobilizări și încolonări. El nu s-a impus în zilele de chemări furtunoase, nici în zilele de emfază. S-a ivit și a atras atenția, de fiecare dată, cînd marile avînturi și emoții populare slăbiseră, cînd promisiunile de fericire se uzaseră, cînd se instalaseră nemulțumirile și oboseala, cînd luciditatea venise să ia locul vanității, iar ironia și sarcasmul pe cel al vorbelor frumoase și înălțătoare. Bacovia n-a fost poetul hortativ al momentelor cruciale și inaugurare, ci al celor de criză și amurg. Cu el, care are doar două-trei lozinci în opera sa, nu s-a mers la război și nu s-a pornit la schimbarea vreunui regim politic. Pentru militanți și exaltați, el a fost mereu inactiv. Dar s-a impus chiar și acestora după ce epidemiile de minie sau de optimism au trecut și, epuizați interior, resemnați, fiecare a început să se gîndească la sine, să se întreprindă și să spună: „Of!” Bacovia a fost poetul scepticilor și deziluzionaților, pentru care „condiția umană” e precară, iar speranța ameliorării ei vană. El e surprinzător pe măsură ce îi adoptă perspectiva asupra

vieții. De aceea mai întii l-au înțeles contemplativii și nu oamenii de acțiune. În general, cine e încă plin de energie și n-a fost cuprins niciodată de sentimentul deșertăciunii nu-i poate sesiza folosul sufletesc și importanța. Tîrziu, aproape toți găsim însă în el confirmări ale stărilor noastre. După Eminescu și Caragiale, Bacovia e scriitorul român de care lumea își amintește cel mai des pentru a-l aproba, nu pentru a-l contrazice. Deși epocile s-au schimbat, nu o dată una negînd-o complet pe cealaltă, la fel și discursurile lor, ceva din cuvîntul său nu s-a trecut și nu se va trece, fie că se referă la adevăruri „politice”, fie la adevăruri psihologice, fie la manifestări ale naturii.

O suită de aproximații, această introducere, concepută ca o trecere în revistă, încearcă să rezume o parte din răspunsurile la întrebările pe care mi le-am pus în timpul redactării *Dosarului*. Timp lung, întrebări multe.

Una dintre ele mi-a sugerat-o următoarea afirmație făcută de Grigore Tabacaru la mijlocul deceniului al treilea, dar valabilă și în deceniile de după acesta. Profesorul susținea că, chiar de la apariția volumului *Plumb*, „Bacovia a continuat să rămînă apreciat numai în cercul artiștilor. Pentru marea publică nu există (...) cum nu există nici pentru profesorii de română”. Pe cine avea în vedere el referindu-se la „cercul artiștilor”? Desigur, pe citiva poeți și critici care scriseră despre Bacovia, poate și pe alții a căror opinie o cunoștea din convorbiri particulare. Tabacaru citează patru nume: pe N. Davidescu, pe Adrian Maniu, pe Al. Zamfirescu, „suflet de artist” (precizare deloc gratuită, căci publica versuri sub pseudonimul M. Elian), pe Criste Cristoveanu, bancher și important om politic local, ultimii doi ca sponsori ai ediției a II-a a *Plumbului*. Ar mai fi putut cita vreo zece, nu în total favorabili: I.M. Rașcu, I. Ludo, Ion Minulescu, Aurel Savela, Eugen Ciuchi, Ovid Densusianu, Ion Vinea, B. Fundoianu, E. Lovinescu, Cezar Petrescu, Vladimir Streinu. (Caion, Spiru C. Hasnaș, Al. Macedonski muriseră; Odin, care-l „desființase” în *Curierul Bacăului*), dispăruse ca semnătură.) „Cercul artiștilor”, persoane ce se cunoșteau mai mult sau mai puțin între ele, era alcătuit din cei cunoscuți de poet înainte de război în redacția revistei „Versuri și Proză” ori la „masa simbolistilor” de la Terasa Oteteleșeanu, din unii împreună cu care colaborase la almanahul „Lucaefărul” (1915), sau din unii cu care scosese în același an, la Bacău, revista „Orizonturi noi”. Public cit pentru o „bisericuță dintr-un lemn” sau o „capelă” — restrîns, dar în bună măsură solidar.

Cînd citești lista de mai sus, vrei să îți relațieze celor din ea cu autorul „apreciat”. Ele nu-s la toți evidente. N. Davidescu, de pildă, era cel ce citise în manuscris volumul *Plumb* și singurul beneficiar al unei dedicații a poetului; Criste Cristoveanu și Eugen Ciuchi erau foști colegi de liceu; Ion Minulescu era cel ce l-a lansat la a doua „descălăcare” în București; Aurel Savela era cumnat cu fratele mai mic al lui Bacovia, Constantin Vasiliu-Langa; Adrian Maniu, care-l știa din „Insula” și „Noua revistă română”, era colaborator cu aceștia la „Scena” lui A. de

Herz și probabil amic eu ei; B. Fundoianu — de asemenea un apropiat al lui Savela. I. M. Rașcu: un tovarăș de gînduri și de petreceri din epoca ieșeană. Ovid Densusianu — cunosțință din scurta trecere pe la „Viața nouă”. Animator auster al acesteia, lingvistul avea altă idee despre poezia simbolistă, și prin urmare l-a citit în divergență. Cum a ajuns Ion Vinea la Bacovia nu pot spune în mod sigur. Presupun că din curiozitate literară; întors din străinătate, dorea să cunoască numele noi. Dar E. Lovinescu? Desigur, provocat de „critica orală” în jurul cuiva care nu făcea parte din cercul său. Student, Vladimir Streinu (atunci încă Nicolae Iordache) l-a abordat din atașament tinerească față de cineva controversat și neuitat de ceilalți membri ai Institutului de Literatură. (Tot spontan și în chip de frondă, pornind doar de la ceea ce publicase în reviste, îi devenise admirator, înaintea debutului, I. Ludo.) Cit despre Cezar Petrescu, el îl susținea din convingerea, accentuată după „zguđuitoarea înfîlnire” de la Bacău, cînd l-a vizitat acasă, împreună cu tovarășii săi la șezătorile „Gîndirii” (mai 1923), că e unul „dintre cei mai nedreptați poeți ai timpului”. În fine, Al. Zamfirescu participase financiar la reeditarea *Plumbului*, atît dintr-un sentiment de caritate confraterneală, dar și ca băcăuan prin adopție. (În casa din Bacău a soției sale a stat în timpul războiului din 1916-1917 și Duliu Zamfirescu.) Cum se vede, „cercul” era chiar mai mic decît sugerau vorbele lui Tabacaru: o mină de oameni, nu foarte influenți atunci. Unii din cei citați — lucrul trebuie spus — n-au scris nici un cuvînt despre poet, alții, majoritatea, au făcut-o o singură dată, și numai citiva de mai multe ori.

Tabacaru afirmase și că Bacovia nu există „nici pentru profesorii de română”, deși — credea el — ar fi trebuit să existe. Constatase desigur acest lucru în cancelăriile prin care trecuse. Bacovia „nu exista” din mai multe motive. Atunci (ca și azi) profesorii nu prea cumpărau cărți. Profesorii citeau foarte puține reviste. Profesorii nu gustau „literatura nouă” și, mai ales, „poezia nouă”. Profesorii își formau opiniile literare după manuale, care privilegiau „literatura educativă”, or Bacovia nu intrase încă în manuale. Bacovia nu era, apoi, bun ca material pentru serbările școlare. Bacovia nu era discutat în saloane (sau dacă era, discuțiile nu erau deloc măgulitoare pentru el), zărele nu îi pomeneau numele. Neindoielnic, profesorii (cei care vor fi încercat să-l citească) se loveau de pretinse obscurități. Bacovia îi contraria, dar nu cu violența și insistența lui Tudor Arghezi, ca să-i determine la o atitudine. Profesorii erau obișnuți cu poezia patriotică, eroică, sonoră și cu cea idilică, bucolică, veselă, sau cu cea romanticoasă, lacrimogenă, cu care, cînd o „predau”, puteau emoționa. În *Plumb*, Bacovia n-avea din acestea. Rezervele față de el erau, totodată, rezervele față de poet în genere. Poetul nu reprezintă un model de succes în societatea românească. Era vădit ca sărac, boem, superficial, excentric, nu o dată bolnav. Profesorii (ca și azi) erau printre ultimii care îi iubeau pe poeți, mai ales pe cei vii. Morții le conveneau mai mult, căci le

dădeau prilejuri pentru alocuțiuni vibrante, cu salivă. Cei vii prezentau interes în măsura în care deveniseră personaje oficiale și anecdotice sau erau anecdotici în poezia lor. Bacovia nu se încadra în atare categorii. Cu rare excepții, profesorii erau, ca statut social și percepție, burgezi, conformiști în preferințele lor. Se împăcau îndeosebi cu valorile stabilizate, „clasice”. Cînd riscu să se pronunțe asupra celor recente, originale, o făceau mai degrabă negativ. Profesorii erau foarte siguri (ca de altfel și acum) cînd puteau să divagheze cu idei confortabile, cu „locuri comune”. Bacovia i-ar fi obligat la altceva. Profesorii erau înclinați să facă politică, dar, cei mai mulți, nu aveau curajul lui „politic”. Cînd profesora Agatha Grigorescu va recenză *Scinteie galbene*, singurul reproș pe care l-i va face autorului va fi legat de poemul „Serenada muncitorului”.

„Mulți preținși intelectuali încă nu-l pricpep”, adăuga Tabacaru. Lucrul se vede din observațiile nora din recenziile volumului *Plumb*. Ce le-ar fi trebuit pentru a-l „pricpepe” pe Bacovia? În primul rînd, un suflet asemănător cu al lui, sensibil la contrastele și durerile epocii. Le-ar fi trebuit, apoi, detașarea față de valorile prețuite de ceilalți sau o exasperare vecină cu anarhismul. Le-ar fi trebuit, desigur, și un alt fel de a înțelege literatura; în fine, o mentalitate diferită de cea existentă. Mentalitatea e suma ideilor și dispozițiilor care ne determină modul specific de a reacționa față de oameni, lucruri, evenimente. Legată intim de nivelul de civilizație și cultură al grupului căruia îi aparținem, ea se reflectă în aproape tot ceea ce facem; în acceptările și respingerile noastre. Mentalitatea e ultima explicație și justificare pentru numeroase atitudini. Unii o folosesc drept scuza, alții, drept acuzație. Cel mai adesea, ea (mentalitatea comună) e conservatoare, refractară; limitează, constrînge. Trebuie destul curaj pentru a o înfrunta. Bacovia l-a avut, atît datorită firii sale originale, cît și apropierei de gruparea simbolistilor. E locul pentru o precizare: mentalitatea acestora era una de egotism, opusă mentalității generale, care avea alte repere, alte priorități și alte așteptări. Or, în actul receptării, mentalitatea generală contează. Chiar dacă după război perspectivele se mai deschiseră, în momentul în care Tabacaru vorbea despre Bacovia, ea încă nu era pregătită să primească „poezia nouă”. Pentru mulți cititori și comentatori, aceasta exista doar pentru a fi combătută. Paradoxal, lucrul se întîmplă și în revista „Ateneu cultural”, condusă de Tabacaru și Bacovia. În materie de literatură și artă, caracteristică mentalității timpului sînt refuzurile, nu aprobările. Proporțiile lor sînt atît de mari, încît, însumate, din ele s-ar putea alcătui un șir de volume, din păcate de tip „sot-tisier”. S-ar vedea astfel că, în toate fazele, delegitimarea „poeziei noi”, „modernismului” a mers în paralel cu combaterea „desfrînării” din pictură, sculptură sau din moda vestimentară și că s-a făcut în numele acelorași prejudecăți și cam cu aceleași clișee. Bacovia s-a lovit însă și de forma cea mai reactivă a mentalității: mentalitatea provincială, în care refuzul e aprioric. Mefiantă, ezitantă, obtuză, obstinată, comodă, ea se baza pe „idei primite” și nu lăsa loc pentru verificări și aprofundări. În provincie, percepțiile și judecățile se modifică în intervale mult mai lungi decît la centru. Uneori foarte tîrziu, sub influența acestuia, sau niciodată. Cîți dintre contemporanii băcăuani ai poetului nu vor fi murit cu o părere total greșită despre opera sa!

*) Capitol din *Dosarul Bacovia*, III.

Leo BUTNARU

Din Dicționarul de Leologisme (3)

Dacă se întâmplă să nu-ți dai seama de propria-ți eroare, de data aceasta nu înseamnă o nouă eroare, ci – o prostie sadea.

Cele mai de nedepășit sunt încăpățănările inimii, pentru că, de fapt, încăpățănarea înseamnă absența cugetului limpede, iar inima nici nu cugetă în vreun fel, ci simte... încăpățânat.

De unde știți că *Totul este Altfel?*

Ion Cara-metru antic.

Diavolul: „Eu unul nu sunt adeptul extremelor, însă dumneața ești extrem de cumsecade. Când mai ai de gând să fii?”

Pentru unii viața poate fi scurtă din motivul că e și extrem de îngustă, încât ei, „voluminoșii”, nu pot înainta (nu încap!) prin strămoare.

Totdeauna a fost și este atât de ușor (și la modă, parcă) să fii pesimist în România, încât nu mai e interesant să fii pesimist...

Uneori, unii dintre zei obțin imor(T)alitatea exact ca imoralitatea.

După moartea ta (mea), sigur că Universul va trebui să facă, pe ici-colo, ceva reparații, anumite îmbunătățiri...

Trebuie să (ne) recunoaștem că încă nu am reușit să depășim viteza luminii. Dar nici pe cea a... întinericului.

Perfectă simetrie: dincolo de bine și de rău este exact ca – dincoace de rău și de bine!

Uneori, timpul mi se pare o parodie a spațiului, iar spațiul – o odă timpului.

Deșertăciunea... deșteptăciunilor, deșteptăciunea... deșertăciunilor... – cam aceasta e „filosofia” existenței biblicomane.

Când mi se întâmplă să ascult deliberând vreun redandant orator, mă gândesc iar, ca alte dăți, că gradul de „deschidere”, de accesibilitate a discursului depinde de scopul pe care și-l propune cuvântătorul/propulsorul său: să transmită ideile, sau (doar) impresii. Ideal e să fie în stare și de unele și de celelalte în dublă ipostază: a le naște și a le transmite. Adevărat fiind că impresiile se... găsesc mai ușor decât ideile.

„El a iubit critica literară” – de ce nu ar fi și acesta un epitafor?...

Poate că suportabilă e doar viața... *support-abilă*...

De la un moment (sau: o vârstă) încolo, aproximativitatea (în toate) e chinuitoare ca o țitoare (năzuroasă).

Nu credeți lumânărilor de pe tortul dăruit femeii la ziua ei de naștere.

Utilizând termeni consacrați în cadrul altei specii, aș putea spune că o carte precum „De-a dragostea și drumul – stații de lectură” se constituie într-o imagine reflectată în „oglinza plimbată de-a lungul unui drum” critic a autorului însuși. Adrian G. Romila ne oferă în acest al doilea volum al său (după publicarea Tezei de Doctorat, „Imaginea raiului în cultura populară. Eseuri de antropologie” – 2009) o privire de sine cu nonsalanță și rigoare totodată. Coerența cărții vine atât din consecvența însăși a radiografiilor critice, cât și din unitatea unghiului de abordare: stațiile de lectură – după cum sunt intitulate cele cinci părți ale cărții – sunt dedicate în cea mai mare parte prozei românești, dar ele depășesc statutul unor cronici literare propriu-zise. Acestea își pierd condiția de a consemna, comenta și interpreta o carte sau alta din perspectiva momentului în care au apărut. Adesea, trimiterele la operele anterioare, la etape de dinainte ale scrisului unui autor sau altul ne prilejuiesc întâlnirea cu un activ cronicar aservit „cu dragoste” actualității ce-și lasă la o parte conceptele și unitățile de măsură obișnuite pentru a ne vorbi de pe poziția exegetului.

Pentru Adrian G. Romila, drumul literaturii a încetat de mult timp să mai fie considerat exclusiv unul al cuvântului. Mai revelator decât efortul descriptiv sau al cunoașterii i se pare criticului necesară surprinderea modului de manifestare greu explicabil logic al unor ființe umane și universuri fizice (fie ele și mecanicizate, cum sunt preluate, spre a fi comentate, de la Urmuz și Grigore Cugler-Apunake). Din acest motiv, aproape toată proza lui Ioan Petru Culianu – asupra căreia se zăbovește preț de o întreagă stație de lectură – desfășoară un imens palimpsest, prin intermediul căruia se încifrează alegorii, mituri și simboluri diverse (religioase, romantice, oculte, science-fiction). Dificultatea ar constitui-o descoperirea invarianțelor în aceste parabole cognitive, motive religioase oculte și orientale, simboluri convocate din cele mai diverse surse, ficțiuni vizionare sau utopice: „Cele mai multe din prozele lui I. P. Culianu conțin fragmente din teoriile sale, desigur, integrate într-un context fictional. E un fel de mise en abîme prin care autorul își susține, de data aceasta literar, epistemologia: pluralitatea lumilor, a sistemelor, a discursurilor. Există un firesc prin care teorii antropologice, fizico-matematice, religioase, discutate în lucrări și articole de strictă specialitate, se așează în interiorul lumii narative, îmbogățind-o, înmulțindu-i, am zice, dimensi-

perna cu ace

Vasile SPIRIDON

Staționarea permisă

unile. Literatura e, ca și alte semne ale gândirii, un joc al imaginației, iar întrepătrunderea dintre semnele gândirii, o veritabilă artă” (p. 11). Chiar dacă nu apare explicit – insistă autorul –, „metoda” lui Ioan Petru Culianu este prezentă în toată literatura sa, proliferând grație unei oglinzi postate în fața operei sale științifice. În același spirit, romanul „Travesti”, al lui Mircea Cărtărescu, este considerat, într-o altă „stație”, a fi având multiple paliere hermeneutice, care preiau și amplifică în cercuri concentrice teme și simboluri prezente de la vârsta formativă până la împlinirea scriitoricească.

Figură complexă a imaginarii, dispusă atât pe axa orizontală, cât și pe cea verticală, pendulând între catabolic și anabazic, drumul rămâne expresia unei medieri a contrariilor, a unei sinteze între apropiere și depărtare, a unei năzuințe, mereu reinnoite, spre absolutul spațial, dar și de ancorare, uneori meschină, în contingentă, în fenomenalitate. Pedestru Dinu Păturică își găsește, asemenea oricărui arivist, tocmai aici, în această ultimă categorisire, localizarea: „Setea de putere și de bani poate fi un revers al nostalgiei unui univers perfect, lipsit de nevoi. Însă Dinu Păturică suportă o abordare exclusiv negativă în lumea manihelistă a romanului lui Nicolae Filimon. Intenția mimetică e sufocată de cea moralizatoare. [...] Pornit de jos ca simplă slugă, și ajuns, prin ambiție și inteligență, ditamai boierul, personajul lui Filimon este lipsit de profunzime” (pp. 51–52). Rămânând în spațiul balcanic al orizontalității și decadenței, autorul se întreabă ce l-a determinat oare pe observatorul cel mai acut al mahalalei balcanice bucuștene, adică pe I.L. Caragiale, să-și canalizeze efortul creator spre aducerea în scenă a dimensiunilor irealului, așa cum o face în „La hanul lui Mânjoală”, „La conac”, „Kir lanulea” și „Calul dracului” – unde există manifestări ale diabolicului. Răspunsul este de găsit în preocuparea pentru ridiculizarea mediocrității și a prostiei, în acest sector al prozei marele nostru clasic propunându-și să surprindă, probabil, o altă fațetă a răului. În schimb, drumul în subteranele bolii este urmărit în

cazul (clinic) al lui Max Blecher. Punând sub o unică etichetă imaginară conglomeratul de viziuni halucinante ale autorului „Întâmplărilor în irealitatea imediată”, Adrian G. Romila găsește adecvată imaginea cavernei (cu variantele ei claustromorfe și intimizate) drept metaforă preponderentă.

Prin însăși natura lui prospectivă, drumul indică o direcție de înaintare, evitând rătăcirile într-un spațiu nedefinit. Câtă vreme imaginarii își nutrește proiecțiile pe calea regală paradiziacă, mica deviație nici nu mai contează – universul rămâne deschis tuturor posibilităților. Orice limitare, orice privilegiu a unei părți în dauna alteia ar fi inoperantă în timpul proiecțiilor paradiziacă, după cum aflăm din prima secțiune a stației a patra, dedicată spațiului paradiziac eminescian: pământesc, selenar și subacvatic. Absența rostului unui drum anume incumbă de regulă conotații ale negativității și un dezechilibru la nivelul imaginarii. Este situația rătăcitorului fără scop George Bacovia, în a cărui operă drumul capătă un aspect ontologic disforic, întrucât este unul înfundat, alienant și de o evidentă nedeterminare, cu conotații negative: „Căci poetul nu scrie pentru a se mărturisii, pentru a-și exhiba plictisul de lume sau pentru a învesti realitatea cu cine știe ce semnificații, ci pentru a-i îngroșa tușele negative, pentru a-i spori aplauzarea semantică și, astfel, pentru a se citi pe sine în noua ipostază: personaj al amurgului, prieten al agoniei, admirator al gesturilor bizare și al râsului grotesc” (p. 41). Eul bacovian rămâne să se contemple în oglindă în postura adoptării atitudinii gratuite, a diferenței și a negativității, așa cum face și Mateiu I. Caragiale în „plastografia” literară „Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale însoțite de un inedit epistolar precum și indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor în prezentarea lui Ion Iovan”. Aici, ingeniosul Ion Iovan reconstituie imaginari, cu o impecabilă mimare a autenticității, date și întâmplări mateine din anul de dinaintea conducerii pe ultimul drum al dandy-ului nostru, sub forma unor însemnări de jurnal. Căci, vorba lui Adrian G. Romila:

„Apelând chiar la hermeneutica înțeleasă ca disciplină generală de interpretare, nu neapărat la cea literară, vreau să spun, descoperim că, până la urmă, orice text nu se definește atât prin emițătorul său, cât prin sine însuși.” (p.92). (În paranteză fie spus, în cazul operei lui Mateiu I. Caragiale s-ar putea analiza și opoziția dintre cele două dis-puneri spațiale, întâlnită în „Craii de Curtea-Vechie”, unde drumul ascendent din simbolicul vis final contracarează numeroasele călătorii prin mahalaua sordidă, spre „adevărații Arnoteni”).

Confruntat cu libertatea expresiei lirice și epice, centrifugă în felul ei, George Bacovia evită confesiunea digresivă, mimesis-ul, în virtutea a ceea ce spunem mai sus referitor la faptul că drumul literaturii a încetat de mult timp să mai fie considerat unul exclusiv al cuvântului. Dar, acolo unde se mizează pe forța logosului, pe „efectele scriiturii”, înțelesul conferit este dincolo de orice inocență grațuită, așa cum se întâmplă în analiza parabolilor din proza poetului Adrian Alui Gheorghe. O situație specială o degajă lectura antropologică a prozei lui Vasile Voiculescu, unde povestirea și vânătoarea se presupun reciproc, întrucât activitatea cinegetică, cu tot ce implică ea ca acțiune umană (vânător, vânat, drum parcurs în urmărire animalului, relația uman-animal) se esențializează în mituri cu valențe multiple.

Ajungând la capătul de linie al analizei stațiilor de lectură din cartea „De-a dragostea și drumul”, putem trage concluzia că, în privința autorului, drumul criticii sale se opune oricărei forme de închidere ori de impas în măsura în care traseul urmat indică sensul unei călătorii de durată în literatura noastră. Pentru tânărul Adrian G. Romila, a fi și a se îndeletnici cu dulcea zăbavă a cititului și puțin mai aspră a actului critic înseamnă a nu se cantona pe acest drum în interiorul aceluiași spațiu ficțional strict circumscris. Este drumul semnalat întotdeauna cu prioritate.

Luna plantării arborilor

„Luna plantării arborilor”, manifestare inițiată în anul 1902, găsește Direcția Silvică Bacău astfel:

- administrează **175341** ha pădure de stat și **20266** ha păduri private aflate în proprietatea primăriilor (4693 ha), a unităților de cult (200 ha), și a persoanelor fizice și juridice (15373 ha);

- gospodărirea pădurilor administrate se face prin 14 ocoale silvice și 356 cantoane de pază (păduri);

- valorifică anual o cantitate de cca 700 mii m.c. masă lemnoasă, mai puțin decât posibilitatea normală a pădurilor;

- a produs atât pentru nevoi proprii cât și pen-

tru valorificare către alți beneficiari, în primăvara anului 2010, cantitatea de **1739** mii puiți forestieri din care: 960 mii puiți molid, 163 mii puiți brad, 71 mii larice, 138 mii gorun, 121 mii salcâm și alte specii. Toți puiții provin din semințe selecționate adaptate la condițiile de nevoi locale;

pentru plantațiile proprii din acest an se vor utiliza peste 1100 mii puiți, diferența fiind valorificată la alte ocoale silvice sau alți beneficiari.

- structura plantațiilor din această primăvară cuprinde 160 ha plantații noi și 73 ha în completarea puițiilor care s-au uscat din plantațiile anilor anteriori. Astfel se vor realiza 97 ha cu molid, 32 ha cu brad, 10 ha cu larice, 35 ha cu gorun, și 40 ha cu paltin, cireș și altele. Rășinoasele se regăsesc în zona montană, în timp ce gorunul, paltinul, cireșul în suprafețele situate în zona de deal.

- în solarii se va semăna suprafața de 1500 mp, cu molid, larice, pin silvestru, producându-se peste 1800 mii puiți.

- se constată preocuparea permanentă a persoanelor silvice pentru asigurarea necesarului de puiți pentru anii următori, fapt pentru care se vor efectua lucrări în pepiniere pe o suprafață de peste 30 ha.

- Direcția Silvică Bacău pune la dispoziția solicitanților 20 mii puiți ornamentali din speciile thuia, ienupăr, buxus, molid și brad.

- la solicitarea organizațiilor și populației se sponsorizează cu 20 mii puiți de salcâm, plantații ce se vor efectua în terenuri inapte pentru alte culturi sau pentru extinderea spațiilor verzi.

- în școlile din județ se vor organiza activități practice și teoretice de plantare, simpoioane, colocvii și concursuri având ca temă principală „sărbătoarea sădării arborelui”.

O tradiție sănătoasă

În fiecare an în perioada 15.03. – 15.04 se organizează de către sistemul silvic acțiuni cetățenești de plantare a arborilor. Nu trebuie să insistăm prea mult asupra scopului acestor lucrări, populația este obișnuită ca primăvara după topirea zăpezii, mai ales locuitorii satelor, să participe la „lucrările de la pădure”, să ajute pădurarii la acțiunile acestora, care cuprind pe lângă plantații și lucrări în pepiniere, solarii, lucrări pentru îngrijirea culturilor tinere etc.

Aceste acțiuni se întind deja pe durata unui secol, de când Spiru Haret în 1902, când era ministru al Cultelor și Industriei Publice a inițiat „Sărbătoarea Sădării Arborelui”.

De la început această manifestare a fost gândită ca o sărbătoare cu participarea societății civile, proprietari sau nu de păduri, dar cu înclinație spre natura forestieră. Nu trebuie să mai insistăm pentru

rolul pădurii ca factor producător de mediu și de bunăstare materială.

În primăvara anului 2010 salariații ocoalelor silvice și a Direcției Silvice sunt preocupati în principal atât de asigurarea regenerării pădurii, unde s-a recoltat masa lemnoasă în anii anteriori, cât și de creșterea suprafeței ocupată de pădure prin plantarea poienilor și golurilor din fondul forestier. Astfel programele de refacere a pădurii se desfășoară pe 160 ha prin plantații propriu-zise și pe 416 ha regenerări naturale. Pentru asigurarea necesarului de puiți ocoalele silvice realizează semănături în solarii pe o suprafață de 1500 m.p. și lucrări în pepiniere pe o suprafață de peste 20 de ha. Asortimentul de specii existent asigură necesarul de puiți ai județului conform cerințelor ecologice precum și livrarea către alți beneficiari a peste 600.000 puiți. Suprafețele importante de plantat se găsesc la ocoalele silvice Comănești, Ciobănuș și Târgu Ocna.

Remarcăm de asemenea preocuparea primăriilor Comănești și Moinești care și-au propus realizarea de plantații forestiere pe terenurile degradate pe care le dețin în administrare.

În această perioadă, pe lângă personalul silvic sunt antrenati cetățeni din comune, elevii școlilor generale, ONG-uri, care vor realiza și alte lucrări de extindere a spațiilor verzi cum ar fi: extinderea spațiilor verzi din localități sau de pe lângă școli, igienizarea pădurilor și traseelor turistice, participarea la lucrările din pepiniere etc.

Dar „luna pădurii” nu înseamnă numai acțiuni de plantat, astfel împreună cu Inspectoratul Școlar Județean se vor organiza concursuri și expoziții tematice în școlile din județ la care se vor acorda premii școliarilor merituoși.

Data de 15 aprilie nu înseamnă sfârșitul acțiunilor de protecție a mediului și a pădurii ci numai un interval provizoriu de bilanț. Atenția și grija silviculturilor și a populației pentru pădure trebuie să rămână permanent.

C. HANGANU

8 Martie – omagiat la Biblioteca Județeană

Biblioteca Județeană „C. Sturdza” a ținut să omagieze și în acest an **Ziua Internațională a Femeii** și, implicit, femeile Bacăului, invitându-le mai întâi la o plimbare prin decorul hibernal al Parcului Cancicov și, apoi, la manifestările cultural-artistice pe care le-a organizat la sediu, atât la Secția de Artă, cât și la Secția pentru Copii.

În spațiul expozițional de la etaj, Ana Chiscop, coordonatoarea activității, a avut-o de data aceasta ca oaspete de onoare pe **Carmen Voisei**, poetă și plasticiană deopotrivă, care a ținut să se înfățișeze în fața sărbătoritelor în dublă ipostază, etalând pe simezele galeriei instituției tablourile unei noi expoziții personale, iar pe rafturile de bibliotecă o carte abia ieșită din teascurile tipografiei.

Intitulat **31 + 19 (TVA)...**, vernisajul a fost prefațat de alocuțiunile doamnei Gabriela Muraru, amfitrioană inspirată, și domnului Dumitru Brăneanu, vicepreședinte al Consiliului Județean, cel ce, în finalul intervenției sale, a schimbat registrul discursului, citind în fața asistenței unul din poemele proprii dedicate ființelor dragi de lângă noi.

Universul plastic al artistei a fost prezentat apoi de pictorul Ilie Boca, fostul ei profesor, și de colega de breasă Carmen Istrate Murariu, care, în calitatea sa de ilustratoare a cărții semnate de

poetă, a făcut trecerea spre cel de-al doilea moment, lansarea volumului de poezie **Templul Iubirii**.

Apărută la Editura Corgal Press, noua carte a sensibilei autoare a fost prezentată auditorilor de editorul Cornel Galben, criticul literar Grigore Codrescu și scriitorul Victor Mitocaru, care, la rândul său, a delectat participanții cu câteva epigrame scrise anume pentru această zi.

În dialogul generat de cele două momente am mai reținut intervențiile spontane ale scriitoarei Mara Paraschiv, care a recitat poemul „Sunt cea mai frumoasă” de Ana Blandiana, și ale criticului teatral Carmen Mihalache, redactorul șef al revistei Ateneu, domnia sa arătându-și deschiderea pentru toate creațiile, indiferent că sunt literate sau artiste plastice, și a anunțat, bucurându-se, că după o scurtă agonie datorată deficiențelor de la Rodipet, difuzarea **Ateneu**-lui a fost reluată în 11 județe.

Înainte ca poeta să aducă mulțumirile sale gazdelor și asistenței, fiica acesteia, tână violonistă Măriuca Pătu, elevă a Liceului de Artă „George Apostu” (îndrumătoare, prof. Silvia Pindaru), a întregit atmosfera creată, interpretând cu talent **Concertul pentru vioară** de Joseph Haydn, răsplătit, aidoma celorlalte momente, cu aplauze generoase.

După ce și enigma cifrelor de pe afiș a fost deslușită, în cele din urmă, cu complicitatea Anei Chiscop, care ne-a dat a înțelege că e tocmai vârsta rotundă pe care artista o va sărbători nu peste multe zile, gazdele au oferit celor prezenți și alte surprize omagiale, între care amintim Expoziția de albume de artă **Portret de femeie** (realizată de Simona Marcu, la Secția de Artă) și Expoziția de carte **Mamă, dulce mamă...** (organizată de Atena Mariana Zară, la Secția pentru Copii), dar și Expoziția de carte **Toate pânzele sus!**, dedicată Centenarului nașterii scriitorului Radu Tudoran (propusă de Iulia-Stefania Leteanu).

Din multiplele manifestări organizate la Biblioteca Județeană „C. Sturdza” în această lună mai amintim doar **Măștișorul literar**, activitate în cadrul proiectului interjudețean „Parteneri în creație și informare prin revista școlară”, care i-a avut ca invitați pe scriitorii Eugen Șendrea și Cornel Galben, primul vorbindu-le elevilor de la Școala de Arte și Meserii Buhoci (îndrumător, prof. Irina Leteanu) despre **Creangă și Bacăul**, iar cel de-al doilea despre **Cum poți deveni scriitor**.

Manierată persoană, Bogdan Ulmu! Cum le știe el pe toate, că nu degeaba scrie la gazetă și combate despre *Codul bunelor manere*. Nu-și lasă cititorii să aștepte prea mult, că n-ar fi politicos, și apare la interval cu noi însemnări diaristice pline de savoare, cum sunt cele din **Jurnal teatral – 4** (apărut la Editura Opera Magna, Editura Pim, Iași, 2009). Ce-mi place mie la jurnale este că le pot citi alandala. Deschid la întâmplare cartea și mă opresc la pasajele care-mi fac cel mai tare cu ochiul, stărnindu-mi curiozitatea. Mai ales când mă apucă stenahoria, lectura unor pagini scrise cu sprinteneală, cu simț ludic, e una cu efecte salvatoare. O astfel de plăcută petrecere a timpului am avut cu recentul volum semnat de Bogdan Ulmu, autor care se simte foarte în largul lui în acest gen de scriere, din moment ce a ajuns la al patrulea tom. Îl încurajează să-și publice filele de jurnal și spusele lui Cioran, potrivit cărora adevărul unui creator trebuie căutat mai curând în scrisori, decât în operă, care-i un „accident”, *evenimentele* reale fiind epistolele, mărturisirile. Fire colocială prin excelență, Bogdan Ulmu, fin *gourmet*, iubitor de taifasuri cu prietenii, bine împănate de vorbe de duh, afirmă că s-ar simți cumva sărac și incomplet fără această formă de comuni-

Cartea de teatru

Adevărul unui creator

care cu semenii, materializată în pagini de jurnal. Așa că s-a pus temeinic pe treabă și a scos la iveală al patrulea op (dedicat prietenilor Mircea M. Ionescu și Florin Faifer) de notații despre oameni de teatru, spectacole, festivaluri, întâmplări din lumea scenei, cărți, filme, televiziune, călătorii, cazuri diverse, ciudățenii. În fine, nimic din ceea ce înseamnă *les choses de la vie* nu-i rămâne străin unui autor la care e vizibilă bucuria de a gândi, de a formula observații foarte personale, surprinzătoare, cel mai adesea, despre o sumedenie de teme, subiecte, aspecte asupra cărora se apleacă. Bogdan Ulmu este om de bibliotecă, în primul rând, înconjurat de cărți și copleșit de fișe, e profesor universitar de la o vârstă încă tânără, dar l-a ferit sfântul de pedanterie științifică și morgă academică, dându-i, în schimb, cu umor și jovialitate. Elemente care-i condimentează la modul cel mai agreabil stilul direct, spontan, liber. Jurnalul său e ca un *jam session*, că nu degeaba unul dintre filmele favorite, după cum mărturisește, e chiar *All that*

jazz. Dar și atunci când improvizează jucăuș, în spumoase volute, clipind ghidus, complice spre citor, fondul rămâne unul grav. Așa cum am mai spus-o cândva, Bogdan Ulmu este un ludic serios, care caută, dincolo de perisabil, de coaja lucrurilor, miezul, sensul ascuns celor prea grăbiți. De care e plină lumea de azi. Astfel că nu arareori dai peste câte un pasaj din jurnal în care-i beștește și-i trimite la carte pe noii *calibani*, amendând gogomăniile susținute de diverși ipochimeni sau de exaltate care habar n-au ce-i aia documentare profesională, dar „palpează absolutul”. Analfabetismul din mass-media, aculturalizarea generală, fenomenul manelizării îi provoacă vertij diaristului. Umoristul se trezește în situația de *răs în stop-cadru*, notând cu amărăciune: „Trăim într-o lume în care statutul de intelectual te complexează. Și ți-e jenă să deschizi gura, atunci când nu ești printre alții nefericiți de teapa ta...” (*Just, corect*, spun și eu, împrumutând exclamațiile autorului, presărate după unele hazoase comentarii).

Știind, în plus, că mai ales în lumea teatrului nu prea dai de fericire, Bogdan Ulmu scrie, parcă în compensație, foarte cald despre confracți, trasând niște admirabile portrete în mișcare. Sunt multe nume la care se referă, de actori, regi-zori, critici, pentru a vorbi, în bun cunoscător și fin analist, despre creațiile scenice sau cărțile lor. Unul dintre cele mai atașante portrete este cel schițat Elisabetei Pop, alintată de toți Vetuța, care a devenit prolifică după pensionare, scoțând cărți în care se vede cunoașterea teatrului din interior, din culise, pasiunea pentru

documente și dragostea enormă pentru teatru și slujitorii săi. Pasiuni comune, de altminteri, amândurora, Bogdan Ulmu recunoscându-se un împătimit de documente. „Fiind băiet, redacții bucureștene cutreieram, și poze multe, când găseam, furam!” zice chisnovaticul diarist.

Noul său volum mai cuprinde pagini interesante despre viața universitară, cu referire la teze de doctorat valoroase prin noutatea punctelor de vedere, un micro eseu Cehov, foarte incitant, un altul despre tălcurile păpușeriei, artă de care a fost cucerit necondiționat. Cum genul jurnalului este atoaieincăpător, autorul a profitat de asta și a pus în paginile cărții cât mai multe lucruri, mărturisiri de creație, cu trimiteri la spectacolele sale din teatrele de păpuși, reflecții privind relația cu publicul, dar și îndoeli, neliniști, teama de eșec, mărturisirea unei stări de oboseală, etc. Peste tot și toate plutește însă dragostea de teatru. Rămășă intactă de pe vremea când avea 13-14 ani a descoperit, într-o zi de noiembrie a anului 1964, revista **Teatrul**, „care-i avea pe copertă pe Mela Ursu și Gh. Mottoiu...”, atunci deschizându-se în el dorința de a se dedica teatrului. Sentimental domnul Ulmu, nu prea le are cu chestiile *cool*, dar cel puțin ce spune el sună sincer, adevărat.

La început de primăvară, Dumitru Macovei ne-a invitat să-i vedem noua personală de la Galeriile „Alfa”, care s-a dovedit a fi o adevărată desfătare. E o superbă explozie de culoare extrem de vie în tablourile expuse acum, vreo șazeci la număr, cele mai multe de mari dimensiuni. Din toate emană un sentiment de chietudine, de armonie. E o expoziție de maturitate, în care se vede că artistul își stăpânește bine meșteșugul și că a ajuns la un admirabil echilibru interior. Îl simți decontractat, într-o stare ludică, extrem de creativă, vizitat de un umor tandru, de bună calitate. Se joacă la modul suprarealist și dadaist (că doar vine de la Moinești, locul de naștere al lui Tristan Tzara) în câteva compoziții în care stau alături, pur întâmplător, un măgar, un cocoș și o bicicletă, iar felurite păsări zboară peste tot, de parcă se țin de ghidusii. Într-un tablou, un țanțos cocoș își întinde o gheară ca să țină, chipurile, rama, într-un altul răsare un păun, în spatele unei perechi de miri, dintr-o poză de pe vremuri. Câteva vechi portrete de familie sunt reinterpretate, puse într-o altă lumină, recontextualizate. E vizibilă pasiunea pictorului pentru obiectele din vechime, într-o tentativă de recuperare a timpului trecut, încărcat de parfumul istoriei. Dumitru Macovei (Mac pentru prieteni) face un fel de arheologie sentimentală,

Prin expoziții

Mac și grădinile lui înflorite

resemnificând lucrurile, dându-le o altă dimensiune. Memoria culturală este mereu prezentă în creația sa, alimen-

tând-o într-un mod fertil. Artistul recitește și reinterprează palimpseste, iar imaginația lui bogată zburdă în

cea mai mare libertate, oferind privitorului o mulțime de asocieri insolite. Vizitatorii expoziției lui Dumitru Macovei s-au simțit, cu siguranță, reconfortați, privind florile minunate ce parcă țâșnesc din cadru, vii, fremătătoare, într-o largă gamă de roșuri pure, vermillon, bordo. Galbenul solar, movul, violetul, verdele proaspăt și albastrul intens participă la un veritabil festin cromatic. Naturile statice și peisajele cu grădini în care vegetația e luxuriantă sunt ca niște oaze de culoare și lumină, mângâindu-ți ochiul. Remarcabilă este grija artistului pentru ansamblul lucrărilor și punerea lor în valoare prin alegerea unor rame cu elemente decorative, care prelungesc de fapt tabloul într-un fel plăcut privirii. Culorile sunt mate, cum sunt cele de frescă, fiindcă Dumitru Macovei este un cunoscut pictor monumentalist, îndrăgostit de arta bisericească, având importante premii pentru unele lucrări de gen. Îmi mărturisea odată că, din momentul în care dă soarele și vine primăvara, îl apucă un mare dor de frescă. Din fericire pentru iubitorii de pictură, în timpul iernii, artistul stă la șevalet și își scoate apoi în lume (cum a făcut la ampla personală despre care vorbim) lucrări care ne dăruiesc clipe de reală încăntare.

Pagină realizată de
Carmen MIHALACHE

De fapt, aveți toată dreptatea din lume de a vă arăta oripilați! Corect, cartea nu este un obiect; e mult mai mult, eventual un orizont de așteptări. Mai rar, se auto-instituie în subiect preferat. Și una peste alta, suntem de acord, măcar pentru o minoritate, cartea ține de evidența necesității. E constanta lumii ce va fi fost, tinde să rămână singura bucurie a unei lumi viitoare. Pentru noi.

Într-o ecuație mai complexă, televizorul va fi cel ce va pierde: va deveni din ce în ce mai mult o simplă alternativă. Internetul, precum și alte modalități de comunicare la mare distanță vor surprinde omul contemporan prin noile cucceri tehnologice (cât de cunoscut sună!). Așadar, oarecum din off, acum televizorul își aruncă vitriolul asupra unei societăți care și-a cam pierdut din demnitate. Filme de duzină, emisiuni fără susținere cu un re-make fad, meciuri ca vai de ele, desene de o stupidenie înfricoșătoare și... chipuri, chipuri ce în marea lor majoritate nu au nimic a ne transmite. Iar omul se încăpățânează să aștepte. Bine crescut cândva, rămâne cu ochii pironiți în gol, mărturisind reala credință într-o întâlnire ce va fi să se întâmple. Prea puțini din tinerii de azi mai au postere pe perete. Ce rost ar mai avea cât timp au un televizor performant, cu picture in picture, boost pe imagine, zoom violent etc.? La nivelul unor semnificații impertinente, domnul televizor e chiar pocket-friend-ul disponibil oricând. La orice petrecere se va vorbi despre vedete, despre high-life-ul nenorocit al unui București înămolit.

Aceste considerații s-au năpustit dincolo de voința mea, undeva pe la începutul lunii martie, lună ce își cunoaște obligațiile: 1 martie, 8 martie... Îmi aduc aminte și acum cum tovarășa învățătoare mă învăța plină de tact și răbdare cum să desenez un ghiocel pe felicitarea cu pricina. Și alte frazări ce sunau precum lemnul dar care într-un final aveau să înlesnească apariția unor lacrimi adevărate.

Și cu frustrările de rigoare, m-am hotărât să fac câteva cadouri imaginare – livrești câtorva doamne/ domnișoare ce îmi plac/ îmi displac. De aici, de sub acoperișul *literaturbahnului*, mi-am zis că îmi pot permite să intru în casele câtorva prieteni pentru a le adresa o simplă rugămintă, mai precis aceea de a-mi indica câteva figuri feminine pe care le-au urmărit la tv de-a lungul timpului. Aveau, fără îndoială, să apară tot felul de surprize: domni genți interesante doar de șuvițe blonde, prieteni ce ar fi vrut să intre fără a se descălța într-un partid doar pentru că doamna era fix de-acolo, dar și tineri simpli care prețuiau netrucat valoarea. Și câte și mai câte. Le-am reținut preferințele dar, nefiind obișnuit neapărat cu lumea modernă, am început să caut câte

literaturbahn

Marius MANTA

Obiecte dragi

ceva despre fiecare în parte. Nu am fixat criteriile de niciun fel. Ce-i drept, la sfârșit, mi-a rezultat o listă cu zece nume. Și m-am gândit că mi-ar fi făcut plăcere reală să înmănez fiecărei doamne ori domnișoare câte o carte de care să se bucure sau din care să aibă, după umila mea părere, câte ceva de învățat.

Reamintesc, ordinea „intrării în scenă” e aleatorie.

Voi începe cu Maria Răducanu, interesanta figură a jazzului feminin contemporan, cea care într-un interviu destul de recent îmi declara: „Nu există «fabrici» de artiști, cu atât mai puțin de muzicieni de jazz... Demersul muzicianului în a-și găsi propria voce în această muzică de «import», unde «idolii», «modelele» pot rămâne cumva ca blocaje... Mă bucur atunci când nu mai ascult, pe o scenă românească, un bun imitator al lui John Coltrane, spre exemplu, ci un saxofonist care a reușit să-și găsească propria expresie...” Tocmai, pentru adevărul celor spuse, pentru modul în care își va fi argumentat răspunsul la o întrebare netranscrisă acum, i-aș oferi de 8 martie „John Coltrane His life and music” (*The University of Michigan Press*).

Apoi, evident fără nicio legătură, mă voi muta către Lavinia Șandru, un chip ce iese la

intervale aproape fixe din anonim dar care nu rezistă prea mult în aerul tare al samavolnicilor politici. O femeie într-atât de hotărâtă încât, de multe ori, din cauza nereușitelor „proiectelor” ce și le asumă într-un prezent delirant, se autorecomandă ca material didactic pentru mitul lui Sisif. Dumneeei i-aș aduce „Femeia nisipurilor” lui Kobo Abe, Editura *Polirom*.

Urmează o apariție suplă, voit dezinvoltă, care dă bine pe tv doar dintr-o parte și despre care nu ai cum să știi mai niciodată unde se află. Să fie aeroportul Băneasa, Milano, Frankfurt? Sau mai degrabă un studio de televiziune ce nu convinge? Da, cred că ați înțeles că e vorba de Andreea Raicu, cea care ar putea să primească în dar una dintre cărțile colecției *Chica* a celor de la *Polirom*, mai precis „Se poartă nunțile” de Katie Fforde.

Mult mai greu mi-a fost să aleg ceva Mihaelei Rădulescu (era cât pe ce să scriu Andreei Marin!). Dar până la urmă m-am decis. Omul e supus greșelii, drept pentru care mă veți ierta și îmi veți îngădui ca în acest singur caz să stric protocolul și să ofer două cărți. Prima ar veni din partea Editurii *Fundației Culturale Ideea Europeană*: „Codul bunelor maniere” de Nadine de

Rothschild. Alegerea se datorează în special dispoziției prezentatoarei de a sta cu mâna-n șold (cât și altor gesturi nelalocul lor), visând la feriori celor de-o odinioară, în timp ce al doilea volum ar putea constitui un ghid „într-ale alegerilor ferice”: „Istoria urâtului” de Umberto Eco. Cu mască, fără mască...

Nu sunt nici pe departe un expert în domeniul muzicii de operă. Țin minte că unul dintre primele cd-uri ce mi-au plăcut la nebulie a fost o realizare a studiourilor EMI (sper să nu greșesc) cu melodii religioase în interpretarea Angelei Gheorghiu și a lui Robert Alagna. Și pentru că pe Anna Netrebko aș avea infinit șanse mai mici de a o întâlni vreodată, aș oferi Angelei Gheorghiu „Foc în pavilionul de ceai” de Ellis Avery, Editura *Humanitas*. Și asta deoarece „calea ceaiului” pare să fie singura posibilitate de a readuce echilibrul într-o lume ostentivă de rapiditate informațiilor și precizia tehnologiilor ce vin către și dinspre America ori Europa de Vest.

Despre Bianca Drăgușanu eu nu știam nimic. Imediat, am aflat că e „blonda lui Bote”. Apoi am aflat cine-i Bote. La sfârșit, câteva poze de pe un site de mahala, și o declarație (sau cam așa ceva!) de pe YouTube. M-am tot gândit cu ce m-

aș putea prezenta și nu am găsit-o decât pe Annie Auerbach, autoarea volumului „Shrek al treilea: Povestea Fionei”, editura *Nemira*. Apropos, v-ați putut vreodată uita atent la Fiona?

Nu avea cum să nu apară pe listă Flăcărica, Carmen Tănase. Deși dobândește „caldura marelui public” abia odată cu telenovela cunoscută, rămâne o actriță de valoare certă, cu disponibilități artistice dintre cele mai surprinzătoare. Pentru toate astea, am ales Vicente Blasco Ibanez „Maja Desnuda”, Editura *Univers*.

Apoi ar mai fi una dintre poveștile copilăriei noastre. E atât de cunoscută, a fost atât de difuzată încât, fără să mai amintesc autorul ori editura, mă grăbesc s-o ofer cuiva drag mie, de o jovialitate surprinzătoare, un chef de viață ieșit din comun și o candoare ce rezistă luminii reflectoarelor: „Pisicile aristocrate” pentru Marina Dima. Cu fundiță!

Într-un cu totul alt registru se înscrie Eugenia Vodă. Mărturisind „profesioniștii” altor timpuri, am aflat de la invitații domniei sale câteva din aspectele pe care ar trebui să le prețuim în viață cum se cuvine. Cu un alt sens al lucrului bine făcut, Eugenia Vodă mi-a explicat cum se face că și băieții plâng câteodată. Drept pentru care aș face tot posibilul să îi ofer o carte de suflet, Irene Hausherr „Teologia lacrimilor”, Editura *Deisis*.

Am auzit de multe ori la școală motivele pentru care Mihail Sadoveanu ar putea fi integrat oricând, fără prea mari eforturi, literaturii pre-salesale. Fără vreun ton ironic, admit că o lucrare precum „Hanu Ancuței” are o valoare incontestabilă. Mai rău e cu hanul propriu-zis, al zilei de azi, de pe lângă Roman – un han în care s-a pierdut acel bine-tocmit simț al arhaicului, acea plăcere de a povesti și de a nu fi servil valorilor materiale. Cu ceva luni în urmă, venind dintr-o excursie, am oprit la renumitul han pentru apă minerală și o cafea. La o masă vecină sporovăiau niște femei trecute și de-a doua și de-a treia tinerete, fumând și plescând cu năduf din sticlele de bere așezate în față. Vorbeau despre tot și despre nimic. Despre bărbați, despre copii, despre străinătate și despre normalitate. Mă gândesc că aș avea toate motivele să îi ofer doamnei Mihaela Tatu una din edițiile volumului sadovenian amintit.

Sper să nu fi produs multă supărare nimănui. Mă gândesc totuși cu regret la faptul că nu există și o zi a bărbaților, o zi în care v-aș fi invitat să-mi returnați măcar în parte gestul. Dar mă îmbăt cu minciuni: eu nici nu apar/ nici nu am de gând să apar pe micul ecran.

• Dumitru Macovei

Alteori, poetul se plimbă atât de familiar prin lumea lui Dostoievski, încât încearcă să descrie sentimentele pe care acesta le-ar avea pentru diferite personaje sau pur și simplu face analiză de text pentru unele dintre replicile acestora, imaginând varii consecințe sau scenarii. Vă mai amintiti de Nastasia Filippovna, amestec de dezordine și frumusețe, din *Idiotul*, curtezana „care suportă în chip de victimă (aparent rebelă, în fond resemnată) loviturile repetate ale sortii implacabile la modul antic” (Valeriu Cristea, *Dictionarul personajelor lui Dostoievski*, Editura Polirom, Iași, 2007, pag.55). Atras ca un magnet de eroină, Brumaru nu-i iartă faptul că a neori își dă „poalele sufletului peste cap”: „De fapt, chiar lui Dostoievski, Nastasia Filippovna îi calcă mărunt și ascuțit pe nervi. De asta pune, la un moment dat, pe un personaj secundar să spună «Aici numai cravașa poate să ajute, altfel n-ai cum s-o scoți la capăt cu creatura asta». Să nu uităm că Rogojin, complice principal al autorului, o snopește, literalmente, în bătaie! Bravo, Rogojin!” (Emil

cogito

Ion FERCU

Brumaru și Dostoievski (2)

Brumaru, op. citată, pag. 54). Sau: „Minunată replica Aglaiei în întâlnirea ei cu Nastasia Filippovna: «Dacă ai fi vrut să fii cinstită te-ai fi făcut spălătoareasă!» Numai că, frecând dușumelele sau rufele, veșnic cu curul în sus și-n mișcare, Nastasia Filippovna, mă întreb, n-ar fi avut o poziție și mai avantajoasă, și mai vulnerabilă? Aglaia e o naivă!” (Ibidem, pag. 55).

V-ați gândit vreodată la faptul că-n fiecare dintre noi există un mic Raskolnikov? Numele își are obârșia în „raskolnik”, însemnând „divizat, schismatic”. Nu există în fiecare dintre noi un „dublu”? Să treci peste, își zice Raskolnikov. Să faci un pas *mai mult*. Să-ți depășești condiția de om ordinar.

Să fii *extraordinar*; un Napoleon sau un Mahomed. Sau un... Raskolnikov. Să treci peste o crimă „măruntă”, ca să înfăptuiești lucruri mărețe. El se crede parte integrantă a unui grup de „super-oameni” și este convins că în acest mod poate încălca legile morale în scopul atingerii unui scop măreț, ca acela al binelui utilitarist. Cu toate acestea, vina care îl macină dupăuciderea Alionei Ivanovna și a Lisavetei, starea continuă de leșin pe care o are de fiecare dată când îi sunt menționate păcatele servese drept dovadă faptul că el nu este făcut din aceeași plămădă ca adevărații super-oameni, asemenea lui Napoleon... Zice Emil Brumaru: „Că-n fiecare din noi există un mic Raskolnikov

care, chiar dacă nu pocnește-o babă cu toporu-n cap, face el o porcărioară, e lucru cert. Tendința de-a ne socoti din categoria celor privilegiați, aleși, neobișnuți, e prea seducătoare. Și-apoi mai este și plăcerea remușcărilor, tăvăleala-n noroiul propriului suflet, jubilarea de a-ți spune: ...«sunt un păduche estetic...» Vine însă clipa amară, lucidă și, aș adăuga, plină de umor, când te întrebi: «Oare s-ar fi băgat Napoleon sub patul unei babe?» Nu, nu s-ar fi băgat! Dar, stimate domn, vă rog să mă credeți, sub patul unei eleve, da, al unei eleve, de ce zămbiți, s-ar fi băgat! Fiindcă și Napoleon, dați-mi voie s-o spun și s-o accentuez, ar trebui să recurgă la acest nevinovat tertip pentru a f... o fecioară! Bineînțeles că nu-i totuși să ucizi o babă sau să dezvirginez o crudelă! Numai că, stimate domn, există un element comun: vărsarea de sânge!» (Ibidem, pag. 91). Emil Brumaru locuiește în universul dostoievskian. S-a adaptat greu, dar după ce a priceput ce miracole ființează acolo, nu mai are chef de evadare: „Am întotdeauna dificultăți de lectură la *Crimă și pedeapsă*. Totul este să mă decid, împreună cu Rodia, să-i sparg babei țeasta cu toporul. Dacă trec peste coropișnița asta, merge. Obisnuit însă, mă înghesui în căruța aceea uriașă trasă de un căluț prăpădit (pardon, «ipeșoară»), din visul lui Raskolnikov, mă înghesui deci lângă «muierușca» ce «sparge alune și râde». V-o mai amintiți? «Cheffii urcară alături de ei o muieră zdravănă și rumenă. E îmbrăcată în stambă roșie ca focul, are o kicika pe cap cusută cu mărgelile și păslări în picioare: ronțăie alune și chicotește...» Și acolo rămân, umblându-i cu mâna la foleancă!» (Ibidem, pag. 75). Brumaru schimbă perspectivele interpretării. Privește cu alți ochi, judecă folosind silogisme de pe o planetă; de pe-o planetă a inimii, în care nu există decât senzații și percepții... emilbrumărești. Totuși, observându-l pe Emil Brumaru în apropierea lui Dostoievski

nu pot să nu mă gândesc și la Mircea Eliade, cel care scria: „Acum, există o modă. Acum scrii pe carte *Dostoievski* sau *Nietzsche* și începi să spui ce-ți trăsnește ție prin cap despre tot ce ar fi putut sau nu gândi Dostoievski și Nietzsche. Ai crede la prima vedere că este vorba despre comentarii (...) Nu întâlnești o interpretare organică și critică a gândirii lui Nietzsche sau a lui Dostoievski. Întâlnești lucruri *originale*, interpretări simbolice, arbitrare, fără nici un Dumnezeu...” (Mircea Eliade, *Oceanografie*, Editura Humanitas, București, 2003, pag. 39). Dintr-o altă perspectivă, această deschidere către lectură a lui Emil Brumaru îmi aduce aminte de Kafka, de povestirea aceea excepțională, *Armele orașului*. Kafka brodează aici pe tema miticului turn Babel. În varianta biblică, acesta este un turn uriaș proiectat a fi principala realizare a orașului Babilu, numele akkadian pentru Babilon. Babel era un oraș unită întreaga omenire era unită, toți oamenii vorbind o singură limbă; era orașul regelui Nimrod și primul oraș construit după Potop. Oamenii au hotărât ca orașul lor să aibă un turn atât de mare, încât vârful său „să ajungă la cer”. Construcția nu era înălțată însă pentru a aduce slavă lui Dumnezeu, ci cu scopul de a aduce faima constructorilor lui. Dumnezeu, văzând că oamenii păcătuiau împotriva Lui, le-a *încurcat limbile* și i-a împărțiat pe tot Pământul, împiedicându-i să ajungă la El. La Kafka, oamenii construiesc tot un turn cu ajutorul căruia vor ajungă la Dumnezeu. Încă de la primul etaj încep însă conflictele între constructori. Toți vor condiții mai bune de muncă, solicită locuințe. Pe fondul acestei concurențe, conflictele devin acute. Furati de mirajul acestor ținte, constructorii uită să mai construiască turnul. Dumnezeu se supără, dar nu în... varianta clasică, pentru că oamenii ar vrea să ajungă la El, ci pentru că nu vor să mai ajungă, certându-se din cauza unor probleme minore. Pentru ei, ceea ce era principal – să ajungă la Dumnezeu – cade în uitare, secundarul devine vedetă. Kafka schimbă, astfel, integral discursul, descriează altfel mitul. Cam așa procedează și Emil Brumaru cugetând asupra universului dostoievskian. Chiar dacă strămbăm din nas, pentru că atacul la podoarea clasică este prezent mereu, nu putem să nu apreciem perspectiva nouă a discursului și-i lăsăm viciul nepedepsit...

debut

Anca ANGHEL

• 14 ani, elevă în clasa a VIII-a A la Colegiul Național „Ferdinand I” - Bacău •

cântec de dragoste scăpat din priviri

oameni ce se închină la clădiri cobor din autobuz și vă privesc de sus încep să zbor atunci când soarele-a spus plutesc într-un oraș mult prea aglomerat colcăind de inimi sângeroase ce se zbat oameni obosiți să piardă jocul fac slalom printre ei și când mă lasă drogul îmi inghit foamea cu apă rece privind timpul cum trece în timp ce trupul meu o ia din loc eu nu mă mișc deloc răpusă la pământ pentru a mia oară secătuia de cuvinte sorb lacomă

din filtrul de țigară refuz să văd prin ochii ce se zbat întredeschisii o lume agitată și murdară-n care-am fost închiși îi las lipsită de putere să vadă viața așa cum o vor nu îmi doresc, dar trebuie, mă-ndepărtez ușor praf, vânt, tăcere, frig și chimicale se-amestecă în sentimente de vânzare secundele ni-s numărate tragic în pași goi până când are să dispară dinsanța dintre noi

Quiet evening alone

Cel mai rău lucru pe care îl poți face e să mă închizi între patru pereți să-mi scuipe cuvinte ambalate frumos ce ar trebui să mă facă să mă simt mai bine. Acum e rău pentru mine. Curând va fi invers. Ar trebui să știi asta, doar se presupune că mă cunoști, nu?

N-are rost să spun mai mult.

Las minutele și gândurile să se zdrobească precum un dans de lacrimi reci lovind pământul.

Am ucis ziua de azi pentru un ier și, sper, un mâine fericit. Aștept. În timp ce viața ta merge-nainte, eu am tot timpul din lume s-aștept. E tot ce-a mai rămas de făcut astăzi.

dacă nu mă ajuți cu nimic atunci pleacă. nu te-aud. nu-mi pasă. o să-ți pară rău. du-te, lasă-mă! n-am nevoie de tine. vreau liniște...

Da...

decepție decembrie degerat dezamăgire dor distrugere destul delivcentă destin durere dragoste doi dimeineață detergent divorț disc deplorabil datorice docil detenție dornitor deviant drog dar discuție descuiat destindere duos dulce degețel despărțire dorință drum dizidență descoperire daună dextrometorfan depresie dezorientat dezolant distanță degeaba dezordine dependență delicios dispariție deșertat

CONSILIUL EDITORIAL

Constantin Avram (Consizo Serv), Mihai Banu (Agribac Com), Ioan Chiriac (Rolex), Petru Cimpoeșu (Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național), Viorel Ghelase (Direcția Silvică Bacău), Viorel Grosu (Hydroconstrucția, Sucursala „Moldova” Bacău), Grigore Horoi (Agricola Internațional), Neculai Lupu (Universitatea „George Bacovia”), Gheorghe Popa (Centrul „George Apostu”), ing. Mircea Nicolae Rusu, dr. ing. Ioan Viziteu (Teletrans, Ag. Bacău).

Franța

Trubaduri și truveri

Folquet de Lunel

Cântare închinată
Fecioarei

Asa cum mijeste frunza pe ram
în fericitul timp al Paștelui
Așa cum floarea dă rod
în bucuria blândeii vremi renăscute
tot astfel cântarea mea devine tot alta;
câci se spune că niciodată
un conte mai nobil și mai drept
ca al meu
nu se încinse cu sabia
și se mai spune că aparțin al unei Doamne
care în faptă și în vorbă fu perfectă.

Vorbele și faptele Doamnei mele
sunt atât de bune
încât pe drept cuvânt se poate lauda
cu dragostea sa cel care a fost făcut
s-o iubească,
pe cea care niciodată nu pregetă
să facă ceea ce se potrivește
în cel mai frumos chip
câci puterea sa este în așa fel
încât pentru regi și împărați ar fi o onoare
să-i înalte osanale,
Ea care este înafară de orice beteșug.

Doamna Mea nu vrea s-audă
de vreun îndrăgostit
sau de vreun mândru curtezan
Ea vrea să fie iubită sincer, fără trufie,
nici nestatornic
câci nici Ea însăși nu este nici trufașă,
nici nestatornică
niciodată ea nu se admiră, nici nu se fardă
ca să plece urechea la curtoazia îndoielnică
iar cine a iubit-o cu adevărat
a fost binecuvântat.

Doamna Mea are un chip atât de perfect
încât orice adăugire ar fi inutilă;
Nici o doamnă din cele două religii
nu-i fie asemenea
Este atât de prețioasă
încât tot ce face îi este plăcut lui Dumnezeu
și cei care o iubesc și care o adoră
sunt mult mai numeroși
decât ai oricărei alta
pe care am vrea s-o numim „Doamnă”

Pentru mine e de un farmec firesc
să aduc laude Contelui de Rodez,
seniorul meu, câci el este
stăpânul castelului Valeur
și din Castilia până la marginea lumii
nu există niciodată vreun conte sau rege
eu asemenea putere care să-l depășească
în măreția sa

Și nimeni nu crezu astfel
decât contele Hugo.

Regină, Mamă și Fecioară,
fiică dintr-un tată neprihănit
pentru mine ești Doamna fără de asemănare
și neînfricatul conte de Rodez
înfăptuiește o greșală enormă
dacă o numește „Doamnă”
pe alta decât pe Tine.

Și nu voi înceta niciodată
să-i caut pricină acestuia atâta timp
cât nu va pune stavilă cleveților
aduse împotriva Ta.
Dar cum fac parte dintre supușii săi
am să-i arăt cântarea mea pentru Tine.

Călugărul Bartolomeu

Iertare

(fragment)

O neasemuită împărăteasă
Care domnește cu Dumnezeu de veci
O isop care curăță toate păcatele,
O femeie puternică, fără slăbiciune,
Care ne-ai redat nouă înșine
Din onoarea pierdută a Evei,
Lună plină care nu descrești,
Luminată, luminând,
Întotdeauna rotundă și întreagă
O fântână, limpede care spală
Înaltă și purifică inimile,
Înnoroite de dragostea pamîntească

Apropiată a lui Dumnezeu,
Cea plină de grație,

Smarald prețios,
O balsam blând înmiresmat
O trandafir neasemuit
O crin de o albeață nemaivăzută,
O palmier veșnic inverzit
O măslin roditor
O câmpie înflorită de flori minunate
De rouă cerească
Stropită și stropind,
Inimile noastre de piatră, pustii și hulpave
Picură-le cu duioasa ta rouă.

O potir neîntinat
O prețuită cea care cinstește,
O demnă de iubirea asupra a toate cele,
Apropiată și Aleasa lui Dumnezeu,
Înfăsoară-ne cu dragostea ta,
Înăbușă în noi iubirea pamîntească
După acest răgaz lumesc
Apără-ne în această zi măreață
Așteptată de toți
Apără-ne pe lângă fiul tău,
Adevăratul Judecător

Ca să nu-i simțim osânda!
Spală-ne de toate păcatele!

Jacques de Cambrai

Voi rosti
o litanie nouă

Voi rosti o nouă litanie
bună și frumoasă,
întru slava Fecioarei Maria
slujitoarea și mama
Celui ce a ispășit
cu trupul lui neasemuit
și care ne îndeamnă pe toți
să-i împărțăm lumina.

Astfel propovădui Isaia
într-una din profețiile lui:
„Dintr-un vlăstar avântat
care provenea din Ieseu
se va naște floarea regească
de o frumusețe îmbătătoare”
Și această profetie
deveni adevăr.

Această tulpină zveltă,
este Fecioara Maria,
și floarea e

Folquet de Lunel (1244 – 1300), trubadur, s-a născut la Lunel, în Hérault. Dedică Contelui Henri de Rodez un poem satiric și moral, „*Romans de Mondana Vida*”. Autor al unei Sirventes în care îl elogiază pe Regele Alphonse de Castille, De Lunel mai scrie două Cansos de iubire și două *partimens*. „*Cântare închinată Fecioarei*” face parte din cele trei poezii religioase ale sale, poem în care sunt reluate tiparele poeziei de iubire, modulând mult mai expresiv sensul dublu al cuvântului Donna.

Călugărul Bartolomeu, sau Abatele de Saint-Fuscien (câtre prima jumătate a secolului al XIII-lea), rămâne în memoria Evului Mediu sub numele de Singuraticul de la Molliens. Schimnicul a trăit într-o chilie de lângă biserica Sainte-Marie la Molliens-Vidame. Opera sa de căpătâi, „*Roman de Carité*” (1224), surprinde nu numai prin cele 242 de strofe, ci și prin temele satirice și forma alegorică care susține unitatea lucrării. Trece prin toate condițiile sociale ale perioadei, până ajunge în Ierusalimul Binecuvântat. Poemul „*Miserere*”, alcătuit din 273 de strofe, scris câțiva ani mai târziu, dincolo de partea satirică își atinge menirea de a trezi în inima cititorului suflul religios, profund și necesar.

Jacques de Cambrai (Jaque de Cambrai n. 1260 – m. 1280) a fost un truver din Cambrai. A compus cântece curtenesti, o *pastourelle*, șase cântece religioase și o *rotouenge* închinată Fecioarei Maria. Lirismul pios se mulează pe forme deja existente, poetul înălțând adevărate *litanii* în care Maria este glorificată cu virtuozitate. Rotouenge este expresia personală a iubirii mistice a poetului ajunsă la cel mai înalt grad.

Guillaume le Vinier (1190 – 1245) – Truver francez, unul dintre cei mai imaginativi poeți din Arras, Guillaume le Vinier a scris 26 de cântece, 8 piese de teatru, uneori într-o metrică neobișnuită, în care se simte influența lui Gace Brulé. Lirica sa religioasă, imitând câteodată Ave Maria, menține un ritm plin de înflăcărare, îmbinând metaforele pentru a elogia Fecioara și a trezi meditația asupra misterului Mântuirii lumii.

– nu trebuie să avem nici o îndoială –
Iisus care îndură martiriul
pe crucea pe care Fu Răstignit,
ca să dăruiască viață mortilor.

Guillaume le Vinier

Trandafir statornic
și neîntinat

Trandafir statornic și neîntinat
Fie zăpadă, fie ger,
izvor de duioșie
în străfundul mării sărate,
lumină în stihii,
bucurie în tristețe
rouă în flăcări.

Neprihănită floare a frumuseții
de o culoare neasemuită,
palat rămas pe
veșnicie ferecat
vigoare în lăncezire
repaus în trudă
și tihnă în tumult.

Smarald ales și pătimitor
de o tărie gingașă,
matostat rar, diamant
safir din India cea fără margini,
rubin de preț nebănuit,
panteră mai plăcută
decât orice mireasmă

Acestei adânci fântâni neprețuite
niciodată nu i se va aduce
îndeajunsă preacinstire

de-ar fi tot cugetul
și toată truda omenirii
Tigru incremenit
printre lacrimi și patimă
în surăs și blândețe.

Împărăteasă încununată
de însăși mâna Creatorului
în înfricoșată zi
în care înșiși îngerii se vor cutremura,
înduplecă Izbăvitorul
să deschidă ușile Împărăției
celui care te slăvește.

Fecioara
împărătească

Fecioară împărătească,
prin care blândul Iisus Cristos,
nestemată a slavei veșnice
fu zămislit și hrănit,
cum se umplu inima ta
de bunătațe și dragostea lui
în ziua în care prin Sfântul – Spirit
Fiul lui Dumnezeu prinse viață în tine.

Blândă doamnă atotputernică,
pură floare de erin,
livadă mustind de blândețe,
în care fu cules sfântul rod,
trandafir regesc fără asemănare,
ai purtat floarea
și mireasma suavă
care ne-au deschis
și promis Raiul.

Ești iubirea neprihănită
la care jinduesc inimile păcătoșilor,
izvorul și pârâul
care ostolesc setea lumii
alınarea și bucuria,
fântâna duioșiei
în care
se strâng lacrimile
ce ispășesc păcatele.

O! alt mărțel
mai preamărit decât oricare altul
potir neprețuit de blândețe,
plin de o gingășie în care Dumnezeu a ferecat
floarea neîntinării
ai ajuns Preaslăvit
la o asemenea desăvârșire
neatinșă de nici o alta.

Nobilă doamnă de obârșie aleasă,
tu care izbăvești oropsiții
de toate relele și păcatele
apără-mă, cât voi trăi,
și în cea din urmă zi,
roagă-L pe Atotputernicul Tău
pe care îl preamăresc
să-mi primească sufletul printre ale sale,
pe acel tărâm la care acesta tânjește.

Cântare, dă-i îndurare
neasemuitei și unicei
Celei care astăzi
m-a călăuzit
spre a o preaslăvi.

Traducere din limba franceză de
Carmen GIȚLAN

Inițiator al seriei noi: Radu CĂRNECI Redactor-șef: Carmen MIHALACHE

Ștefan RADU (secretar general de redacție)

Adrian JICU, Marius MANTA, Dan PERȘA, Violeta SAVU (corectură)

Contabilitate: Anișoara TOMA Culegere text: Niculina MOISĂ

- Revistă editată de Consiliul Județean Bacău • Redacția: Str. Caișilor nr. 7 • Tel/Fax: 0234-512497 • E-mail: ateneubc@gmail.com •
- Materialele nepublicate nu se restituie. • Tipărit la SC LETEA S.A. Bacău, str. Letea 17, tel.: 0234 572900 • ISSN 1221-5813 •
- Cititorii se pot abona direct, la redacție, sau cu plata prin virament la Trezoreria Bacău, cont: RO50 TREZ 0615 010X XX00 0317 •

